

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 21. STUDENOG 2003. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 43

Intervju:
Milan Dražić

Parlamentarni izbori u Hrvatskoj

**Glasovati se može
u Beogradu i Subotici**

“DDOR NOVI SAD” AD

Glavna filijala “SUBOTICA”
NAŠIM GRAĐANIMA NUDI:

OBAVEZNO OSIGURANJE VOZILA

- 25% NIŽA CENA
- 30% BONUS
- 10% POPUST NA GOTOVINSKO PLAĆANJE

PLAĆANJE OSIGURANJA I TROŠKOVI REGISTRACIJE

- 10 RATA OBUSTAVOM OD ZARADA
- 12 RATA OD PENZIJE
- 4 RATE ČEKOVIMA GRAĐANA
za putnička vozila
- JP “SUBOTICA-TRANS”

Segedinski put br. 84, telefon: 41-948

- “INTERŠPED - DDOR NOVI SAD”

Pala Papa br. 17, telefon: 622-115 / 622-107

- DP “INTEGRAL MEHANIZACIJA I TRANSPORT”

Čantavirski put bb, telefon: 566-038

1.000,00 DIN UMANJENJE

za teretna vozila

USLUGA REGISTRACIJE BESPLATNO

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIM VOZILIMA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Izbori za Hrvatski sabor

U SCG šest biračkih mjesta.....8,9

Intervju

Milan Dražić.....12-14

Sjednica Vijeća DSHV-a

Točka na previranja.....15

Predstavljamo članove HNV-a

Očekuje se prevladavanje blokade....16,17

Mini intervju

Ana Makarova.....18,19

Reportaža: Vajska

Selo ratara i seljaka.....24,25

Nogomet

Hrvatska pobijedila Sloveniju.....44

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:

www.photonino.com

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, Marija P. Matarić, Dražen Prčić,
Stipan Stipić, Zvonko Sarić, Zvonko Tadijan,
Tomislav ŽigmanovDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić, Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK:

Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Lov u mutnom

Srbija ni iz trećeg pokušaja nije uspjela izabrati predsjednika i u sljedeće razdoblje ulazi bez dvije ključne institucije – predsjednika i Skupštine, a s Vladom u ostavci. U zemlji u kojoj demokratske institucije nemaju tradiciju, u kojoj se one tek izgrađuju, s pravom se postavlja pitanje kako će u tom interregnumu funkcionirati sustav vlasti.

Ono što je, međutim, sigurno, jest da će ionako sporohodajuće reforme biti privremeno zaustavljene i da su političari već sada u potpunosti posvećeni parlamentarnim izborima zakazanim za 28. prosinca. A ti izbori, pokazao je to i protekli vikend, nasušna su potreba. Kada na političkom obzoru, podijeljenom na četiri velike grupacije (DS, DSS, G 17 Plus i SRS), dvije grupacije pozivaju na bojkot izbora, uz standardno nezainteresirane i nadprosječno apatične birače, to ne može voditi nigdje drugdje do u izbornu propast.

Sudjelovanje svih političkih subjekata na prosinačkim izborima – a nema najava da bi to netko iz bilo kojih razloga mogao bojkotirati – garancija je da će Srbija konačno dobiti funkcionirajući parlament kakav nije imala još od »onog« listopada i tadašnjeg političkog suglasja koje je bilo kratkoga vijeka.

Relativni uspjeh radikalske desnice na netom održanim predsjedničkim izborima morao bi upozoriti demokratski opredijeljeno, a apstinirajuće, građanstvo na opasnost od lova u mutnom onih koji koriste tuđu svađu. Ali, oprez ne bi trebao prestatu u paniku, jer se zapravo »pobjedom« radikala ništa novo nije dogodilo. Ta je krajnje desna grupacija i do sada bila izrazito utjecajna u mnogim regionima – u Srijemu je, recimo, na prošlogodišnjim isto tako neuspješnim izborima Šešelj odnio prevagu u većini općina – a njihov je kandidat na ovim izborima osvojio tek nešto više glasova od onoga, što oni standardno uzimaju unazad nekoliko godina. Njihovo je biračko tijelo ograničeno i disciplinirano, a napuhavati se može samo izvana, izravno, kao što je to radio Milošević, ili neizravno, neuspješnim radom i slabim rezultatima, kao što to radi njegova posvađana postlistopadska alternativa.

Ukoliko se obistine istraživanja javnog mnijenja, i na parlamentarnim izborima četiri spomenute grupacije manje-više ravnomjerno podijele glasove birača, bit ćemo tu gdje smo bili i neposredno nakon 5. listopada 2000. godine. A, to što u međuvremenu nismo daleko odmakli, neka cijeni svaki građanin sam za sebe.

U susjedstvu se, u Hrvatskoj, predstojećeg vikenda održavaju parlamentarni izbori. Koalićijska Vlada u Zagrebu izdržala je gotovo cijeli mandat, a tko će, u kakvom sastavu i u kojem smjeru voditi zemlju dalje, znat će se nakon izbora i postizbornih pregovora. Bude li dovoljno razboritosti, buduća Vlada bi Hrvatsku mogla nagraditi Europom.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 13. 11.

Raspuštena Skupština Srbije,
raspisani parlamentarni izbori za
28. prosinca 2003.

NEDJELJA, 16. 11.

Predsjednički izbori u Srbiji
i treći puta neuspješni

PETAK, 14. 11.

U Vinkovcima održan prvi
znanstveni skup »Šokačka rič«,
posvećen slavonskom dijalektu

PONEDJELJAK, 17. 11.

Hrvatska ministrica pravosuđa
Ingrid Antičević Marinović u
Beogradu

UTORAK, 18. 11.

DOS više niti službeno ne postoji

SUBOTA, 15. 11.

Jedanaestogodišnji
Zagrepčanin Dino Jelušić prvi
je pobjednik Dječjeg eurosonga
u
Copenhagenu

SRIJEDA, 19. 11.

Nogometna reprezentacija
Hrvatske plasirala se na europsko
prvenstvo u Portugalu

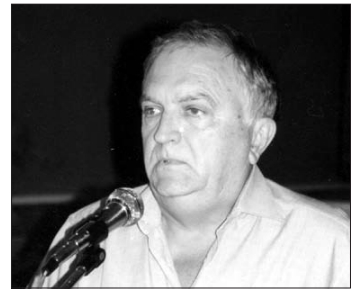
ŠTANCANJE ISPRIKA

Spreman sam i želim se ispričati onima koji su bili protiv rata, koji nisu oblačili vojničku odoru i onima koji su, kao i oni bili protiv rata, ali su oblačili odoru, ne da bi ubijali, palili, činili zla drugim ljudima, već duboko vjerujući da je njihova dužnost odazvati se da brane zemlju u kojoj su rođeni i za koju su vjerovali da je njihova. I sam sam, kao ogromna većina građana Crne Gore, tada bio žrtva takvih predrasuda i emocija. Crna Gora je i ranije u svojoj povijesti i sama bila žrtva svog osjećanja dužnosti da bude prije i više u obrani onoga što joj pripada manje, onoga što je bilo više zajedničko nego njeno. Taj grijeh sam i sam nosio. Danas osjećam dužnost da ga javno saopćim i molim za razumijevanje vjerujući da se danas svi, ili bar velika većina građana Crne Gore, vraća kući s puta velikih ideologija i iluzija, vraća u realnost u kojoj će snagu napretka Crnoj Gori davati tolerancija, dijalog, razumijevanje. **Svetozar Marović**, predsjednik SCG, odgovarajući na pitanje što misli o sugestiji SDP-a da bi se, nakon Zagreba i Sarajeva, trebao ispričati i Crnogorcima koji su bili protiv rata, »Vijesti«, 16. studenoga 2003.

KATASTROFA

Navodi da mi, Hrvati, imamo »Hrvatsku riječ« apsolutno su točni, ali te novine su po svom sadržaju katastrofalne. Mislim da oni ne rade profesionalno, ali to je moje osobno mišljenje od kojeg ne bježim. **Martin Bačić**, predsjednik subotičke podružnice DSHV-a, »Građanski list«, 13. studenoga 2003.

LATINIČNA SRBIJA

Danas Srbijom vlada hrvatska latinica. Hrvatska latinica je negacija srpskoga imena i srpske kulture: srpsko ime i latinička abeceda su dvije nespojive kategorije. Prve nasrtaje na srpsku ćirilicu počeli su hrvatski frankovci i srpski nihilisti. Otac srpskih nihilista je Jovan Skerlić. Učio je da su Srbi i Hrvati jedan narod i stoga predlagao da Srbi odbace ćirilicu i prihvate latinicu, a Hrvati da odbace ijekavicu i prihvate ekavicu. Srbi su odbacili svoje, ali Hrvati nisu! Posljednjih desetljeća procvat hrvatske latinice među Srbima i njenu propagandu širile su prvenstveno Televizija Beograd, izdavačka poduzeća, časnici, Jugoslaveni, škole, fakulteti, vojvođanski autonomaši i separatisti itd. Ovi posljednji su se latinicom i izdavali! To znači da je ćirilofobija odlika svih srboždera! Propagatori latinice uvijek su govorili: »To je svjetsko pismo«, ili »Svejedno je«, ili »Latinica je lakša«. U izdavačkim kućama su govorili: »Latinica troši manje hartije! Ako pisac ne bi naglasio da hoće knjigu ćirilicom, izdavač bi je sigurno tiskao latinicom. Kada bi pisac naglasio ćirilicu, izdavač bi napravio bolestan izraz lica i rekao: »Mislite li vi na prodaju knjige! Kao da je nacionalna kultura roba kojom se može trgovati! Nedavno je u jednim latiničkim novinama objavljena fotografija predsjednika Vlade Srbije Zorana Živkovića kako ispred sebe drži papir ispisan (njegovom rukom) latinicom. Kako ni jedne reakcije nije bilo, meni ostaje da zavapim: Jadna li je ova Srbija! **Dr. Veljko Đurić**, »Srpska reč«, 12. studenoga 2003.

UKRIŽANO

Budućnost je na ponovnim vezama. U domeni kazališta, recimo, Srbi su osnivali hrvatska kazališta, a hrvatski glumci srpska u vrijeme kad još nije bilo niti riječi 'jugoslavenski', koju je prvi puta u obliku pridjeva upotrijebio Matija Ban. Kao što kaže dramski pisac Slobodan Šnajder, svjestan je da je jedino gdje može biti igran bez prijevoda su Beograd i Sarajevo kao veliki centri. I svaki dobar roman srpske literature je dobrobit i na hrvatskome prostoru... Prokazan sam kao neki mundijalista: mada uvijek pravim razliku između patriota, nacionalista i šovinista, ja sam na patriotskoj strani. Čovjek uvijek mora braniti vlastiti integritet, integritet svoje obitelji, svoga grada i sredine, ali jedino tako da se osjeća građaninom svijeta. Mi smo građani Europe, tako da je svaki antieuropeizam opasan, ali Europa nije samo zapad nego i sjever i jug, i Skandinavija i Albanija. **Jovan Ćirilov**, dugogodišnji upravnik Jugoslovenskog dramskog pozorišta, »Dnevnik«, 16. studenoga 2003.

Dujizmi

- ✓ *Kocka je okrugla;*
- ✓ *Za rat nismo krivi. Upućeni smo jedni na druge;*
- ✓ *U nas odgovorni postavljaju pitanja;*
- ✓ *Sišao je u narod ali nije snosio odgovornost.*

Dujo Runje

Piše: mr. Josip
Ivanović

*Na
pokrajinskoj
razini postoji
vrlo dobro
uspostavljena
suradnja na
nekoliko
razina.
Spomenut ću
prvo
suradnju s
predsjedni-
kom
Skupštine
APV
gospodinom
Nenadom
Čankom,
Tajništvom za
upravu,
propise i
nacionalne
manjine,
Tajništvom za
obrazovanje i
kulturu,
Tajništvom za
informiranje.*

Suradnja HNV-a i državnih tijela u SCG

Institucionalizacija suradnje

Kao što je već poznato, prvo Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine izabrano je na Elektorskoj skupštini, koja je održana 15. prosinca 2002. godine, a 25. siječnja 2003. godine ono je i konstituirano usvajanjem Statuta, izborom predsjednika i tajnika, te odlukom o registraciji. Vijeće je registrirano 9. veljače da bi rješenje bilo uručeno 23. veljače 2003. godine.

Od tog vremena se može govoriti o procesu uspostavljanja institucionalne suradnje i odnosa između tijela domicilne države i HNV-a, to jest legitimnih predstavnika hrvatske zajednice na ovim prostorima. U tom smislu, vodstvo HNV-a na čelu sa mnom kao predsjednikom trudilo se raditi na uspostavi kontakata s državnim tijelima od savezne razine do lokalnih razina.

I DOBRI I LOŠI KONTAKTI: Prvotno sa Saveznim ministarstvom nacionalnih i etničkih zajednica, a danas s Ministarstvom za ljudska i manjinska prava te njegovim ministrom, gospodinom Rasimom Ljajićem, ubrzo je uspostavljena kontinuirana suradnja. Najčešći oblici te suradnje su razni sastanci i seminari koji se organiziraju, a na koje HNV uvijek delegira predstavnike Vijeća. Na ovim susretima se vrši edukacija, a ujedno se istražuje i stanje i prilike zajednice od strane Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OSCE), odnosno nastoji se ući u probleme s kojima se hrvatska zajednica suočava kako bi međunarodna zajednica, prije svega OESS, znala kako hrvatska i druge zajednice žive na ovom prostoru, s kojim problemima se suočavaju, što je tu za činiti. OESS na temelju naših izvješća donosi određene programe edukativne prirode u koje nas pokušavaju uključiti, a koji su namijenjeni prije svega za bolje funkcioniranje samog Vijeća, kao uostalom i cijele zajednice. S drugim instancama Državne zajednice Srbije i Crne Gore ozbiljnijih kontakata do sada nije bilo.

Isto tako, mora se reći da ni s

predstavnicima republičke, to jest srbijanskih vlasti, nekih posebnih kontakata još uvijek nije bilo. Istina, predsjednik HNV-a je uputio republičkoj Skupštini jedan dopis u kojem ih je obavijestio da je Vijeće osnovano, te ukratko predstavio Vijeće, ali od svega toga nije kasnije bilo ništa, budući da ne postoji nadležno ministarstvo za pitanje manjina na ovoj razini. Kontakti i odnosi se pokušavaju uspostaviti i s republičkim Ministarstvom prosvjete i sporta, jer u tom ministarstvu postoji tijelo nadležno za međunarodnu prosvjetnu suradnju i za pitanje obrazovanja manjina, a pročelnica tog odjela je pomoćnica ministra dr. Tünde Kovács Cerović. Kontakt, međutim, nije uspostavljen ni nakon višetjednih pokušaja od strane predsjednika Vijeća. Jedina suradnja s ovim Ministarstvom je bila kroz organiziranje seminara o problemima obrazovanja manjinskih zajednica pod pokroviteljstvom međunarodnih fondacija. Na tim seminarima su redovito nazočni predstavnici Vijeća, a sam predsjednik Vijeća sudjeluje s referatom. To su, dakle, bili ipak samo sporadični kontakti, dok redovite institucionalne suradnje s predstavnicima vlasti na republičkoj razini nema.

S POKRAJINOM NAJUSPJESNIJE: Na pokrajinskoj razini, mora se reći, postoji vrlo dobro uspostavljena suradnja na nekoliko razina. Spomenut ću prvo suradnju s predsjednikom Skupštine APV gospodinom Nenadom Čankom: on je primio sve predstavnike nacionalnih vijeća i s velikim interesiranjem saslušao probleme zajednice i djelovanja Vijeća, te predložio i niz konkretnih rješenja i obećao svoju punu potporu u rješavanju problema. Tijesna suradnja postoji i s Tajništvom za upravu, propise i nacionalne manjine i njegovim tajnikom dr. Tamásom Korheczom. S ovim tajništvom uspostavljena je redovita komunikacija u nekoliko oblasti, a negdje se išlo čak i do te mjere da je odlučivanje o sredstvima za financi-

ranje manjinskih institucija i organizacija potpuno prenijeta na nacionalna vijeća. Isto tako se radi i na tome da se natječaj zajedno raspisuje s nacionalnim vijećem. Također je dobra suradnja uspostavljena i s pokrajinskim Tajništvom za obrazovanje i kulturu. Tajnik, gospodin Zoltán Bunyik je neposredno je pozivao i uključivao predstavnike manjina u proces izrade nastavnih planova i programa koji su bili pretpostavka uopće za pokretanje nastave na hrvatskom jeziku u našoj zajednici. Treće tajništvo s kojim imamo dobru i kontinuiranu suradnju je Tajništvo za informiranje, čiji je tajnik gospodin Rafail Ruskovski, koji je i sam predsjednik Rusinskog nacionalnog vijeća, te je itekako i sam zainteresiran za dobar položaj i funkcioniranje nacionalnih vijeća.

Što se tiče suradnje HNV-a s predstavnicima lokalnih vlasti ostvareno je sljedeće: prvo ističem uspostavljenu vrlo dobru suradnju s općinskim tijelima lokalne samouprave Subotice, jer je tu i sjedište Vijeća, a tu je i koncentriran i najhomogeniji dio hrvatske zajednice. Tu nailazimo na potpuno razumijevanje i prihvata od strane predsjednika SO Subotica gospodina Géze Kucsere i njegovih suradnika. Uspostavljen je kontakt i s predsjednikom Skupštine Općine Sombor, gospodinom Jovanom Vujičićem, i premda je Sombor bremenit brojnim problemima iz prethodnog perioda, pokazuje se dobra volja od strane najviših predstavnika somborske lokalne samouprave da se ozbiljno pristupi rješavanju tih problema. I na koncu, moram još reći da se planiraju razgovori s predsjednikom SO Srijemske Mitrovice i Stare Pazove o položaju i djelovanju tamošnjih Hrvata. Isto tako, planira se da se obidu i ostale općine i mjesta u kojima Hrvati žive u značajnijem broju, i to preko tamošnjih područno nadležnih dopredsjednika HNV-a.

**Autor je predsjednik
Hrvatskog nacionalnog vijeća**

Zbog slabog odaziva birača

Srbija i dalje bez predsjednika

Novi predsjednički poslije parlamentarnih izbora

Prema podacima CeSida, kandidat radi - kala **Tomislav Nikolić** osvojio je ukup - no 1.177.507 glasova ili 46,9 posto bi - račkog tijela, a najviše glasova dobio je u centralnoj Srbiji, bez Beograda, u Vojvodi - ni i na Kosmetu. Kandidat DOS-a **Drago - ljub Mićunović** osvojio je ukupno 885.166 glasova ili 35,3 posto, a u Beogradu je do - bio oko dva postotka više glasova od Niko - lića. Slijede **Velimir Ilić** sa 8,8 posto, **Mar - jan Ristićević** sa 2,8, **Dragan S. Tomić** sa 2,1 odsto i **Radoslav Avlijaš** 0,9 posto gla - sova. Odziv birača bio je 38,6 posto, a naj - veći je u Vojvodini, zatim u centralnoj Sr - biji, u Beogradu i na Kosmetu. Nevažjećih listića bilo je 82.927 ili 3,3 posto.

Premijer Srbije **Zoran Živković** najavio je da će novi predsjednički izbori u Srbiji biti održani posle izvanrednih parlamentar -

nih izbora. »Očigledno je da ćemo morati sačekati parlamentarne izbore i konstitui - ranje skupštine, pa tek onda ići na pred - sjedničke izbore«, rekao je Živković. Upi - tan što će za Srbiji značiti situacija da ne - ma ni predsjednika niti parlament, Živko - vić je odgovorio da je to ustavno-pravno stanje stvari i poručio da državne instituci - je neće biti u krizi.

Vlada Srbije će, kako je rekao, osigurati normalno funkcioniranje svih institucija do parlamentarnih izbora i izbora nove vla - de. Nema potrebe da se građani plaše, po - ručio je Živković. On je kazao da bojkot predsjedničkih izbora nije uspio, iako je smanjio odziv za pet do šest posto. »Srbija nije reagirala na bojkot već na one koji po - zivaju na destrukciju«, kazao je on. ■

Raspuštena Skupština Srbije

Izbori zakazani za 28. prosinca

Na osnovu prijedloga Vlade Srbije predsjednica Skupštine Srbije i v. d. predsjednika Srbije **Nataša Mićić** donijela je odluku o raspuštanju Skupštine Srbije i raspisivanju prijevremenih parlamentarnih izbora. Obrazlažući tu odluku, Mićić je u obraćanju javnosti rekla da je sadašnji parlament iscrpio svoj demokratski po - tencijal i reformski kapacitet. »Skupština nije u stanju nastaviti s usvajanjem re - formskih zakona niti da obavi ozbiljnu re - konstrukciju Vlade Srbije«. Ona je rekla da će raspisivanje izbora donijeti »neop - hodnu slogu i razum« i da će novi parla -

ment i Vlada Srbije ponijeti odgovornost i nastaviti put ka EU.

Utvrđeni su i rokovi izbornih radnji za parlamentarne izbore. Stranke koje žele da učestvuju na prijevremenim republičkim parlamentarnim izborima u Srbiji, zakaza - nim 28. prosinca, moraju podnijeti izbo - rne liste do 12. prosinca, utvrđeno je na sjednici Republičke izborne komisije. Iz - borne liste moraju biti proglašene u roku od 24 sata od pristizanja u Republiku iz - bornu komisiju, a zbirna izborna lista mo - ra biti zaključena i objavljena u »Službe - nom glasniku« do 17. prosinca.

Republička izborna komisija dužna je rezultate parlamentarnih izbora utvrditi i objaviti u »Službenom glasniku« do 1. si - ječnja u 20 sati. Podnosioci izbornih lista mandate svojim zastupnicima moraju do - dijeliti do 16. siječnja, a mandati novoiza - branih zastupnika trebaju biti potvrđeni do 27. siječnja 2004. godine.

Ukupan broj birača koji će moći glos -ovati na predstojećim parlamentarnim izbo - rima treba biti objavljen u »Službenom glasniku« do 14. prosinca, a, nakon što odlukom nadležnog suda u popis budu unijete izmjene, do 25. prosinca treba biti objavljen konačni broj birača. Izborna šut -nja će, kako je uobičajeno, biti na snazi dva dana uoči izbora, od 25. prosinca u 24 sata. ■

Sastanak Partnerskog vijeća Američko-jadranske povelje

Modernizirati vojne snage

Hrvatska, Albanija i Makedonija obve - zale su se u Washingtonu kako će na - staviti napore u provedbi reformi u svojim zemljama i jačanju suradnje u osiguranju sigurnosti i stabilnosti jugoistočne Europe na svom putu u NATO, stoji u zajed - ničkom priopćenju nakon prvog ministar - skog sastanka Partnerskog vijeća Ame - ričko-jadranske povelje.

Predstavnici Hrvatske, Albanije, Make - donije i Sjedinjenih Država sastali su se u

Washingtonu kako bi razmotrili napredak triju zemalja prema NATO-u provedbom obveza iz Američko-jadranske povelje.

Tri zemlje, stoji u zajedničkom pri - općenju koje je izdao State Department, naglasile su važnost daljnjeg rada na jačanju svojih demokracija i modernizaci - ji svojih vojnih snaga kako bi se mogle suočiti sa sigurnosnim izazovima 21. sto - ljeća. U vezi s tim Hrvatska, Albanija i Makedonija obvezuju se na uspješno ispu -

njavanje svojih godišnjih nacionalnih pro - grama kao dijela NATO-ova Akcijskog plana za članstvo u kojem su se obvezale na poticanje vladavine zakona, ljudskih prava, tržišnog gospodarstva i moderniza - ciju vojnih snaga kako bi bolje mogle dje - lovati s NATO-om, navodi priopćenje.

Priopćenje navodi kako su Hrvatska, Albanija i Makedonija potvrdile svoju potporu Bosni i Hercegovini i Srbiji i Cr - noj Gori kao i svoju spremnost da rade s njima kako bi pomogle napretku regije prema integraciji u euroatlantsku zajedni - cu. ■

Uoči parlamentarnih izbora u Hrvatskoj

Za Sabor 5.119 kandidata

Na parlamentarnim izborima 23. studenog moći će glasovati 4.372.631 birač, oko dvjesto tisuća više nego na izborima za Zastupnički dom Hrvatskoga sabora u siječnju 2000. godine, priopćilo je Ministarstvo pravosuđa.

U popise birača, koje su 15. studenoga zaključili Uredi državne uprave u županijama, upisan je 3.972.631 birač s prebivalištem u Hrvatskoj, a u središnjoj evidenciji hrvatskih državljana koji nemaju prebivalište u Hrvatskoj (takozvana dijaspora) upisano je 399.849 birača, što je ukupno 4.372.480 birača. Nakon potvrđivanja popisa birača, ovlaštene službe pripremit

će izvatke popisa birača za pojedina biračka mjesta.

U izbornoj utrci za Sabor sudjeluje 5.119 kandidata – 3.839 muškarca i 1.280 žena.

U 11 izbornih jedinica u kandidaturi su ukupno sudjelovale 64 političke stranke i 50 neovisnih lista.

Državno izborno povjerenstvo objavilo je obvezne upute o kandidiranju i postupcima za izbore za pet raspuštenih općinskih vijeća, koji će se, prema Vladinoj odluci, održati u nedjelju, 14. prosinca.

Trebalo bi održati 19 dopunskih izbora za članove iz reda Srba i Roma u predstav-

ničkim tijelima jedinica lokalne i područne samouprave. Istog dana održat će se i ponovljeni ili dopunski izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina na razini lokalne i područne samouprave – u županijama, gradovima i općinama u kojima nisu izabrani u svibnju.

Na izborima za manjinsku samoupravu u svibnju ove godine, za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u županijama, gradovima i općinama izabrano je manje od polovice od 471 vijeća i 141 predstavnika za koje su tada bili raspisani. Zato se moraju ponoviti izbori za 288 vijeća za 12 nacionalnih manjina u 15 županija, 65 gradova i više od 130 općina te za 101 predstavnika 15 nacionalnih manjina u 20 županija, 30 gradova i jednoj općini.

Tijekom posjeta ministrice Ingrid Antičević-Marinović Beogradu

Srbija vratila matične knjige odnesene iz Hrvatske

Hrvatska ministrica pravosuđa *Ingrid Antičević-Marinović* preuzela je u Beogradu u ponedjeljak od srbijanskog ministra pravosuđa *Vladana Batića* matične knjige koje su iz Hrvatske odnesene potkraj rata u Hrvatskoj 1995. godine.

Riječ je o 514 matičnih knjiga, knjiga državljana i registara matičnih knjiga koje su 1995. godine odnesene iz dijelova Hrvatske koji su tada bili pod srpskom kontrolom, pretežno iz županija Sisačko-moslavačke, Karlovačke, Ličko-senjske, Virovitičko-podravске, Požeško-slavonske, Zadarske i Šibenske. Predaja knjiga bila je dogovorena u lipnju ove godine, kad je srbijanski ministar Batić bio u svom prvom službenom posjetu Hrvatskoj.

»Današnja predaja matičnih knjiga Hrvatskoj važna je za buduće odnose dviju zemalja i njihovu suradnju, ali također i za dobrobit svih građana Hrvatske, jer se samo na osnovi tih knjiga mogu utvrđivati pitanja bitna za pravni status i ostvarivanje prava svih hrvatskih državljana«, kazala je ministrica Antičević-Marinović.

Hrvatska ministrica s Batićem je razgovarala i o kaznenim postupcima zbog ratnih zločina koji se u Hrvatskoj vode protiv hrvatskih državljana srpske nacionalnosti. Antičević-Marinović je objasnila da su prije mnogi od tih postupaka vođeni u odsustvu optuženika, ali da je Hrvatska prihvatila preporuke Vijeća Europe da se postupci protiv osoba nedostupnih hrvatskom pravosuđu ne vode dok ne bude osi-

gurano njihovo prisustvo.

»Od Državnog odvjetništva dobili smo spisak svih optuženih i pravomoćno osuđenih osoba, ali i onih protiv kojih su pokrenute prethodne radnje, te onih čije je presude ukinuo Vrhovni sud Hrvatske. Revizija optuženih akata već je u velikoj mjeri obavljena, te je protiv 249 osoba, protiv kojih je bio vođen kazneni postupak, taj postupak obustavljen«, kazala je ministrica. »Ministarstvo pravosuđa

Ingrid Antičević-Marinović i Vladan Batić

Srbije očekuje da će, u skladu s dogovorom, dobiti taj spisak«, kazao je Batić. ■

U Beogradu predstavljena luka Rijeka

Gospodarstvenici Rijeke predstavili su u hotelu Intercontinental u Beogradu 13. studenoga sve mogućnosti korištenja riječke Luke za potrebe srbijanskog tržišta. Uvodnu je riječ imao zamjenik hrvatskog ministra za pomorstvo, promet i veze, *Pavlo Komadina*, koji je podsjetio na suradnju u bivšoj zajedničkoj državi koja je bila utemeljena na ekonomskim računima, i pozvao predstavnike gospodarstva Srbije da počnu, ili nastave, s poznatom praksom.

Rekao je da se ta najveća luka u ovom dijelu Europe oporavlja od ratnih zaostaja nja za prijašnjim izvrsnim rezultatima, ilustrirajući to brojkom prometa koja će, s poslijeratnih dva milijuna tona, ove godine dosegnuti 3,5 milijuna tona godišnjeg prometa. Modernizacijom željeznice i cesta, koje su u tijeku, uvjeti za suradnju Beograd – Rijeka bit će još povoljniji, rekao je Komadina. Dodao je da će već iduće godine biti završen mali dio autoceste Zagreb – Beograd koji je trenutačno jedini dvotračni na toj relaciji, te da je financijska konstrukcija za to već zatvorena. ■

Izbori za Hrvatski sabor i u dijaspori

Za glasače u SCG šest biračkih mjesta

Piše: Dušica Dulić

Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor za državljane Republike Hrvatske, koji imaju prebivalište ili se na dan izbora zateknu na teritoriju Srbije i Crne Gore, održat će se u subotu i nedjelju, 22. i 23. studenoga od 7 do 19 sati na šest biračkih mjesta.

Raspored biračkih mjesta je sljedeći:

Biračko mjesto broj 1 je u Veleposlanstvu RH u Beogradu (Kneza Miloša 62) na kojemu glasuju birači – državljani RH čija prezimena počinju slovima A-M, a

dodatne se informacije mogu dobiti na broj: 011/3610-153 ili putem faksa: 011/3610-032.

Biračko mjesto broj 2 je u Konzularnom odjelu Veleposlanstva RH (Mirka Tomića 11) na kojemu glasuju birači – državljani RH čija prezimena počinju slovima N-Ž, a informacije se mogu dobiti na telefon: 011/3670-078 ili putem faksa: 011/3613-566.

Biračko mjesto broj 3 je u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru

(Šuranj 248) na kojemu glasuju birači – državljani Republike Hrvatske čija prezimena počinju slovima A-M, a u istom konzulatu u Kotoru će biti organizirano i biračko mjesto broj 4 za birače čija prezimena počinju slovima od N-Ž. Više se informacija o glasovanju u Kotoru može dobiti na telefon: 082/323-127, te na faks: 082/323-124.

Tri kandidata iz Vojvodine

Prema podacima Državnog izbornog povjerenstva (DIP) Republike Hrvatske za predstojeće izbore za Hrvatski sabor zaprimljene su ukupno 403 kandidature – 360 kandidatskih lista i 43 prijedloga kandidata (12. jedinica) za izbor zastupnika.

U izornoj utrci za Sabor sudjeluje 5.119 kandidata – 3.839 muškarca i 1.280 žena. U 11 izbornih jedinica u kandidaturi su ukupno sudjelovale 64 političke stranke i 50 neovisnih lista.

Ove će godine po prvi puta u izornoj utrci za mjesto u Hrvatskom saboru na listama za dijasporu sudjelovati i tri vojvođanska Hrvata: dvojica na listi Hrvatske seljačke stranke (*Franjo Vujkov* iz Subotice i *mr. Mato Groznica* iz Golubinaca) te jedan na listi Hrvatske demokratske zajednice (*Ivica Kozbašić* iz Sonte). Njihova prolaznost ovisi o odazivu birača u Vojvodini koji imaju hrvatsko državljanstvo i koji svojim glasovima mogu omogućiti ovoj manjinskoj zajednici u SCG da ima svog predstavnika u Saboru, koji bi izravno mogao zastupati interese vojvođanskih Hrvata.

Na putu za studij u Hrvatskoj

Puno zainteresiranih, ali i nepoznanica

Svake godine iz Vojvodine se veliki broj mladih uputi u Hrvatsku s namjerom upisa studija. Pravila se često mijenjaju te mnogi ostaju razočarani, a takvih je bilo i ove godine. Neki fakulteti nisu vojvođanskim Hrvatima, kao dovoljno za prolaznost i upis na fakultet, priznavali osvojeni tzv. »prag« (određeni broj bodova). Što zbog renoviranja domova, a što zbog nepostojanja formalnog dogovora s predstavnicima ovdašnjih institucija, do zadnjega se nije znalo tko će sve imati smještaj u studentskim domovima.

Same ponude o broju mjesta i smjerovima, fakulteti objavljuju tek na proljeće i tada se mogu ti podaci dobiti i u HNV-u (Ured HNV-a: 024/556-898 ili e-mail: info@hmv.org.yu).

NEOPHODNA DOKUMENTACIJA:

»Ono što je važno, kandidati trebaju prije

svega znati što im je od dokumenata potrebno za nostrificiranje diploma, a to su: svjedodžbe o sva četiri završena razreda srednje škole i završna diploma, sve to u originalu i fotokopiji, zatim izvod iz matične knjige rođenih i domovnica (kao dokaz o hrvatskom državljanstvu). Nitko tko ne nostrificira dokumente ne može izaći na prijemni ispit.

Što se tiče razredbenog ispita, odnosno prijemnog ispita, potrebno je ponijeti: dokaz o pripadnosti hrvatskom narodu (original i kopija rješenja o primitku u hrvatsko državljanstvo) ili ovjerenu fotokopiju mamine ili tatine radne knjižice gdje se vidi da se oni izjašnjavaju kao Hrvati, izvod iz matične knjige rođenih, četiri svjedodžbe o završenim razredima srednje škole, završnu diplomu, rješenje o nostrifikaciji dokumenata, kopiju virmana o uplati troškova razredbenog postupka, is-

punjenu tiskanicu, dvije fotografije 6x4 cm za indeks i matični karton, a za neke fakultete treba i dokaz o liječničkom pregledu. Ako se netko želi kandidirati na dva fakulteta onda na jednom podnosi originalne svjedočanstava, a na drugome ovjerene kopije.

Svi zainteresirani su se svakog proljeća javljali mr. Josipu Ivanoviću, no mogu najaviti da će do proljeća ispred HNV-a biti određena jedna osoba koja će se baviti pitanjem studenata i od koje će zainteresirani pravodobno moći dobiti sve informacije – najavljuje član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za obrazovanje Dujo Runje.

NEUTVRĐENA PRAVILA USLOŽNJAVAJU UPIS: Do proljeća će predstavnici HNV-a imati više susreta s dužnosnicima Republike Hrvatske za-

U Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Srbiji i Crnoj Gori u Subotici bit će organizirana također dva birača mjesta (Maksima Gorkog 6). Na njima će moći odvojeno glasovati birači koji imaju hrvatsko državljanstvo s prezimenima koja počinju A-M, te od N – Ž. Dodatne informacije u vezi izbora se u subotičkom konzulatu mogu dobiti na telefon: 024/557-793, ili putem faksa: 556-158.

Birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj glasuju na biračkim mjestima u inozemstvu za liste XI. izborne jedinice, a prije glasovanja dužni su biračkom odboru predložiti: dokaz o hrvatskom državljanstvu, dokaz o identitetu, te dokaz o prebivalištu u inozemstvu.

Birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a na dan izbora se zateknu u inozemstvu glasuju prema svom prebivalištu za liste od I. Do X. Izborne jedinice, odnosno za kandidate u XII. Izornoj jedinici.

Biračima, koji na dan izbora neće glasovati u Republici Hrvatskoj, nadležno tijelo državne uprave izdat će na njihov zahtjev, potvrdu o upisu u popis za glasovanje u inozemstvu, tj. potvrdu za glasovanje u inozemstvu. Ovi birači trebaju biračkom odboru predložiti: dokaz o hrvatskom državljanstvu, dokaz o identitetu, te potvrdu za glasovanje u inozemstvu.

Birači koji trajnije borave u inozemstvu, a imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj glasuju za liste one izborne jedinice u kojoj imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj ili za zastupnike nacionalnih manjina u XII. Izornoj jedinici. Sa sobom trebaju ponijeti dokaz o hrvatskom državljanstvu, dokaz o identitetu, te dokaz o trajnijem boravku u inozemstvu.

Sve daljnje informacije o organizaciji i

provođenju glasovanja mogu se dobiti putem gore navedenih telefona i telefaksa diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske u Srbiji i Crnoj Gori, a također na Internet stranici Državnog izbornog povjerenstva <http://www.izbori.hr/> ili putem Internet stranice Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske <http://www.mvp.hr/>.

Poziv predsjednika HNV-a hrvatskim državljanima u SCG

»Poštovani sunarodnjaci, Hrvatice i Hrvati, državljani Republike Hrvatske s prebivalištem u Državnoj zajednici Srbije i Crne Gore!

Ovim Vas putem želim kao predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, najvišeg samoupravnog i predstavničkog tijela Hrvata u SCG, ohrabriti i pozvati da u što većem broju izađete na predstojeće parlamentarne izbore za Hrvatski sabor. Kao što vjerojatno znate, na temelju pozitivne zakonske regulative, hrvatski državljani koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj imaju pravo birati 14 zastupnika u Hrvatski sabor, i to putem zasebne liste, to jest u zasebnoj izornoj jedinici za dijasporu.

Ove godine, po prvi puta od osamostaljenja, za izbore za Hrvatski sabor kandidirali su se i trojica Hrvata iz Vojvodine, koji se nalaze na dvije liste. Na taj način se stvorila mogućnost da i vojvođanski Hrvati

dobiju svojeg zastupnika u Hrvatskome saboru, zastupnika koji će u najvišem zakonodavnom tijelu Republike Hrvatske moći neposredno zalagati se i za naše interese i potrebe. Naravno, to će se ostvariti ukoliko dovoljan broj Hrvata iz Vojvodine koji su državljani i Republike Hrvatske izađe na izbore i podrže liste na kojima su ovdašnji kandidati.

Poštovani sunarodnjaci, u ovome važnome trenutku za sve nas budimo na visini i ove zadaće te pokažimo da smo svjesni i politički odgovorni građani. Građani koji znaju da se moraju sami, svojim angažiranjem izboriti za vlastiti boljitak. A upravo ovi izbori pružaju priliku da se na tome planu nešto učini. Stoga izađite na izbore, a svoj glas dajte onima na koje vas savjest usmjeri«.

**Predsjednik HNV-a
mr. sc. Josip Ivanović**

duženim za obrazovanje, prije svega u Ministarstvu prosvjete i sporta, kako bi se utvrdile točne mogućnosti studenata iz Vojvodine, zatim pitanje razredbenog praga i pitanje smještaja u domovima.

Naime, na svim fakultetima je do nedavno vrijedilo pravilo da je vojvođanskim Hrvatima na ispitu dovoljno položiti razredbeni prag (određeni broj bodova). Međutim, budući da je to uglavnom bilo nepisano pravilo, u proteklih dvije godine

pojavi se nekoliko fakulteta koji se toga nisu pridržavali. Nisu taj prag priznavali kao dovoljan za upis, bez obzira na činjenicu da su to vojvođanski Hrvati za koje su ranije važile te beneficije. Tim povodom održat će susreti i zatražiti točno određena pravila kako se ne bi dogodila i ovogodišnja iskustva pojedinih vojvođanskih kandidata koji su osvojili prag a na kraju im to nije bilo dovoljno za upis.

Slična je situacija bila i po pitanju smještaja. Prvo je bilo da ima domova za sve studente koji dođu s ovih prostora, a ove godine su neki, uglavnom s boljim prosjecima, ostali u domovima, »brucoši« su smješteni preko Caritasa, a mnogi stariji studenti potražili su privatni smještaj, koji ih je znatno skuplje stajao.

Organiziranih priprema za polaganje pojedinih predmeta u Vojvodini za sada nema. Postoje pripreme kandidata organizirane u Zagrebu pri nekim sveučilištima, no, to je uglavnom prilično skuplja vari-

janta. Tako je jedna ovogodišnja priprema od 20. lipnja do 5. srpnja u Zagrebu stajala 1.992 kn, ili oko 265 eura.

NA PUTU KONAČNIH DOGOVORA:

Sve dok formalno, da kažemo na papiru nisu utvrđene sve obveze i mogućnosti kandidata teško je onima koji se spremaju na taj put nešto sa sigurnošću obećati. Svake godine ima i nekih promjena na fakultetima. Sve to najčešće zbunjuje one koji su se namjerili put hrvatskih sveučilišta, a ima ih sve više. Za sve njih je vrlo važan i prag, i smještaj, a o stipendijama da i ne govorimo. Ove godine, natečaj za dobivanje stipendija, zbog izbora u Republici Hrvatskoj bit će raspisan nešto kasnije, najvjerojatnije u prosincu, no, o tome ćemo kad to bude aktualno.

Budući da ima još puno nepoznanica, a sve više mladih koji se žele školovati u Hrvatskoj, redovito ćemo vas informirati o svim novostima i mogućnostima, kako zainteresiranima ne bi ništa promaklo.

D.D.

Dnevnička razmišljanja

Marginalije s ruba

Pred dilemom sam. Velikom. Što u dnevniku, koji će bit objavljen, pisati? Uvjeren sam da je ono što se odnosi na i oko mene za druge uveliko beznačajno. S druge strane, ono, pak, što se događa u društvu svima je prejasno. Samo da je riječi. Za iskazati tu svekoliku svakovrsnost posrnuća ljudskoga. Samo da je riječi. Dobrih riječi za to opisati da je... (...)

Nadalje, pisati o onome što se događa ovdje na rubu, na krajnjem sjeveru Srbije, u Subotici, također malo koga u državi nam preobljubljenom centrom zanima. Zna se da je i najmanji događaj u Beogradu važniji i bolje se javno prezentira nego li epohalno značajan i onaj najbolji izvan. I zašto onda nekoga o rubnome smarati i mijenjati tako hipercentralizirani koncept javnosti? A to je možda najveći, veći čak i od etnocentrizma, problem Miloševićevog nam naslijeđa – stravično jak beogradocentrizam. O, kako ovdje bolno nedostaje duha postmoderne! O, da je barem malo rasređštenja! (...) Isto tako, i neka moguća manjinska vizura promatranja ovdašnjoj je javnosti uveliko strana. I nije joj interesantna. Štoviše, gdje je čak i nedobrohotno primljena. Ona kao takva. Manjinska. Unekako se kao mrska nadaje. Počesto. Osobito ako je ujedno i misleća. (...)

POGLED NUZ CESTU: Na izlasku iz Novog Sada, pogled mi je usmjeren vani. Sve vrvi od najlon vrećica i plastičnih boca. Nuz cestu. Pada mrak. Da, Srbija je prljava zemlja. Teško mi je to priznati, ali je istina. Preprljava je. Čak i Vojvodina, toliko samodopadno i lažno napuhana od superiornosti. A svaki od cestovnih pristupa glavnom joj gradu ima po nekoliko divljih deponija! Strahujem od toga da će za naš bahat odnos spram prirodi ispaštati djeca. Bit će ponovno radnih akcija. Uklanjanje će se smeće... No, nije problem samo gotovo sveprisutnost smeća: više zabrinjava da malo tko to primjećuje kao problem. I da se ništa na tomu planu ne poduzima. Unatoč ministarstvima. I tamo nekim savjetnicima. Odlagati smeće na za to određeno mjesto je navika. Gotovo kulturni obrazac. I moment društvene brige. (...)

Subotica u jesen. Topla, miholjska je. U srcu Panonije. Prepuna draži je. Priroda je sada skončavajuća. I samo po tomu je, čini se, istovjetna s vlašću DOS-a, koja ovih dana hita svojem kraju. I za razliku od toga ne previše plodnog trajanja DOS-a, u prirodi se zakružuje ciklus bogatog rađanja. Plodovi joj gospodare ljudskim životima. Jer, na njih je čovjek primarno usmjeren. Stoga sve nekako i nuka na čutnju punine i zadovoljstva. Nuka na to tako ono što dolazi iz prirode. Iz društva, pak, u posljednje vrijeme podosta nuka samo na gađenje (...)

SPLETKE I INTRIGE: Godi mi boravak, očito, u gradu. Doma sam. S obitelji. U jednostavnosti svakodnevnih obveza, s naporima oko osiguranja egzistencijalnih potreptina, svjedoči se, unatoč svemu, lakoća i radost življenja...

No, on je ujedno i težak. Boravak ovdje. Provincija, naime, i guši. Mnogočim. Nepotrebno satire čovjeka. Svjetonazorskom skućenošću, glupostima i mržnjom, dakako, ponajviše. Zagorčava dodatno i ovako gorke živote nam. Ona tako. Razmišljam stoga o ponajboljoj knjizi u Srbiji XX. stoljeća, onoj Konstantinovićevoj, o našem usudu – duhu palanke. Ni bolje knjige, ali ni sla-

*Stvaraju se
intrige,
proturaju
se laži ili
polustine.
U svemu i
pri svemu
tomu nema
skoro
nimalo
javnosti.
Na ulici
čuješ što ti
je tko
»napaki-*

*rao«. Jednostavno,
nema se
hrabrosti
za izaći u
javnost i
pošteno
reći. Već se
to plasira
zna se kod
koga. U
provinciji
su, čini se,
ljudi još
nekako
sitniji...*

bije recepcije. U nas. Konstatiram oporo o Konstantinoviću tako. Bolno nenaučena lekcija. A posljedice? Nesagledive. Barem po patnji i nesreći.

Razmišljam o njoj ne slučajno. Rodom je, inače, Radomir Subotičanin. Da li je njegovo, istina, vrlo kratko iskustvo Subotice imalo utjecaja na sadržaj djela? Bio li je on upućen i na tzv. elitu subotičkih Hrvata? Pitam se to, ponovno, s razlogom. Ovdje u Subotici, dovoljno velikom gradu da bi bilo previše malih ljudi. Sklonih spletkama. Intrigama. I malim, sitnim lažima. Ali s opasnim posljedicama. Opankavanje drugih je ovdje skoro dio manira. Ne od sada. Sve slično pomalo na prijestolje taštine. Ili na uzglavlje zavisti. Kao da je trajno priređena veličanstvena gozba sujetnih ovdje. Čini vam se da ste oko stola zlobe...

Razmišljam tako o tomu sumorno, jer sam i sam objekt u takvim, sramnim zbivanjima. Upravo sada to vrhuni. Premda, ne znam zašto. Stvaraju se intrige, proturaju se laži ili polustine. U svemu i pri svemu tomu nema skoro nimalo javnosti. Na ulici čuješ što ti je tko »napakirao«. Jednostavno, nema se hrabrosti za izaći u javnost i pošteno reći. Već se to plasira zna se kod koga. U provinciji su, čini se, ljudi još nekako sitniji...

SUOČAVANJE SA ZBILJOM: Idem s Augustinom do grada. Moram preuzeti nosač zvuka s kompozicijom »Bunjevački blues«, koju je sjajno uradio *Mrvoje Tikvicki*. Ne samo preuzeti ga, već i platiti sve troškove njegove izrade. Naravno, sam – iz vlastitog džepa. Kao što sam, uostalom, i istoimenu knjigu svoju objavio – u vidu samizdata. Inače, knjigu koja je ovdje skoro prešućena. Očito, tko dolazi iz provincije i piše na drugom jeziku sudbina mu je sljedeća: boraviti će u bijelom prostoru. On, naime, neće postojati u javnosti.

Mrvojeva je kompozicija, inače, prva koja glazbeno naslijeđe ovdašnjih Hrvata na sjeveru Bačke pokušava u etno maniru tematizirati. To je, s jedne strane, pokazatelj kulturne nam zaostalosti, ali i, s druge strane, velikog iskoraka. Tradicionalizam, institucionalno siromaštvo i konzervativizam suvereno gospodare kulturom vojvodinskih Hrvata. Pojedinci koji štrče, pak, moraju najveći dio iznijeti sami. Ali i to ima svojih prednosti, osim podložnosti spletkarenju i destruktivnom djelovanju vaninstitucionalno uspostavljene moći...

(...) Ponovno se susrećem s moćnim prijevozom. I tako se suočavam s našom zbiljom. Tko hoće dobro upoznati Srbiju danas, treba se usmjeriti na njezine javne usluge. Tako će, na primjer, ponajbolje spoznati da postoji i nešto drugo izvan beogradskog kruga dvojke. A to je veći dio Srbije. I izvan udobnih vozila u kojima se voze političari. Tada se vide redovi umorivljenika pred bankama, ljudi ponad kontejnera... Ali, bojim se da za to nema spremnosti. Hrabrosti. Za suočenje. Takvo. Lagodno je boraviti, naime, u lažima. Živjeti s iluzijama...

Recimo, Novi Sad i Beograd, inače dvije prijestolnice i dva najveća grada u Srbiji danas, nemaju još uvijek javnog toaleta! Znači li to da se ovdje grad razumijeva kao proplanak između dva brda, gdje se nužda vrši zalaskom negdje iza? Ne znam točno, ali je tek činjenica da javni toaleti ne postoje. Kao uostalom i mnogo što drugo. (...)

Tomislav Žigmanov,
preuzeto iz dnevnog lista »Danas«

Hotel »Panonija«

Živjela (njihova) pobjeda!

Nekako se stječe dojam kako Vojvodina uvijek bira za druge i kako nikad nema vlastiti izbor, jer kad god vlastiti izbor spomene, dobije »preko nosa« separatizam i sklonost ka dezintegraciji državnog bića Srbije.

Naši izbori su uvijek njihovi izbori u kojima ćemo mi podržavati najmanje loše, a oni pobjeđivati.

Piše: Mirko Sebić

Pretpostavljam kako je u ovoj zemlji sklonoj lakom zaboravljanju već odavno iz sjećanja potisnuta pobuna robijaša koja se odigrala širom srpskih zatvora negdje u studenom 2000. godine. Tada je društvo iza rešetaka, valjda pod utjecajem sveopćih promjena, počelo naglo shvaćati kako su uvjeti u zatvorima Srbije neljudski, kako je hrana loša, kako su deke nezakrpljene, a ćelije neprovjetrene.

Sjećam se jedne fotografije FONET-ovog reportera: na krov jedne od zgrada zatvora popeli su se robijaši. Lica im okrenuta prema objektivu foto-aparata – očigledno poza za slikanje. Nisu nasmijani, ali stav im je takav kao da su se malčice protegnuli u slobodi pa potom odmah vratili na robiju. Dvojica, jedan brka i drugi nešto mlađi, na »nulu« ošišan mladić, drže improvizirani transparent na kojem crvenom bojom piše: »Živio Koštunica«.

ROBIJAŠI I KOŠTUNICA: Ova mi se fotografija često vraćala u sjećanje, a s njom uvijek i pitanje: zašto su lica na izdržavanju kazne napisala onaj transparent? Zašto nisu napisali: »Živjela sloboda!«, ili »Dolje zatvorska uprava!«, ili jednostavno »Nevini smo!«? Mogli su napisati i »Dajte nam svježeg kruha!«, ili »Puštajte nas češće na vikend!« – sve drugo osim ovog što su napisali. Jer, nekako za očekivati je kako osobe na robiji sve drugo više zanima nego tko je trenutačno na vlasti. Odnosno, zanimaju ih tko je na vlasti samo utoliko ukoliko im može osigurati bolje uvjete zatvorskog života.

Kad netko tko je na robiji posegne za političkim transparentom, onda je jasno kako je u bezizlaznoj situaciji, samo što je »bezizlazna situacija« u ovom slučaju robija, jer u zatvoru si onda kad nemaš izlaz u grad i okolicu.

ROBIJAŠI I VOJVODANI: Mi u Vojvodini, kad god su izbori za predsjednika Srbije, kao da se nalazimo u bezizlaznoj situaciji. Naime, po definiciji nas se ne bi trebalo ticati tko sjedi na tronu srpskog predsjednika, ako smo u posjedu stvarne autonomije. Drugim riječima, mi ne bismo trebali vikati »Živio ovaj ili onaj (predsjednički) kandidat«. Mi trebamo čuvati slobodu. Ali uvijek se pokaže kako nešto nije u

oko autonomije. Zato sam u predsjedničkom programu predložio da republički premijer treba biti iz Vojvodine.«

KANDIDATI VOLE ŠTRUDLU S MAKOM: Mogli bismo nabrajati još, ali svaki govor »ulaguje i umiljava«, kao da čujem Vuka Draškovića od prije par godina. I on je imao lijepe riječi za Vojvodinu. Svi se nekako pred izbore sjete kako su se tu rodili ili kako im je tu živjela tetka, ili kako

redu s ostatkom zemlje, kad izborne kampanje uđu u finiš, jer onda one sve završavaju u Vojvodini. Bez obzira kog političkog opredjeljenja bio predsjednički kandidat, svaki jednako vjeruje da se izbori dobivaju baš u Vojvodini.

»Tko god da je za demokraciju, on je i za autonomiju, jer je to približavanje građana vlasti, uzimanje sudbine i odgovornosti u svoje ruke«, rekao je na konvenciji u Novom Sadu predsjednički kandidat DOS-a Dragoljub Mićunović. I drugi kandidati uvijek Vojvodinu, ulagaju se i osmjejuju »produktivnoj«, »proeuropskoj«, »najrazvijenijoj« regiji Srbije. Recimo, kandidat iz Čačka Velimir Velja Ilić: »Vojvodini treba omogućiti kvalitetniji gospodarski razvoj, jer je ekonomija ključ nesporazuma

baš vole savijaču s makom i juhu s rezancima. Sav predizborni arsenal za plašenje i opsjenjivanje prostoga puka nalazi se u Vojvodini – i »zločeste« manjine, i dodoši, i izbjeglice, i ratnici iz posljednjeg rata, novosadski korpus i tome slično. Vojvodina je puna izbornih rekvizita i samo treba izaći na izbore. Izlaznost je u Vojvodini dobra, možda nam zato izlaza i nema.

Nekako se uvijek iznova stječe dojam da Vojvodina stalno bira za druge, a da nikad nema vlastiti izbor, jer kad god vlastiti izbor spomene, dobije »preko nosa« separatizam i sklonost ka dezintegraciji državnog bića Srbije. Naši izbori su uvijek njihovi izbori u kojima ćemo mi podržavati najmanje loše, a oni pobjeđivati.

Milan Dražić, predsjednik Skupštine općine Apatin

Okrenimo se suradnji

»Naša država djeluje dosta inertno, još uvijek ne koristi nacionalne manjine kao most suradnje s njihovim matičnim državama. Sve se svodi u lokalne okvire. Primjećujem da je ove godine KPHZ 'Šokadija' iz Sonte imala nekoliko gostovanja u Slavoniji. To je upravo recept za uspostavljanje pokidanih veza.«

Razgovor vodio: Ivan Andrašić

Prof. Milan Dražić, predsjednik Skupštine općine Apatin, jedan je iz plejade mladih, dinamičnih političara, koji su na položaj dospjeli nakon promjene režima u listopadu 2000-te godine. Pun energije, uspijeva pomiriti stavove svih političkih opcija nazočnih u općini Apatin, a za dobrobit lokalne zajednice.

HR: Na čelo ove nacionalno i ekonomski heterogene sredine, kakva je općina Apatin, došli ste nakon promjena 2000. godine. Kako izgleda biti na Vašoj poziciji?

Danas puno lakše, nego 2000-te, kad je birana ova rukovodeća garnitura SO Apatin. Od bivše garniture naslijedili smo dugove u visini od 30 posto općinskog proračuna, koji je tada iznosio oko 37 milijuna dinara, a danas je taj proračun preko 300 milijuna. Dugovi su sanirani za 5-6 mjeseci i tek tad smo krenuli od nule. U prvoj godini nismo dobili ni »gorivo za demokraciju«, što je bio naš veliki financijski hendikep u odnosu na veliki broj srbijanskih gradova. Danas nam je to zanemariv trošak. Prigodom dolaska na vlast sučelili smo se s jako velikim kadrovskim problemima. Ostaci starog režima bili su nazočni u svim strukturama, stvarali su probleme koje smo rješavali u hodu. Možda smo napravili i neke greške, ali smo na njima učili, nismo ih ponavljali. Stvorili smo uhodan mehanizam u kojem svaki korisnik sredstava iz proračuna već na početku kalendarske godine zna kolika će sredstva dobiti. Za slučajeve koji nenadano iskrсну, postoji proračunska rezerva. Mislim da su danas međunacionalni odnosi u općini

izuzetno dobri, pa kad to zbrojim s ekonomskim stanjem, zadovoljan sam.

HR: Na sadašnju dužnost došli ste kao vanstranački kandidat, da biste kasnije pristupili DSS-u. Poznato nam je da su Vaši najbliži suradnici pripadnici DS-a, no imamo dojam da ste jako homogena rukovodeća garnitura. Kako uspijevate pomiriti stranačke interese sa svakodnevnim obvezama?

Još 1996. godine predstavljao sam koaliciju »Zajedno« u Izornoj komisiji, kao kandidat grupe građana. Kao takav, sudjelovao sam i u izborima 2000. godine, a članom DSS-a postao sam tek poslije izbora za predsjednika SO Apatin. Sukobom DSS-a s ostatkom DOS-a na republičkoj razini, došlo je i do manjih nesuglasica u lokalnu. No, zauzeli smo stav da su nam ipak najvažniji lokalni problemi, te smo međustranačka prepucavanja eliminirali iz naše sredine. Moram napomenuti da po novom Statutu DSS-a imam potpuno odriježene ruke na lokalnoj razini, na koju su spuštene mnoge ingerencije.

HR: Iz službenog izvješća s popisa stanovništva vidljivo je da oko 40 posto žitelja apatinske općine tvore nacionalne manjine, među kojima su najbrojniji Hrvati i Mađari. Kakav je danas odnos općinskih organa prema njima?

Mislim da je jako korektan. Zabrinjava me jedna druga situacija – proces smanjenja globalnog broja žitelja. Broj Srba se konstantno povećava, no ne možemo reći da je to prirodni priraštaj. Na to su veliki utjecaj imala zbivanja iz 90-ih go-

dina protekloga stoljeća. Veliki priliv izbjeglica iz RH i BIH, uglavnom Srba, te iseljavanje pripadnika nacionalnih manjina, postupno su mijenjali etničku sliku ovog područja. Na ovom popisu imali smo i više od dvije i pol tisuće neopredijeljenih i Jugoslavena. Mislim da je ova cifra rezultat velikog broja mješovitih brakova, kojih u našoj općini ima daleko više nego što to pokazuje statistika. Vjerojatno je u toj brojci i nešto pripadnika nacionalnih manjina, koji se, ne znam zbog čega, plaše ili ne žele izjasniti. Ne mogu tvrditi da 90-ih godina u našoj općini nije bilo sukoba na nacionalnoj osnovi, no svakako nije u onolikoj mjeri i onako žestokih kao u pojedinim mjestima u Srijemu. Danas je to svedeno na pojedinačne incidente. Mislim da je došlo i do promjene u ponašanju pripadnika MUP-a, koji sve više postaju javni servis građana. Na njih se više ne vrše politički pritisci, od njih zahtijevamo samo da profesionalno obnašaju svoje dužnosti. Konačno, svi bi trebali prestati promatrati ljude s nacionalnog i vjerskog gledišta. Mene, osobno, zanimaju samo ljudske kvalitete osoba s kojima kontaktiram.

HR: Općina Apatin dijeli granice s Republikom Hrvatskom. Obzirom na zbivanja proteklih godina, je li to prednost ili opterećenje?

Dugogodišnji političari kažu kako je ono što je u ratnim vremenima problem, u miru – prednost. Mislim da je nedefinirana granica opterećenje i tu se javljaju incidenti. S ovog mjesta apeliram na nadležne organe RH i SCG da ozbiljnije pristupe rješavanju ovog problema. Neriješeno pitanje vlasništva zemljišta na obje strane granice tangira i naše građane i građane RH. Za sada se prešutno poštuje granica na sredini toka Dunava. Za ovaj region bi veliki značaj imalo i brže rješavanje problema željezničkog mosta Bogojevo-Erdut, no čini mi se da ni Zagreb ni Beograd nemaju dovoljno sluha za potrebe lokalnih zajednica.

HR: Sontu, najveće selo u općini, naseljava i najveći dio hrvatske nacionalne manjine. Je li to prednost u uspostavljanju suradnje s osječkom regijom?

Svakako. Naša država djeluje dosta inertno, još uvijek ne koristi nacionalne manjine kao most suradnje s njihovim matičnim državama. Sve se svodi u lokalne okvire.

Primjećujem da je ove godine KPHZ »Šokadija« iz Sonte imala nekoliko gostovanja u Slavoniji. To je upravo recept za uspostavljanje pokidanih veza. Kultura, sport, a naročito gospodarstvo, trebali bi nas povezivati. Treba zaboraviti ratna zbivanja, treba se okrenuti svim vidovima suradnje.

RH: Svjedoci smo velike aktivnosti rukovodeće garniture općine Apatin po pitanjima međuregionalne suradnje (Sombor-Apatin-Osijek-Subotica, podunavske zemlje ...). Gdje vidite mjesto Apatina u budućnosti?

Posljednjih petnaestak godina nema nas nigdje. Funkcioniramo sa zatvorenim tržištem, bez kontakata s razvijenim zemljama, zatvorena su nam vrata razvijenog svijeta. Bez suradnje sa svim regijama ne možemo se nadati boljitku. Prigodom boravka delegacije SO Apatin u Bavorskoj bio sam neugodno iznenađen neinformiranošću ljudi o zbivanjima kod nas. Moramo više raditi na prezentaciji sustavnih promjena u Srbiji. U budućnosti, Apatin, kao i čitava ova regija, vidim u Europskoj Uniji, naravno, ukoliko to budu željeli građani Srbije. Moramo uspostaviti čvrste odnose sa susjednim zemljama, kojima je isto tako cilj ulazak u EU.

HR: Po medijima, Apatin danas slovi za najbogatiji grad u Srbiji. Je li to stvarno tako, ili su u pitanju dezinformacije nastale na osnovu prodaje akcija Apatinske pivare?

To ne kažu samo mediji, već i statistika. Po bruto društvenom proizvodu, naravno po glavi žitelja, prvi smo u Srbiji. U stvarnosti imamo ogromne kontraste. Nekoliko poduzeća iz naše općine u državni proračun uplaćuje preko 2 milijarde dinara, prije svih Apatinska pivara, Rapid i Jedinstvo. S druge strane veliki broj je onih, koji nisu u stanju platiti doprinose, plaće radnicima, ne mogu osigurati posao. No, kad se udruže statistike i mediji, stvarno je stvoren dojam da u Apatinu teku med i mlijeko.

HR: Što nam možete reći o procesu privatizacije u apatinskoj općini?

Apatinska pivara i Rapid privatizirani su po starom zakonu o vlasničkoj transformaciji, čini mi se jako uspješno. U drugoj grupi je 9 poduzeća, koja su privatizirana po principu aukcije. Ne znam koliko je to sretno rješenje, jer u 4 poduzeća imamo nestabilnu situaciju: radnici ne primaju plaće, štrajkaju, što me navodi na pomisao da kupci tih poduzeća nisu dugoročno razmišljali. Vjerojatno će kroz godinu dana ići na preprodaju. U ozbiljnim europskim zemljama kao što je Njemačka, prisutno je mišljenje kako je Srbija nestabilan partner. Da nije tako, bilo bi manje špekulanata, a više ozbiljnih kupaca i inozemnog kapitala. Nažalost, na ove procese lokalna samouprava nema baš nikakvog utjecaja, tako da ih možemo samo komentirati, a ne i spriječiti.

HR: U selima živi oko 40 posto žite-

Ija apatinske općine. Gospodarstvo je »na izdisaju«, poljogospodarstvo je na najnižim granama u posljednjih 50 godina, a od nje bi trebala živjeti većina seljana. Gdje je izlaz iz ove situacije?

Mislim da to nije samo problem općine Apatin, već cijele Vojvodine. U posljednjih desetak-petnaest godina ozbiljnog gospodarstva u selima nema. Malobrojni industrijski pogoni zbog sankcija nisu radili, obrtništvo postupno izumire, a poljoprivreda, koja bi trebala biti zamajac razvoju sela, totalno je podijeljena. Ne znam je li itko u ovoj državi razmišljao o tome tko nas je hranio svih ovih godina. Ne mogu se oteti dojmu da su žitelji sela postali građani drugoga reda. To je dovelo do velikog odliva mladih kadrova, do migracije selo-grad. Odnos prema poljoprivredi moramo iz korijena promijeniti. Trebali bismo se okrenuti okrupnjavanju posjeda. Zašto ne bismo koristili iskustva razvijenih zemalja, kako u poljoprivrednoj proizvodnji, tako i u odnosu države prema ovoj grani? Pogledajmo samo koliki nam je poljoprivredni proračun Srbije. Smiješno mali. Kao posljedica premalog poljoprivrednog proračuna nedostaju nam povoljni poljoprivredni krediti. Ne trebamo se plašiti bogatog seljaka, naprotiv. Trebali bismo poduzeti sve da mlade kadrove vratimo u selo. Vojvodina se mora okrenuti sama sebi i iskoristiti sve svoje prirodne resurse. Proizvodnja zdrave hrane bi trebala biti naša osnovna orijentacija, s njom bi najlakše i najbrže izašli na svjetska tržišta.

HR: Stvara sa dojam da je mala privreda u Apatinu u ekspanziji, a da u selima odumire. Šta je uzrok toj pojavi?

Mislim da ima više činitelja koji utječu na ovaj problem. Tu je, prije svega, nepovoljan ekonomski moment. Kupovna moć nam baš i nije na zavidnoj razini, posebno u selu. Veliki broj seljana uposlio se u poduzećima u Apatinu i Somboru. Zbog lošeg stanja u većini poduzeća ljudi su ostajali bez posla, bez kapitala, bez ideja što bi se moglo raditi. Možda ni poreska politika nije najrealnija, no, na žalost, lokalna zajednica na nju nema baš nikakvog utjecaja. Mislim da je i veći broj zanata u izumiranju. Nestaju kovači, obućari, stolari ... no to je opet stvar politike obrazovanja kadrova, ni tu nema rješenja u lokalnu. Ipak smo mi još uvijek duboko centralizirana zemlja.

HR: U općini Apatin, posebno u selima, veliki je broj starijih kućanstava, a sve je manje sklapanja brakova i rađanja djece. Što poduzeti da bi se spriječilo ovakvo »starenje«?

Mi pokušavamo na lokalnoj razini pronaći kakva-takva rješenja za ovaj problem, no to su sve kratkoročna rješenja. Stimuliramo mlade parove za rađanje prvog djeteta, riješili smo to dijelom sredstvima mjesnog samodoprinosu, no to je nedovoljno. Potrebna su sustavna rješenja, koja će ove probleme riješiti dugoročno. Razvijanjem proizvodnje, otvaranjem novih radnih mjesta, rješavanjem stambenih problema, podigli bismo kvalitetu života na višu razinu. Ukoliko to ne uradimo, uskoro ćemo generalno, kao zemlja, imati ogromne probleme zbog smanjenja broja radno sposobnih.

HR: Postoje li kontakti apatinskih općinskih organa s institucijama hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini?

Na žalost, ne. Na lokalnoj razini i sada aktivno podupiremo sve udruge nacionalnih manjina, mislim da nitko nije zakinut.

HR: Kad bi bilo moguće vratiti se u 2000. godinu, biste li ponovno ušli u politiku i da li biste nešto mijenjali kod sebe?

Kao i većina, shvatio sam da se nešto mo-

Profesor u ulozi političara

Prof. Milan Dražić rođen je 8. travnja 1967. godine u Apatinu. Osnovnu školu i dvije godine opće srednje završio je u Apatinu, a srednju elektrotehničku u Somboru.

Studije zemljopisa završio je na Prirodno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu. Kao profesor zemljopisa bio je uposlen u apatinskim srednjim školama: strojarsko - tehničkoj, građevinskoj i gimnaziji, a od 2000. godine obnaša dužnost predsjednika SO Apatin. Oženjen je, ima jednog sina, a supruga mu je zamjenik općinskog javnog tužitelja u Apatinu.

ra mijenjati i to je bio motiv za moj ulazak u politiku. Morali smo promijeniti sustav. Donijeli smo Zakon o lokalnoj samoupravi, dobar, ali još uvijek se pojedinac može sakriti u masi. Moramo težiti k izmjenama koje će potencirati ulogu, obveze, prava i osobnu odgovornost svakog pojedinca. Pomalo sam razočaran velikim brojem pobjednika, od vlade do lokalne samouprave, kod kojih je motiv za bavljenje politikom materijalne naravi. Ti pojedinci, na žalost, dosta utjecajni, nisu željeli mijenjati uhdane loše navike u vođenju institucija. Moramo donijeti osnovne zakone, a najhitnije i Ustav, i to ne Ustav na ideološkoj osnovi. Moramo donijeti moderan Ustav, za narednih 100 godina. Što se tiče lokalne samouprave, mislim da smo radili pošteno. Nadam se da iza nas neće ostati priče o aferama, rasipništvu i bahatom ponašanju. Ne živimo bahato, trudimo se da u svakom momentu normalno komuniciramo sa sugrađanima. Koliko smo uspjeli u tome, pokazat će naredni izbori, na kojima će građani, nadam se, svakom presuditi po zaslugama.

Održana sjednica Vijeća DSHV-a

Točka na previranja

*Izborna skupština zakazana za 29. veljače 2004. godine
Odbačene žalbe Bele Tonkovića, Slavena Dulića i Bogoljuba Kujundžića
Nastavak rada na koalicionom sporazumu s HNS-om*

Na sjednici Vijeća DSHV-a održanoj 14. studenog donijete su značajne odluke za daljnju budućnost stranke: odluka o raspisivanju unutarstranačkih izbora, odluka o formiranju zajedničke komisije za izradu koalicijskog sporazuma s Hrvatskim narodnim savezom, i odluka o odbačivanju žalbi i isključenju iz članstva *Bele Tonkovića, Slavena Dulića i Bogoljuba Kujundžića*.

Dvadeset i sedam vijećnika ovim je odlukama stavilo točku na previranja koja su tijekom skoro cijele prošle godine izazvala održavanje čak dvije izvanredne skupštine na kojima je prvi predsjednik DSHV-a *Bela Tonković* smijenjen s mjesta predsjednika, a na njegovo mjesto, do održavanja izborne skupštine, izabran kao vršitelj dužnosti *Petar Kuntić*.

ISKLJUČENJE: *Petar Kuntić* i dio članova Predsjedništva tada su obećali revitalizaciju stranke kroz posjete i oživljavanje rada podružnica, redovite sastanke, ponovno uspostavljanje veza s institucijama, obnavljanje članstva i nakon toga održavanje velike izborne skupštine, na kojoj će se izabrati novi predsjednik i članovi rukovodstva stranke.

Nakon dvije izvanredne skupštine slijedio je opoziv, od strane DSHV-a, *Bele Tonkovića* s mjesta dogradonačelnika Subotice koji je izglasan u drugom pokušaju na sjednici Skupštine općine Subotica 10.

studenog. Osnivanje podružnice DSHV-a »Subotica 2«, koju su inicirali *Bela Tonković, Slaven Dulić i Bogoljub Kujundžić*, uzrokovala je da Predsjedništvo DSHV-a donese odluku o njihovom isključenju iz stranke. Na tu odluku *Tonković, Dulić i Kujundžić* su uputili žalbe koje je Vijeće na sjednici odbacilo i izglasalo njihovo isključenje iz stranke. Na sjednici Vijeća *Tonković, Dulić i Kujundžić* nisu bili nazočni, iako im je upućen poziv. Iako nitko od vijećnika nije osporio njihov značajan doprinos nastanku i radu stranke, Vijeće je potvrdilo odluku Predsjedništva po kojoj je osnivanje paralelne subotičke podružnice teška povreda o Statuta DSHV-a, što, prema Statutu, povlači isključenje iz stranke.

IZBORNA SKUPŠTINA: U izvješću o radu stranke vijećnici su upoznati s aktivnostima u vremenu između dvije sjednice Vijeća. Održani su sastanci u mjesnim organizacijama Bački Breg, Petrovaradin, Bački Monoštor, Sonta, i drugim, urađena je inventura u stranci kako materijalna tako i kadrovska, i stranka je sada spremna za izbore, rekao je *Petar Kuntić*. Na sjednici je *Kuntić* predložio održavanje skupšti-

ne 11. siječnja 2004. ali su nakon kraće rasprave vijećnici odlučili da datum održavanja Izborne skupštine bude 29. veljače.

Razlozi za prolongiranje termina koje su vijećnici iznijeli su s jedne strane organizacijske prirode, jer se prije općih izbora moraju održati i izborne skupštine u svim mjesnim organizacijama, kojih ima 21, a s druge strane bliži termin je nepogodan, rečeno je, zbog održavanja republičkih izbora i predstojećih blagdana.

Nakon toga utvrđen je broj delegata po mjesnim organizacijama, izabrani su članovi Organizacijskog odbora i Statutarne komisije.

KOALICIJSKI SPORAZUM: Najduža rasprava vodila se oko pete točke dnevnog reda koalicijskog sporazuma s Hrvatskim narodnim savezom. *Petar Kuntić* izvijestio je vijećnike o razgovorima koji su vođeni s HNS-om s ciljem da se stvori jedna jaka hrvatska opcija na području Vojvodine. Istaknuto je kako se mora uvažavati trinaestogodišnja tradicija DSHV-a i mreža podružnica koje stranka ima na terenu, zbog čega ne dolazi u obzir gašenje DSHV-a i stvaranje neke treće stranke. Međutim, zbog potrebe objedinjavanja hrvatskog korpusa u Vojvodini predizborna koalicija dvije hrvatske stranke je neophodna, i stoga je nakon što je razmotren Predizborni koalicijski prijedlog HNS-a donijeta odluka o nastavku rada na koalicijskom sporazumu, tako što će se formirati zajednička komisija kojoj je zadatak izraditi zajednički koalicijski sporazum koji će odgovarati i jednoj i drugoj stranci.

J. Dulić

Priopćenje Laze Vojnić Hajduka, predsjednika IO HNV-a, povodom neuspjelih izbora u Srbiji

Odgovornost birača na niskoj razini

»Rezultati izbora za predsjednika Republike Srbije 16. studenoga 2003. godine su poražavajući najmanje iz dva razloga: prvo, politička svijest i odgovornost birača u Srbiji je na neoprostivo niskoj razini. Ovo se očituje u neodazivu, neizlasku na birališta. Razlozi takvog ponašanja birača je rezultat percepcije politike, političara i vlasti u Srbiji od strane birača. Veći broj političara u Srbiji nije svijestan svog političkog razarajućeg djelovanja. Takvim ljudima nije mjesto u politici. Po mom mišljenju još puno moramo učiti o demokraciji. Političko rukovodstvo u Srbiji očito nije razumjelo kako u Europu možemo ići svjesno i planski, a nikako prijekim putevima.

Drugo, što je mene osobno rastužilo i razočaralo je broj glasova dobijenih za jednu tvrdnu desnu političku opciju. Siguran sam, da ta politička opcija ne pripada našem vremenu niti sadašnjem političkom trenutku, osobito, ako želimo u društvo država suvremenog demokratskog opredjeljenja.

Kako će se Srbija izvući iz ovog ćorsokaka ne znam, nisam optimista. Želim da se moja predviđanja ne ispune.«

Lazo Vojnić Hajduk, Predsjednik IO HNV-a

Predstavljamo članove Hrvatskog nacionalnog vijeća

Očekuje se prevladavanje blokade

Još uvijek nije nađen zajednički jezik između takozvane A i B liste (Josip Pekanović)

Potrebno je više sastanaka, okupljanja, zaduženja (Stipan Šimunov)

Nadamo se, da će Vijeće biti most suradnje na ekonomskom planu s Hrvatskom (Slavica Peić)

Priredila: Jasminka Dulić

JOSIP PEKANOVIĆ, vijećnik iz Sombora, rođen 1941. u Somboru, završio je Ekonomski fakultet i radio je na vanjsko-trgovinskim poslovima. Sada je u mirovini. Urednik je lista Miroljub od 1997. kad je ovaj list počeo izlaziti. Oženjen je ima dvije kćerke i jednog unuka. Govori pet jezika. Objavljeno mu je devet knjiga iz oblasti golubarstva i na tu temu je suradnik u

Josip Pekanović

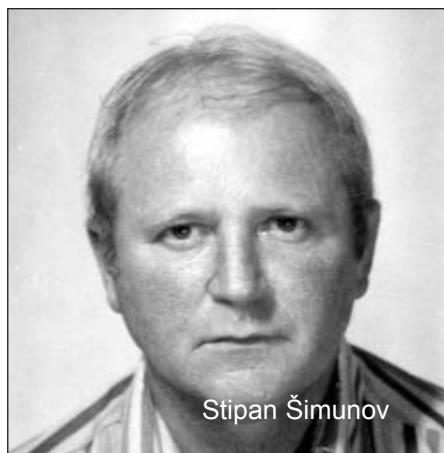
više stranih časopisa.

»Još uvijek nije nađen zajednički jezik između te takozvane A i B liste, a da se to prevladalo, mislim da bi sve akcije bile uspješnije, jer zastupnici iz DSHV-a koji su s liste B, praktično ne sudjeluju u radu HNV-a. I ja sam s liste B i nemam informaciju jesam li u neku komisiju biran, a s obzirom da DSHV ima, što se hrvatskih institucija tiče, najširu bazu među hrvatskim pučanstvom, mislim da je mogao pomoći recimo u vezi edukacije roditelja za upis djece u hrvatske razrede. Dakle, u ovom konkretnom slučaju, ta podjela se negativno odrazila. Ponovno su uspostavljeni kontakti, poslije ovih promjena u DSHV-u, i s HNV-om i ostalim institucijama, i nadam se da će se podvojenost eliminirati i da ćemo sa svim snagama koje imamo u HNV-u nastaviti dalje raditi. Mi ne smijemo čekati početak upisa, onda je već kasno. U Somboru na inicijativu dopredsjednika vlč. Josipa Pekanovića treba se održati sastanak baš na temu blagovremenih pokretanja akcija kod roditelja, vezano za upis za sljedeću školsku godinu u Somboru, jer tu živi dosta Hrvata. Zajednička akcija je dogovorena i mi praktički u Somboru nemamo A i B listu. Nadam se da će rezultati rada HNV-a biti ubuduće mnogo vidljiviji. Sada se rade dogovori koji trebaju rezultirati u sljedećoj godini s vidljivijim rezultatima.«

STIPAN ŠIMUNOV, dopredsjednik Vijeća za Podunavlje, rođen je 1953. godine

u Bačkom Monoštoru, završio je Višu pedagošku školu u Osijeku, govori francuski jezik, predsjednik je Kulturno umjetničkog društva Hrvata »Bodrog« u Bačkom Monoštoru. Nastavnik je u Bačkom Monoštoru i angažirao se na formiranju nastave hrvatskog jezika i kulture u školi. Oženjen je, ima dvoje djece.

»Glede rada u Hrvatskom nacionalnom vijeću u početku sam bio vrlo zadovoljan, ali sad manje, jer sam slabo informiran kao dopredsjednik, informacije teško stižu do mene osim onog što pročitam u novinama. Budući da u Bačkom Monoštoru radim na organiziranju nastave hrvatskog jezika – imamo 36 učenika, tu se dosta konzultiram s *Dujom Runje* i informacije najviše dobivam od njega. Općenito sam zadovoljan radom Vijeća, ali smatram da bi se trebalo više sastajati i više raditi, a ono što mene zabrinjava je kao da je neki status quo. To je moj osobni stav. Kao dopredsjednik za Podunavlje nisam sazivao posebno sastanke i nisam razmišljao o tome jer bi prema mom mišljenju trebalo da se krene iz HNV-a. Ja nisam političar, nastavnik sam i član HNV-a i želim tu što više pridonijeti, međutim, da bih sazivao sastanke morao

Stipan Šimunov

bih imati neki oslonac i upute iz HNV-a, jer, kao što sam rekao, trenutno nisam dovoljno informiran što se događa u HNV-u. Potrebno je više sastanaka, okupljanja, zaduženja i više uputa nama koji smo sa strane, tako reći na periferiji u odnosu na Suboticu, jer je nama teže doći do informacija i teže nešto uraditi nego u samoj Subotici.

U Bačkom Monoštoru sada ima 36 đaka koji pohađaju nastavu hrvatskog jezika, dva sata tjedno, od toga njih 20 koji pohađaju drugu godinu i 16 koji pohađaju pr-

vu godinu nastave hrvatskog jezika. Mislim da se moramo pripremiti za sljedeću godinu, i možda bi više i matična zemlja trebala poraditi, jer smo tek sada dobili čitanke i druge knjige.

Glede preglasavanja u HNV-u postoji sporazum da će se to iskristalizirati i da će to krenuti svojim tijekom. Nadam se da će se ovim sporazumom prevladati blokada i rad Vijeća krenuti k jednom zajedničkom cilju, što je i bio interes HNV-a od samog početka. Tako bi trebalo prema mojem mišljenju. Ono što je mene smetalo i što otežava rad Vijeća, pogotovo onima koji dolaze sa strane, je nenadoknađivanje putnih troškova, kad su sastanci Vijeća. Nadam se da će se to promijeniti.«

SLAVICA PEIĆ, rođena je 1954. godine u Banovićima, po struci je dipl. ing. poljoprivrede. Veći dio svog radnog vijeka radila je za poznate i ugledne sjemenarske firme bivše Jugoslavije, a od 1992. godine je formirala firmu »ALEA«, s proizvodnjom i trgovinom kao osnovnom djelatnosti, te izvozom i uvozom. Ove godine diplomirala je i klasičnu homeopatiju (grana integrativne medicine) na London International Colege, gdje namjerava nastaviti postdiplomski studij. Članica je HAD-a, te predsjednica Sekcije za gospodarstvo, bila je članica privremenog Upravnog odbora Hrvatske riječi. Majka je sina Gorana.

»Na rad HNV-a željela bih se osvrnuti kroz rad Odbora za gospodarstvo, kojeg sam članica i koji je u tijesnoj suradnji sa Sekcijom za gospodarstvo HAD-a. Od formiranja Vijeća, gospodarstvenici su zajednički nastupali na više sajmovima, te sastanaka putem Regionalne privredne komore ili samostalno organiziranih, s gospodarstvenicima iz Republike Hrvatske, naročito Osiječko-baranjske i Vukovarske županije, koji su pokazali najveće zanimanje za suradnju, ali i nekim drugim županijama. Moram naglasiti, da nam je veliku pomoć u uspostavi odnosa sa spomenutim županijama pružio Konzulat republike Hrvatske, uz svesrdno angažiranje dr. sci. *Jasmine Kovačević*, generalne konzulice. Međutim, zbog neusklađenih zakonskih propisa, carina, prelevmana na uvoz ili izvoz poljoprivrednih proizvoda, nije došlo do uspostave suradnje kakvu smo željeli i očekivali. Veći broj naših poduzetnika bio je spreman ući u veće projekte zajedničkih investicija, zastupanja hrvatskih firmi kod nas, što do sada nije imalo rezultata, te su se firme poput »Saponije«, »Podravke« opre-

djeljivale za otvaranje predstavništva ili zastupništva u Beogradu ili Novom Sadu. Obrazloženje za to je čisto ekonomske prirode: ti su centri veći potrošači i pokrivaju čitavu Srbiju i Crnu Goru. Ono što nas posebno veseli je ulazak hrvatskih firmi kroz proces privatizacije ili dokapitalizacije (npr Agrocora), mada smo očekivali da će neka od firmi biti zainteresirana za poduzeća iz agrokompleksa u našem okruženju, što se do sada nije dogodilo. Ipak, pomaka ima, upravo jučer smo dobili prijedlog jedne firme iz Županje za zajedničku suradnju kroz izvoz, što bi mogao biti dobar poticaj

za jedan broj gospodarstvenika iz ove regije. Nadamo se, da će uskoro biti riješeni administrativni problemi, te problemi financiranja kroz povoljnije bankarske aranžmane, koji koče gospodarstvenike da rade u punom zamahu, te da će Vijeće putem svoga Odbora za gospodarstvo moći u pravom smislu biti most suradnje na ekonomskom planu s Republikom Hrvatskom.

Pozivamo sve gospodarstvenike iz Hrvatske, da se uključe u proces privatizacije ili druge oblike suradnje s našim poduzetnicima, jer znamo, možemo i hoćemo raditi.«

Slavica Peić

Reagirane Tomislava Žigmanova na reagiranje dr. Tamása Korhecza

Tvrdnje nisu opovrgnute

Molim velečijenjeno Uredništvo Hrvatske riječi da sukladno Zakonu o javnom informiranju, a u povodu reagiranja i dodatnih »pojašnjenja u cilju potpunijeg informiranja građana« pokrajinskog tajnika dr. Tamása Korhecza na ranije tvrdnje Tomislava Žigmanova, što je pod naslovom »Netočne tvrdnje člana Izvršnog odbora HNV-a« objavljeno u »Hrvatskoj riječi« od 14. studenog 2003. godine, objavite sljedeći odgovor:

Javno se ispričavam što sam se drznuo i podvrgnuo javnoj kritici neke zakonske odredbe, rješenja i postupke novih vlasti, što čine na planu manjinskih prava i boljitka manjina. Jednostavno nisam znao da to nije dopušteno, to jest da nije politički korektno činiti, jer se tako neprimjereno skrivati, očito, epohalno značajni uspjesi i postignuća u stvaranju nam manjinskog raja. Ujedno priznajem da me na to nitko nije nagovorio, niti sam to učinio na temelju nečijih naputaka, tako da nitko drugi osim mene nije za to odgovoran, te nitko drugi ne treba snašati nikakve posljedice u vezi s tim.

Pa ipak, moram priznati da mi nije još uvijek jasno što sam to sagriješio. Jer, tajnik Korhecz u svojemu »pojašnjenju« nije uznačajnome opovrgnuo ni jednu moju tvrdnju, već ih je samo dodatno potkrijepio.

Kao prvo, nisam uopće zanemario »činjenicu da je prilikom uređivanja pitanja službene uporabe jezika i pisama nacionalnih manjina prihvaćeno načelo da se stečena prava pripadnika nacionalnih manjina u pogledu korištenja materinskog jezika ne umanjuju« na temelju čega je ostao »rusinski jezik u službenoj uporabi u Novom Sadu«. Naprotiv, ja sam to itekako imao u vidu, ali sam ujedno ukazao na jednu drugu činjenicu, a to je da nova zakonska rješenja glede novih manjina na tome planu proizvode sljedeći paradoks: »tri puta više Hrvata nego li Rusina u Novom Sadu nema pravo na službenu uporabu hrvatskog jezika«. To je, dakle, činjenica koju ni tajnik Korhecz nije opovrgnuo, a upravo je ona prijeporna. I sada ću dodatno, a

radi pojašnjenja, ustvrditi da nova zakonska rješenja na ovome planu generiraju nepravdu koju trpe nove manjine. Hrvatska manjina je treća manjina po brojnosti u Vojvodini, a ni u jednoj općini, osim iz razloga stečenog prava u Subotici, neće imati jezik u službenoj uporabi, što u odnosu na druge manjine jest diskriminacija.

Kao drugo, organe lokalne samouprave još uvijek razumijevam kao dijelove »državnih tijela«. Koliko je meni poznato, oni ne djeluju izvan sustava javne uprave, a kao njezin sastavni dio dužni su za sprovođenje zakonitosti na lokalnoj razini. Dakle, moja ne tvrdnja već pitanje »s kim ćete Vi službeno komunicirati recimo u Sonti ili Plavni, kad u tim mjestima nema ni jednog državnog tijela?« ostalo je bez jasnog odgovora, jer u tim mjestima, osim možda mjesnih kancelarija i eventualno stanice policije, Vi nemate ni jedno državno tijelo, to jest dio državne administracije, ni republičke, ni pokrajinske niti pak općinske, a time je i uvođenje nekog jezika u službenu uporabu uveliko besmisleno!

Kao treće, što se tiče moje tvrdnje da nitko iz Izvršnog odbora HNV-a nije bio upoznat s inicijativom o raspisivanju natječaja za lektora za hrvatski jezik u pokrajinskoj administraciji, te Vašeg ukaza »da je natječaj za prijem prevoditelja za hrvatski jezik objavljen u sredstvima javnog informiranja, pa tako i u Hrvatskoj riječi od 5. rujna 2003. godine, čime je ispunjena zakonska obveza«, ponovno ustvrdjujem da nitko iz Izvršnog odbora HNV-a nije bio upoznat s tom inicijativom, a kada je ona već dobila oblik javnog natječaja, onda je HNV bio upoznat kao i svatko drugi. No, moram ovdje primijetiti da sama inicijativa ima nekoliko elemenata: prvo se pokreće u za to primjerenom okruženju, zatim se o njoj vodi javna rasprava, utvrđuje se strategija ostvarivanja. Isto tako, nije mi jasno zašto ste se Vi ovdje našli prozvani za reagirati i braniti to, kada sam taj problem locirao unutar same hrvatske zajednice, tvrdnjom da »još uvijek nemamo koordinirane aktivnosti na ovome planu«.

Kao četvrto, nisam glede Odluke tvrdio da Pokrajinsko tajništvo za propise, upravo i nacionalne manjine ne obavlja »šire konzultacije sa stručnim i znanstvenim radnicima koji se bave pravnim i jezičnim pitanjima u ovoj oblasti«, već da »HNV nije pozvan niti na jedan konzultativni sastanak kada su određeni akti pripremani, recimo spomenuta Odluka«. Dakle, Vi to sigurno, jer pouzdano znam, činite, ali ovoga puta HNV nije u to bio ni na koji način uključen. U tom smislu, koliko je barem meni poznato, tekst Odluke nije nam dostavljen »u travnju mjesecu 2003.«, pa nismo ni mogli dati mišljenje »prije odlučivanja u pokrajinskim organima«.

I na koncu peto, o tome jesu li i koliko »osigurana i uplaćena sredstva organa manjinske samouprave radi financiranja dijela njihove redovite djelatnosti«, moram reći da je ovdje na djelu najveći problem. Da podsjetim, ustvrdio sam tada da »nisu osigurani elementarni preduvjeti za normalno funkcioniranje vijeća, i to oni novčani«, a ne da nije bilo nekakvih uplata. Ali dopustite: samohvala glede uplata od nekoliko desetina tisuća dinara za financiranje »organa manjinske samouprave« djeluje pomalo uvredljivo. Osobito iz rakursa nove manjine, koja, za razliku recimo od mađarske, nema stotinu profesionalnih političkih dužnosnika, nema ni jedan službeni auto na raspolaganju, čija su ukupna primanja od države za potrebe kulture manja od mjesečnih dotacija za dva profesionalna kazališna ansambla na mađarskom jeziku. Dakle, novčanih uplata je bilo, ali to je jedva dovoljno za telefonske troškove ureda. Moje pak razumijevanje institucije nacionalnih vijeća kao »organa manjinske samouprave« malo je drugačije: kao i drugi organi samouprave i oni moraju imati vlastiti proračun, zatim uposlenike, sredstva za putne troškove... što poznajemo kao rješenje iz susjedne Mađarske već desetak godina. Ukoliko dakako nije predviđeno da nacionalna vijeća budu predsjedništva malih i slabo razvijenih nevladinih udruga, na što danas svi, osim možda mađarskog, uveliko podsjećaju, te da izravno ovise o volji vlastodržaca!

Tomislav Žigmanov, član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za službenu uporabu jezika i informiranje

Ana Mikanova, predsjednica Slovačkog nacionalnog vijeća

Zakon europski, primjena balkanska

Piše: Vesela Laloš

Većina nacionalnih vijeća manjinskih zajednica kod nas je formirana, ali što dalje? Ni deseti dio potrebnih sredstava za njihovo funkcioniranje nije osiguran, i onda čitava ideja o tim značajnim manjinskim institucijama biva dovedena u pitanje, kaže za »Hrvatsku riječ« predsjednica Slovačkog nacionalnog vijeća Ana Mikanova.

► Što je do sada uradilo Slovačko nacionalno vijeće od svog konstituiranja?

Slovačko nacionalno vijeće formirano je 18. siječnja ove godine, kada je elektorska skupština izabrala 29 njegovih članova. Nešto kasnije izabrani su predsjednik i tri potpredsjednika, po regionalnom principu – za Srijem je izabran profesor *Vladimir Valent*, za Banat profesor *Marija Jonašova Kotvašova*, a za Bačku *Vladimir Valenčik*. Nakon toga formirano je i pet odbora – za obrazovanje, za informiranje, kulturu, za službeni uporabu jezika i pisma te za suradnju s organima lokalne samouprave, usvojeni su statut, plan i program rada za ovu godinu, kako za nacionalno vijeće tako i programi rada svih odbora. Uz pravilnik o radu i programe o suradnji s matičnom državom, to jest Slovačkom, moglo bi se reći da je Nacionalno vijeće time zaokružilo svoje konstituiranje.

U ovom momentu angažirani smo oko značajnog skupa predstavnika slovačke manjinske zajednice iz susjednih zemalja – Rumunjske, Mađarske i Hrvatske – na kojem je tema mogućnost suradnje i razmjena iskustava o statusu tamošnjih zajednica Slovaka. Ovo je prvi susret te vrste i očekujemo da će biti potpisani neki sporazumi o suradnji, prije svega u oblasti kulture. A ako uspijemo bar jednom godišnje napraviti neki zajednički projekt u smislu regionalnog povezivanja, ili čak suradnje na razini država, bit će to zaista velik uspjeh.

Ovu godinu osobno smatram prelaznom, godinom konstituiranja najviših predstavničkih tijela manjina, i u suštini tek bi se od iduće godine mogla očekivati neka značajnija aktivnost Vijeća.

► Smatrate li da su ovako zamišljena nacionalna vijeća ono što će pomoći manjinskim zajednicama?

Zakon o Zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina nedvojbeno nudi dobra zakon -

Ana Mikanova

ska rješenja, ali mu nedostaje operativni dio. Zakon je dobar, ali što dalje? Jer, on praktično nikog ne obvezuje. Zašto? Prije svega, on je donijet na saveznoj razini, i to u prethodnoj državi. Nova država je formirana poslije njegovog usvajanja. Sada čujemo da Crna Gora priprema svoj zakon o manjinama. Što će poslije svega biti? Hoće li ovaj zakon nakon toga preuzeti Republika Srbija? Čiji je on na koncu?

Zakon doista nudi veoma dobra rješenja – poznato je da ga nismo pisali sami, već uz pomoć europskih stručnjaka, i u njega su ugrađena prava po europskim standardima. Međutim, u našoj situaciji ona su teško primjenljiva. Mogli bismo u stvari reći da imamo europski zakon, ali je njegova primjena balkanska. Pri tom, ne predviđaju se nikakve kaznene odredbe u slučaju njegovog neprimjenjivanja.

Do velikog raskoraka naročito dolazi kad je riječ o financiranju. U Zakonu, naime, piše da se vijeća financiraju iz proračuna. Evo, ova godina je gotovo prošla, a mi smo do sada dobili iz pokrajinskog Tajništva za upravu i propise ukupno 230 tisuća dinara, i od saveznog Ministarstva za ljudska i manjinska prava, nakon nekoliko zahtjeva i intervencija, 50 tisuća. Od Republike nije stiglo ništa. To je, dakle, ukupan proračun našeg Nacionalnog vijeća, što je prilično smiješno, jer je u potpunom ne -

skladu s našim ambicioznim planovima i obvezama. Pristupajući izradi programa rada, mi smo se trudili da to zaista bude ambiciozno, da imamo mogućnost snimiti kompletnu situaciju u slovačkoj zajednici, u svim sredinama gdje Slovaci žive, i to u svim oblastima – kulturi, školstvu, informiranju. A za to treba putovati, angažirati stručnjake, napraviti jednu ozbiljnu sociološku, psihološku, demografsku, etnološku analizu. Vidjeti gdje smo mi Slovaci na početku XXI. vijeka, kako bismo mogli krenuti s realiziranjem neke strategije, daljnjeg razvoja, kreirati politiku školstva...

A od tog novca, koji je jedva pristigao, polovicu smo morali dati na razne poreze. Trenutačno plaćamo jedino jednog tehničkog tajnika, ukupno šest tisuća dinara – i to onda kada imamo novca – a od toga šest tisuća nam odlazi na porez. S te strane gledano, nacionalna vijeća nemaju doista ni osnovne uvjete za rad.

► Imate li osiguran prostor u kojem bi Vijeće i odbori mogli raditi?

Ni toga nemamo, ali mislim da je to zajednički problem svih nacionalnih vijeća. Vjerojatno da ni drugi nemaju trajno riješeno pitanje prostora. A to je zaista veliki problem – kad nemaš ni svoju stalnu adresu, ni gdje smjestiti opremu, niti napraviti svoju web stranicu kako bi se mogao predstaviti svijetu. Mi u stvari nema -

Pedagog u novinarstvu

Ana Mikanova je rođena 25. svibnja 1961. godine u Kovačici, gdje je završila osnovnu i srednju školu. Pedagogiju i školsku psihologiju diplomirala je na Filozofskom fakultetu na Beogradskom sveučilištu, a nakon studija radila je izvjesno vrijeme kao pedagog u Dječjem selu u Kamenici. Nakon toga prelazi na Radio-televiziju Novi Sad, gdje i danas radi kao novinar, odnosno glavni i odgovorni urednik uredništva na slovačkom jeziku. Predsjednik je Asocijacije slovačkih novinara.

Pored novinarstva Ana Mikanova je angažirana i u kazalištu, i bavi se glumom od srednje škole. Udata je i ima dvije kćeri.

mo ni svoje računalo, i za sada koristimo prostorije i opremu slovačkog uredništva u Radio-televiziji Novi Sad, koja nam je ustupila privremeno prostorije dok se to pitanje nekako ne riješi. Tu smo nekakvi podstanari; od to malo sredstava koje dobivamo kupimo papir i drugi materijal, i to je sve. Dakle, nemaš kompjutore, nemaš uređskog materijala, nemaš telefon... Koliko znam, i Rusinsko nacionalno vijeće koristi prostorije »Ruskog slova«, što je, također, rješenje iz nužde, i dakako privremeno i neizvjesno. Jer, što će se desiti, na primjer, ako nam dođe novi ravnatelj koji neće imati razumijevanja za našu situaciju i reći: Izvinite, ne možete vi kao nacionalna institucija boraviti ovdje. A ja osobno mislim da je uz to smiješno i nedopustivo da najviše nacionalno, predstavničko tijelo jedne manjine ne može dobiti svoje prostorije, da mora biti »podstanar« u prostorijama institucije o kojoj upravo ono mora brinuti.

► Kako stoji stvar s donacijama?

Za sada nema ništa od toga. A mislim da nije ni logično na taj način rješavati financiranje najvažnije manjinske institucije – putem projekata i natječaja. Može se na početku i na taj način raditi, ali, evo, čitava godina je prošla, i to se još ne rješava... Da je makar jasno rečeno da će se na nekoj razini – pokrajinskoj, republičkoj, saveznoj – mjesečno osiguravati makar minimalna suma, da mi znamo kako na ta sredstva možemo računati i tako organizirati rad. Do sada smo u stvari sve troškove za kakvo-takvo funkcioniranje plaćali iz vlastitog džepa. S te strane, dakle, zaista ne mogu reći niti jednu riječ pohvale na račun države, osim Pokrajine, koja je izdvojila neka sredstva, iako nije bila u obvezi. Znam u kakvoj se situaciji nalazimo, i da ove godine, s obzirom da se vijeća tek konstituiraju, nismo ušli u proračun, i stoga želim vjerovati kako će iduće godine biti bolje. Ipak, smatram, da nacionalno vijeće mora biti institucija, mali parlament nacionalne zajednice, a ne udruga građana.

► Kako ocjenjujete položaj slovačke nacionalne manjine u ovom momentu, prije svega u pogledu realiziranja prava koja proizlaze iz Zakona?

Općenito promatrano, situacija je relativno dobra. Slovački jezik je godinama u službenoj uporabi, obrazovanje također već godinama postoji, i to na raznim razinama, od osnovnih do srednjih škola. Slovaci imaju osnovne škole samo na slovačkom jeziku, zatim s predmetom koji se zove materinski jezik s elementima nacio-

nalne kulture. Imamo škole s četiri godine nastave na slovačkom, a kasnije uz materinski jezik s elementima nacionalne kulture; postoje i škole gdje se samo kroz taj predmet izučava slovački. Problem je, međutim, što ima sve manje slovačke djece, sve manje prvaka. U sredinama s mješovitim brakovima djecu obično upisuju u škole s nastavom na većinskom jeziku, smatrajući da tako imaju više šansi za kasnije školovanje. Uz to, u nekim sredinama nema predškolskih ustanova na slovačkom, a one su značajna stepenica za kasnije opredjeljenje za školovanje na materinskom jeziku. Ne znam da li je u pitanju nedostatak kadrova, ili broj djece, ali to bi se zakonski moglo riješiti smanjenjem cenzusa za osnivanje razreda. Ima, dakle, i u tome problema, ali u principu to funkcionira. Očekujemo, međutim, da će u sljedećim godinama veći problem za nas biti nedostatak nastavnika u višim razredima, prije svega u srednjim školama, i to pretežno stručnih predmeta. Činjenica je da je velik broj naših srednjoškolaca ovih godina odlazilo studirati u Bratislavu, i tamo su uglavnom i ostajali.

Na razini srednjeg i visokog obrazovanja, imamo gimnaziju u Bačkom Petrovcu i Kovačici, te katedru za slovački jezik na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, i istureni odjel somborske učiteljske škole na slovačkom jeziku u Bačkom Petrovcu.

Problem s kadrovima pojavljuje se i u sferi informiranja, koje pokrivaju Radio-televizija Novi Sad i tjednik »Hlas ludu«. Petnaest godina se nitko nije zaposlio u RTV Novi Sad, a znamo da je desetak mladih ljudi završilo žurnalistiku u Bratislavi, ali nitko nije došao ovdje raditi.

► U kojoj mjeri su Slovaci politički angažirani?

Slovaci nisu politički angažirani, niti su do sada ikad imali svoje političke stranke. Postoji, međutim, dosta udruga. Recimo, Matica slovačka kao najznačajnija institucija do sada je praktično imala ulogu nacionalnog vijeća. Vodila je računa o očuvanju kulture, tradicije, uspostavljala kontakte s drugim sredinama, praktično vodila brigu o zajednici. I danas ona funkcionira preko razvedene mreže mjesnih organizacija. Imamo, također, asocijacije slovačkih pedagoga i slovačkih novinara, te vođanskih slovakista, imamo Forum vođanskih Slovaka...

Nas je ukupno 59.021, a to je suviše mali broj da bi bilo kakvo političko angažiranje imalo svrhe. Uz to, Slovaci se više vezuju za regiju i za svoju sredinu – ja ne primjećujem da se vezuju za neki politički program. Možda će netko za dvije-tri godine doći na ideju osnovati svoju političku partiju, ali s obzirom na spomenuti broj, teško će se ostvariti i najminimalniji cenzus za ozbiljnije političko djelovanje.

► Kako Vi vidite, općenito, položaj manjina u Vojvodini poslije promjena?

Pa, spomenula bih da, recimo, RTV Novi Sad od svog osnivanja prije 55 godina emitira program na jezicima manjina, sada je to ukupno sedam jezika. Mi smo tada bili, može se reći, jedina zemlja u okruženju koja je imala takve programe, i to na svim valovima. Tada se govorilo da su prava, koja imaju naše nacionalne manjine, iznad europskih. Ne znam što su to europski standardi, ali ne bih prihvatila to da smo mi, manjine, koje ovdje živimo dvije ili tri stotine godina, i netko tko je, recimo, otišao u Češku prije deset godina u istoj situaciji. To se ne može usporediti. Ja smatram da smo mi ovdje apsolutno ravnopravni građani ovog društva. To što imamo svoje specifičnosti samo može biti neko bogatstvo, a ne nedostatak. Cilj svega na koncu treba biti građansko društvo i građanin. I Mađar, i Rusin, i Slovak, i Srbin, i Rom, i Rumunj, svi mi imamo iste potrebe – i za kulturom, i za obrazovanjem, i za informiranjem. Zašto da se to ne odvija normalno i legalno.

Ne mislim da su sada neka od tih prava, što se Slovaka tiče, narušena. Ona su narušena samo do mjere do koje je država propadala. Sada se doista nema novca, jer se mora graditi država gotovo od nule. Naravno, ne kažem da su nacionalne manjine nadgradnja, i da trebaju biti u drugom planu, ali situacija je takva kakva jest.

Legalizacija u Subotici

Više zahtjeva nego nelegalnih objekata

Službeni podaci o nelegalnoj gradnji govore da je na teritoriji subotičke općine oko tri hiljade bespravno podignutih objekata. Međutim, sa jučerašnjim danom, pristiglo je blizu sedam hiljada zahtjeva za legalizaciju, priopćavaju u općinskom odjelu ljenju za građevinarstvo. Prijavljuje se svaki sagrađeni ili dograđeni objekt, pa

čak i šupe, i mi vjerujemo da među ovim zahtjevima ima i do hiljadu nepotrebnih, kaže Ana Horvat Singer, samostalni stručni suradnik odjela za građevinarstvo SO Subotica. U pojedinim slučajevima čak odgo- varamo ljude od podnošenja zahtjeva, jer u dokumentaciji koju prilažu vidi se da je sve već uredno prijavljeno, ali ponekad, pogotovo kad je riječ o starim ljudima, oni za svaki slučaj žele ipak podnijeti prijavu. Situacija se s brojem zahtjeva posljednjih dana iz sata u sat mijenjala, a dnevno je obrađivano i preko tisuću zahtjeva. Općinske službe su zbog toga radile prekovremeno i po izvanrednom režimu.

Većina vlasnika »divljih« objekata koji su došli prijaviti svoje kuće, međutim, nije uspjela prikupiti sve papire, te će proces legalizacije biti nastavljen kasnije, sakuplja-

njem te neophodne dokumentacije. U tom naknadnom poslu najveći će problem biti po svoj prilici osiguranje katastarskog snimka, jer u gradu postoji samo pet ovlaštenih geodeta koji mogu obaviti ovaj posao, te se procjenjuje kako će se postupak legalizacije za neke produžiti i na nekoliko mjeseci.

Prosječna cijena legalizacije kuće u Subotici procijenjena je na 60 tisuća dinara, od čega najveću stavku čini projektna dokumentacija i naknada za građevinsko zemljište. Općina je, međutim, građanima ponudila mogućnost plaćanja tzv. vazdušarine na rok od deset godina, što donekle čini podnošljivijom za mnoge izuzetno visoku cijenu legalizacij

Potpisan ugovor s korporacijom »Salfordom«

Novi vlasnik Subotičke mlekare

Subotička mlekara je u subotu potpisala ugovor sa međunarodnom finansijskom korporacijom »Salford«, kojim je praktično ova firma postala većinski vlasnik subotičkog proizvođača mlijeka i mliječnih prerađevina. »Salford« se prema ugovoru obvezao da će u narednih pet godina uložiti između 23 i 30 milijuna dinara u razvoj ove mlekarske industrije, i ti-

me povećati konkurentnost Subotičke mlekare. U cjelokupnu srpsku mlekarsku industriju »Salford« namjerava investirati oko 100 milijuna dolara, a samo Subotičkoj mljekari od toga će do kraja godine pripasti

blizu petine, odnosno 20 milijuna eura, rekao je na konferenciji za tisak nakon potpisivanja ugovora predstavnik korporacije Piter Nagl.

Pored Subotičke mlekare, »Salford« je sa svojim kapitalom ušao i u beogradski »Imlek«, novosadsku, zrenjaninsku i za- ječarsku mljekaru, što čini 50 posto mlekarske industrije Srbije. Rukovodstvo subotičke firme upravo u činjenici da je i nji-

hova mlekara postala dio tog velikog sistema vidi šansu za dalji razvoj. Subotička tvrtka je inače i do sada bila jedna od najuspješnijih ne samo u Subotici i sverno- bačkoj regiji, već i u okvirima čitave Srbije, a nakon potpisivanja ovog ugovora očekuju se da će se sa sadašnjih 180 hiljada litara mlijeka dnevno proizvodnja povećati na 300 tisuća litara. Inače, prema ugovoru, »Salford« će osiguravati rast plaća uposlenih za deset posto na godišnjoj razini, i redovito isplaćivati dividende, a posebnom klauzulom je predviđeno da nitko od uposlenih u narednih pet godina neće dobiti otkaz. ■

Árpád Papp, predsjednik subotičke vlade najavio

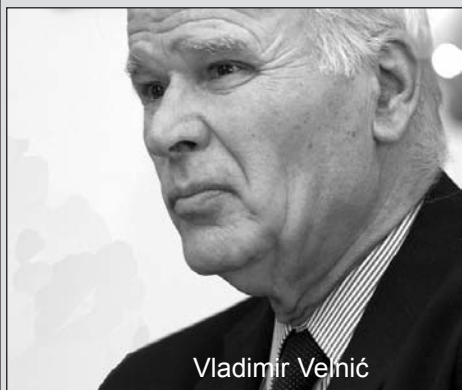
Fondacija za pomoć djeci iz reprezentacije

Izvršni odbor Skupštine općine Subotica odlučio je da iz sredstava za reprezentaciju izdvoji 500 tisuća dinara kao početni ulog za osnivanje fondacije namijenjene pomoći bolesnoj djeci, saopćio je Árpád Papp, predsjednik gradske vlade. S obzirom da je u pogledu trošenja sredstava reprezentacije Izvršni odbor bio dosta štedljiv, neu- trošena sredstva će se mnogo korisnije upotrijebiti na ovaj način.

Općina je i do sada pojedinačnim akcijama, prije svega kroz humanitarne koncerte, osiguravala sredstva za liječenje teško oboljele djece, a osnivanje fondacije pomoglo bi da se taj problem sistematičnije riješi. Pap je izrazio očekivanje da će ideju o fondaciji prihvatiti i svi drugi koji su u mogućnosti da sudjeluju u tome. ■

Potpredsjednik Skupštine Zagreba Velnić u Subotici

Prošloga petka je u Subotici ponovno bio potpredsjednik Skupštine grada Zagreba **Vladimir Velnić** koji je imao upri-
ličene susrete s čelnicima Skupštine
općine **Gézom Kucserom** i **Árpádom Pá-**
ppom, te predstavnicima Hrvatskog nacio-
nalnog vijeća na čelu s predsjednikom **mr.**
Josipom Ivanovićem i predsjednikom IO
HNV **Lazom Vojnić Hajduk**om.

Vladimir Velnić

Kucsera je izvijestio novinare kako su s Velnićem nastavljani pregovori o ponudi Zagreba da preuzme sve troškove vezane za izgradnju nove pozornice s improviziranim salašom za potrebe Dužijance, a koja bi ujedno bila mobilna i multifunkcionalna te se koristila i za druge potrebe. U tijeku je priprema projektne dokumentacije za pozornicu, a na susretu je bilo riječi i o mogućnostima pomaganja hrvatske zajednice u Subotici kroz pomaganje konkretnih projekata i akcija, zatim o mogućnostima sudjelovanja Turističke zajednice grada Zagreba u programu žetvenih svečanosti Dužijance kroz gostovanje hrvatskih umjetnika, a razmatrane su mogućnosti gostovanja Subotičana u Zagrebu.

Seminar za dopisnike »Hrvatske riječi«

U Subotici je 15. studenog održan je seminar dopisnika »Hrvatske riječi« na subotičkom Otvorenom sveučilištu u organizaciji Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« i udruge Inicijativa mladeži, a uz potporu Skupštine Subotica.

Seminaru su prisutvovali mladi dopisnici i aktivisti Inicijative mladeži.

Direktor »Hrvatske riječi« **Zvonimir Perušić** je pozdravio učesnike seminara i upoznao ih s aktivnostima NIU »Hrvatska

riječ«, kao i s planiranim budućim projektima. Urednica društvene rubrike **Vesela Laloš** je informirala prisutne o etičkim principima novinarske profesije i o različitim novinarskim formama, što je izuzetno korisno za dopisnike koji mahom nemaju veće novinarsko iskustvo. O specifičnostima manjinskih medija, naročito o specifičnostima medija na hrvatskom jeziku govorila je urednica dopisničke rubrike **Jasminka Dulić**.

Dopisnici su imali i priliku da teorijska znanja i praktično provjere stavljajući se u realne situacije novinara izloženog vremenskim ograničenjima i teškoćama rada na terenu.

Po završetku seminara učesnici su uz osvježanje govorili o svojim dojmovima sa seminara. Direktor **Zvonimir Perušić** ih je pozvao da što više sudjeluju u radu tjednika dostavljajući informacije iz svojih sredina.

E. Š.

Predstavljani novi udžbenici za školarce

Zavod za izdavanje udžbenika iz Beograda u utorak je predstavio nastavnicima i ravnateljima škola nove udžbenike i nastavna pomagala.

Ravnatelj sektora za nastavna sredstva i pomagala Zavoda za izdavanje udžbenika iz Beograda **mr. Nikola Stojanac** rekao je da su udžbenici za II i VII razred osnovne škole u pripremi, te da kompleti za prve razrede pored osnovnog udžbenika sadrže i priručnike, radne listove i multimedijalne kompakt diskove.

Voditeljica Novosadskog odjela Zavoda za izdavanje udžbenika **dr. Svetlana Radošavljević** podsjetila je na prošlogodišnji dogovor Zavoda i Hrvatske zajednice kojim će ova ustanova izrađivati udžbenike za koje dobije profesionalnu pomoć iz zajednice. Kako ona dodaje posao oko provođenja dobro se odvijao tijekom prošle godine na obostrano zadovoljstvo, a djeca su udžbenike iz matematike i prirode i društva dobili s 15 dana zakašnjenja. Ministarstvo prosvjete je inače odobrilo da se

Bukvar na Hrvatskom jeziku uveze iz Hrvatske.

M. K.

Mr. Andrija Kopilović darivao Radio Suboticu

Prošloga petka 14. studenoga uredništvu na hrvatskom jeziku Radio Subotice svečano je predan na upotrebu novi kompjutor, donacija vlč. **mr. Andrije Kopilovića**.

»Budući da živimo u vremenima medija, kada su mediji u službi čovjeka, onda sam osjetio da činim i ljudsku i svećeničku dužnost, ako mogu pomoći da se to ostvari. Mene je ponukalo samo to, služiti ovoj zajednici, ovoj redakciji, ovoj kući i na taj način pomoći«, – rekao je između ostalog tom prigodom vlč. **Andrija Kopilović**.

Na novom računalu se zahvalio direktor Radio Subotice **Antal Biacsi**, koji je izrazio radost što je dar dobiven od crkvene osobe, vlč. **Kopilovića**, koji je učinio prvi korak u tome da i hrvatska zajednica pomaže svom radiju.

I. P.

Tribina o pisanju projekata

U organizaciji Skupštine općine Subotica i Inicijative mladeži danas će se s početkom u 17 sati u Velikoj vijećnici Gradske kuće održati Tribina pod nazivom »Pisanje projekata« na kojoj će o postupcima prijave na općinske i pokrajinske natječeaje govoriti zamjenik pokrajinskog tajnika za nacionalne manjine **Slaven Dulić**, članica IO SO zadužena za obrazovanje **Edit Pintér Molnár** i član IO SO zadužen za sport i omladinu **Modest Dulić**.

U Subotici pobijedio Mićunović

Prema rezultatima Općinskog izbornog stožera, na predsjedničkim izborima u subotičkoj općini glasovalo je tek 38,97 posto glasača, odnosno 49.952 od upisanih 128.180 glasača. To je za više od deset posto manje u odnosu na posljednje izbore za predsjednika Republike, kada je Subotica zabilježila stopu izlaznosti od preko 50 posto. Najviše glasova Subotičani su dali kandidatu **DOS Dragoljubu Mićunoviću** – ukupno 67,85 posto; drugi je **Tomislav Nikolić** s 24,36 posto, zatim slijede **Velimir Ilić** s 3,02 posto, **Marijan Ristićević** s 2,40 posto, **Dragan S. Tomić** s 1,41 posto, i **Radoslav Avlijaš** s osvojenih 0,96 posto glasova.

Sudbina treće stranke Hrvata u Srbiji

Pred zakonom DZHK još postoji

Janjevci okrenuti preživljavanju i u matičnoj zemlji

Iako na političkoj sceni Srbije djeluju dvije političke stranke s hrvatskim predznakom, u očima zakona ih ipak ima tri. Demokratska zajednica Hrvata na Kosovu, koja se u registru Ministarstva za državnu upravu vodi pod registarskim listom br. 60, upisana je još 18. prosinca 1990. godine sa sjedištem u Janjevu, Dubrovačka 40.

Osoba ovlaštena za zastupanje i predstavljanje Hrvata na Kosovu *Roko Tomkić* nepoznat je najvećem dijelu javnosti. Ratne godine zasigurno su mnogo učinile da aktivnosti ove stranke ne dođu do izražaja, a kada se situacija još pogoršala, mnogi su Janjevci potražili sreću u matičnoj zemlji. Sada je Roko Tomkić predsjednik Udruge »Novo Janjevo« u Kistanjima.

Prošle godine dao je intervju za »Slobodnu Dalmaciju« koja piše o Kistanju kao o neuspjelom projektu etničkog inženjeringa: »Što narod kaže, operacija uspjela, pacijent umro. A pacijentu je ime suživot«. **NEZAPOSLENOST:** U cijeloj je općini zaposleno oko 20 ljudi, od toga šest u općini. Mladi i stari besposličare po cijeli dan, doznajemo iz objavljenog teksta. Prije rata u 14 mjesta u Općini Kistanje bilo je oko 8.000 tisuća stanovnika, 98 posto Srba i šezdesetak Hrvata. Nakon Oluje Kistanje i okolna sela su spaljena, a 1997. vođenjem tzv. humanog preseljenja u napušteno mjesto doseljavaju se prve obitelji Janjevac. Danas u cijeloj općini živi oko 3500 stanovnika, od toga 1400 Hrvata i 2100 Srba. Načelnik općine *Marko Kardum* je iz SDP-a, a na vlasti je neformalna koalicija

HDZ-a i SDP-a. Najviše glasova osvojio je Stanimirovićev SDSS, ali osim svoja tri vijećnika, nemaju ni jednu izvršnu funkciju. Postavili su se ucjenjivački, kaže Kardum, tražeći mjesto načelnika i predsjednika Vijeća. Kako to nije išlo, SDP i HDZ su međusobno podijelili funkcije, a jedno mjesto u Poglavarstvu ostavili su SDSS-u. Kardum je, kažu, u kampanju krenuo sloganom »Samo da ne bude HDZ« i tako privukao više od 500 srpskih birača. Kasnije se okrenuo HDZ-u, što je među Srbima doživljeno kao izdaja i primjer koruptivne politike.

PROBLEMI: Problemi su se počeli izražavati povratkom Srba, kada su i ciljevi umivene kroatizacije dobili obrise etničkog čišćenja. Sada se Janjevci protive povratku Srba u Kistanje, Srbi su protiv naseljavanja Janjevaca. Roko Tomkić kaže da nikome ne pada na pamet da se vrati u Janjevo i dodaje kako je to tamo zavičaj, a ovo je domovina.

»Mi smo u Janjevu naučili živjeti i sa Srbima, Romima i Albanima. Nama to ne smeta«, kaže predsjednik »Novog Janjeva«. Incidenata, međutim, i dalje ima, ali se o tome

ne govori – piše Slobodna Dalmacija.

U Kistanju su dosad obnovljene četiri srpske kuće. Najveće aktivnosti u mjestu su na gradilištu nove katoličke Crkve sv. Nikole. Navodno će toranj na ulazu imati 40 metara, proporcionalno veličini same građevine.

Na kraju Kistanja sto dvadeset neožbukanih kuća u Novom naselju. Dvadeset ih je podiglo Američko veleposlanstvo u Hrvatskoj, a 100 hrvatska Vlada, no, za Janjevce se mora graditi još 70 novih kuća. Ni to ne garantira da problema neće biti, jer posla i dalje nema. Janjevci se nastoje boriti za preživljavanje.

N. Perušić

Društvo srpsko-hrvatskog prijateljstva

NOVI SAD - Društvo srpsko-hrvatskog prijateljstva, formirano je prilikom održavanja Međunarodne konferencije pod nazivom »Suradnjom nacionalnih manjina do građanskog društva« održanoj u Bačkoj Palanci 15. veljače 2003. godine (uz podršku nekoliko NVO iz Republike Hrvatske i Republike Mađarske a u organizaciji Društva za toleranciju iz Bačke Palanke). Sjedište Društva je u Novom Sadu, registrirano je 9. listopada 2003. godine, a predsjednik je *Zdravko Marjanović*. Na prvom sjednici Predsjedništva održanoj u Novom Sadu 8. studenog 2003. godine dogovoreni su promotivni skupovi Društva u Šidu, Bačkoj Palanci, Petrovaradinu, Subotici i Novom Sadu do kraja ove godine. ■

Optičari darovali vukovarcima 300 naočala

VUKOVAR - Udruga optičara grada Padove i regije boravila je u Vukovaru gdje je šest optičara pregledalo oko 340 osoba, određene su dioptrije te izrađene naočale. Predsjednik udruge optičara Padove *Carlo Cavalli* rekao je da su za Vukovar čuli putem televizije i novina, ali se potpuno drugačiji dojam stekne kada se prošetalo gradom. »Vidljivo je kakve je strahote prošao ovaj grad, ali obnova koja je također vidljiva govori da je pred Vukovarom svjetlija budućnost«, rekao je Cavalli te naglasio kako je želja optičara bila na terenu vidjeti stanje i pružiti pomoć najpotrebnijima. Za 300 osoba su izrađene naočale koje stoje 100 eura po komadu te će im biti darovane. Zbog velikog zanimanja građana Vukovara za pregledom najavljena je mogućnost ponovnog dolaska u proljeće sljedeće godine. Želja je optičara Padove obučiti mladu osobu u Padovi te joj pomoći u Vukovaru otvoriti radnju s svom potrebnom opremom. Posjet je organiziran preko prijatelja katoličke udruge, Svetišta Sv. Bogdana Leopolda Mandića i gvardijana Vukovarskog fra Zlatka Špehara. ■

Vandalski čin na groblju u Bačkom Monoštoru

Oštećena 22 nadgrobna spomenika

SOMBOR – Na mjesnom groblju u Bačkom Monoštoru, kod Sombora, pretežno nastanjenom hrvatskim življem, prošlog tjedna, u noćnim satima, jedna ili više zasada nepoznatih osoba izvršila je vandalski čin, dosada nezabilježen u toj sredini, što je izazvalo zgražanje i zaprepaštenje većine stanovnika somborske općine, koja broji 100.000 ljudi. Prema podacima s mjesta uviđaja, izvaljena su čak 22 nadgrobna spomenika, od čega je 19 na-

puklo ili oštećeno.

Prema riječima *Zorana Milera*, sekretara Mjesne zajednice u Bačkom Monoštoru, bio je to veliki šok za ovo mirno selo, šteta je velika i teško da će najbliži srodnici imati toliko novca da poprave oštećenja. Policija somborskog SUP-a, po prioritetnom zadatku, traga za jednim ili više izvršilaca, a javnost će biti blagovremeno obaviještena.

A. R.

Godišnji koncert HKPD »Tomislav« Golubinci

STARA PAZOVA – Godišnji koncert Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva »Tomislav« iz Golubinaca će se održati u nedjelju, 23. studenog u kazališnoj dvorani Kulturnog centra u Staroj Pazovi. Početak koncerta je u 17 sati. Pored domaćina kao gosti će nastupiti Folklorni ansambl »Dukat« iz Stare Pazove, SKUD »Heroj Janko Čmelik«, također iz Stare Pazove i HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta. Kao vokalni solisti nastupiti će *Mirjana Cekić* i *Zoran Lepšanović*. ■

Tamburaši s Dunava u Kragujevcu

KRAGUJEVAC – Mnogim ljudima rodno mjesto ostaje u srcu i onda kada su daleko od njega, kada putovi života završe u nekom drugom, dalekom gradu. I što više godine prolaze, uspomene ostaju. Jedan od onih ljudi kojima je rodno selo ostavilo neizbrisive tragove u srcu je dipl. maš. ing. *Marin Ivošev* iz Kragujevca, koji je rođen u Bačkom Bregu gdje je završio osmogodišnju školu, a kasnije ga je sudbina odnijela u grad u kojem je osnovao obitelj i gdje i danas živi i radi. U subotu 8. studenog, *Marin Ivošev* je ženio sina Andreja, a svatovi su priređeni u ekskluzivnom Hotelu »Šumarice« u Kragujevcu. Goste su zabavljali Bereški tamburaši, orkestar iz njegovog rodnog sela. On ih je sam najavio kao tamburaše s Dunava i rekao da su to djeca ljudi sa kojima je odrastao. U kragujevačkom Hotelu »Šumarice« se toga dana osjetila atmosfera Vojvodine, a tambure su dočarale zvuke Bačke ravnice. Tamburaši nisu bili samo zabavljači, nego i dragi gosti. *Marin Ivošev* sa svojim prijateljima podrijetlom iz Vojvodine planira sljedeće godine u Kragujevcu napraviti susret Vojvođana, gdje bi pored Bereških tamburaša bili pozvani i mnogi drugi gosti.

Z. G.

Okrugli stol na Paliću

0 regionalnom identitetu Vojvodine

PALIĆ: U četvrtak 20. studenog na Paliću je, prema informacijama iz Agencije lokalne demokratije u Subotici, trebao za početi okrugli stol ne temu Regionalni identitet Vojvodine. Zamišljeno je da se skup odvija kroz panel diskusije koje bi identitet Vojvodine sagledale u svoj nje-

voj različitosti.

Očekuje se sudjelovanje stručnjaka iz oblasti ekonomije, povijesti, zaštite manjinskih prava i političkog života, a prisustvo su potvrdili, između ostalih, *dr. Marijana Pajvančić* s Pravnog fakulteta u Novom Sadu, *Pavel Domonji* iz Helsinškog

Dr. Stefan Krištof
(1915-1989), botaničar

**Znameniti mecena
iz Rume**

Rođen je u Rumi, gdje završava osnovnu školu i gimnaziju. Poljoprivredni fakultet završava u Beogradu, gdje polaže magistarski ispit 1942. godine, doktorira 1954. godine.

Godine 1958. odlazi u SAD gdje također polaže magistarski ispit u mjestu Furdue 1962. godine. Tu je radio kao inženjer na odsjecima za botaniku i patologiju biljaka i biologiju.

Dr. Krištof je naročito dobre rezultate postigao kao agronom istraživač u laboratoriju za analizu plodnosti tla. Sve ovo vrijeme *dr. Krištof*, kao dugogodišnji a kasnije i počasni član HKPD »Matija Gubec« iz Rume, nije prekidao vezu s društvom s brijega. Prigodom svog posljednjeg boravka u Rumi 1982. godine u prostorijama društva je održao zanimljivo predavanje o jezerima Kanade. *Dr. Stefan Krištof* je još za života društvu na brijegu poklonio dio svoje osobne biblioteke, koja je smještena u vitrinama društva i broji 593 naslova ili 894 primjerka knjiga i časopisa na hrvatskom i srpskom jeziku, a na engleskom, njemačkom, francuskom i ruskom sadrži 211 naslova. *Dr. Stefan Krištof* je bio poliglota koji se služio svim ovim jezicima.

Sedam svojih publiciranih radova je također poklonio HKPD »Matija Gubec«, a njegova stručna literatura dostupna je na engleskom jeziku istraživačima na sveučilištima u Beogradu, Novom Sadu, Zagrebu. Veći dio svoje stručne biblioteke darivao je Rudarskom fakultetu u Beogradu. Valja istaknuti i to da je *dr. Krištof* bio veliki mecena studentima iz Vojvodine koji su se školovali u SAD. ■

odbora za ljudska prava, *Iren Molnar Gabrić* iz Naučnog društva za hungarološka istraživanja, *Tihomir Salajić* iz Poglavarstva grada Osijeka, *Miljenko Turniški* iz Agencije lokalne demokratije iz Osijeka, *dr. Nadia Čuk Skenderović* iz Misije Vijeća Europe u Beogradu i *Aleksandra Vujić* iz Vojvođanskog centra za ljudska prava.

Skup će se tijekom sva tri dana odvijati u kongresnoj dvorani Male gostione na Paliću. ■

Vajska

Selo ribara i seljaka

Bez sadržaja koji bi mlade vezali za selo * Ratne godine opomena svima

Piše: Ivan Andrašić

Vajska je pitomo selu u jugozapadnom dijelu Bačke. Zapadnu stranu stare Vajske umiva Dunav, na jugu se graniči s atarom sela Bođani, na istoku je Bač, na sjeveroistoku Deronje i na sjeveru atar Karavukovo.

Na posljednjem popisu Vajska je imala 3.100 žitelja, od kojih su 16,9 posto Hrvati. Pod nazivom Vajska ovo selo se, po podacima Arhivskog muzeja u Somboru, spominje još 1338. i 1342. godine u popisu obveznika papinske desetine. Po jednom predanju, Vajska je dobila naziv u vrijeme kad su se iz Hercegovine doselili Hrvati. Kao sposobni ribari, imali su specifičnu korpu za lov ribe – vas, po kojoj je Vajska dobila ime. Po drugom predanju, Vajska je dobila ime po rječici Vaiš.

Ivan Kontra

POLJODJELSTVO GLAVNA GRANA: Kao i u ostalim selima ove regije i u Vajskoj je najraširenija grana djelatnosti poljodjelstvo. Nosilac razvoja je DP »Labudnjača«, s preko 4.000 hektara obradive zemlje, te oko 340 uposlenih. Iako poljogospodarstvo globalno grca u dugovima, za DP »Labudnjača« se može reći kako je još uvijek dobrostojeća.

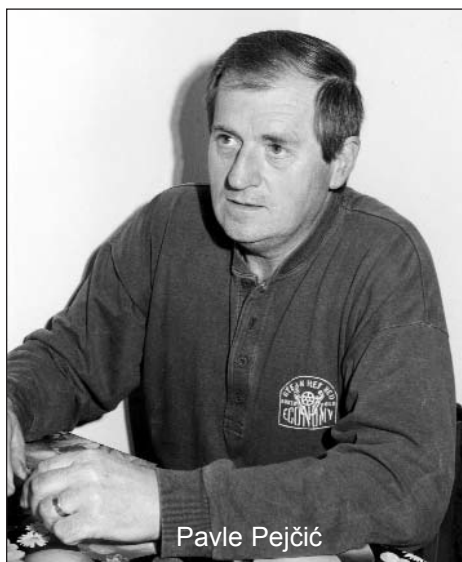
U proizvodnji su im zastupljene kulture koje u ovom dijelu izuzetno dobro uspijevaju: soja, kukuruz, pšenica i šećerna repa. U privatnom sektoru obrađuje se preko 5.000 hektara plodne zemlje. Posjedi se ukupnjavaju, što proizvodnju čini rentabilnijom.

Kako je u Vajskoj veliki broj starijih kućanstava, nekoliko najkrupnijih poljoprivrednih proizvođača od njih uzima zemlju u arendu, te na taj način spaja velike površine obradivih oranica. Od zanatskih radnji, kojih je nekada bilo dvadesetak, danas funkcioniraju samo ugostiteljstvo i trgovina, ostalo je uništeno.

MLADI ODLAZE: Tajnik MZ Vajska Ivan Kontra komentira: »Nije čudo što za nati izumiru. Prvo, u pitanju je sustav školstva. Jednostavno, od Šuvarove reforme do danas škole nam ne osposobljavaju prave majstore, koji bi stvarno u tančine poznavali svoj zanat. Ni mladi nisu stimulirani ostati u selu. Nema ovdje kvalitetnog života, nema sadržaja koji bi mlade vezali za selo. I kupovna moć seljaka je slaba, nema tko kupiti ono što bi zanatlije proizvele. I poreska politika je nerealna. Ne može ista

davanja imati frizerka u Vajskoj i frizerka u Baču. No, mi iz lokalne uprave o tome ne odlučujemo. Vajsku su jako unazadile i ratne godine. Ljudi su se podijelili na nacionalnoj osnovi. Među dojučerašnjim prijateljima i susjedima odnosi su preko noći postali napeti. Uslijedili su pritisci, telefonske prijetnje, a bačene su i četiri bombe u dvorišta viđenijih Hrvata. Pod tim pritiscima iz Vajske se iselilo osam obitelji. Stanje se stabiliziralo dolaskom interventne jedinice pokrajinskog SUP-a. Danas se nerado prisjećamo tih vremena, svima nama bi trebala biti dovoljna opomena«.

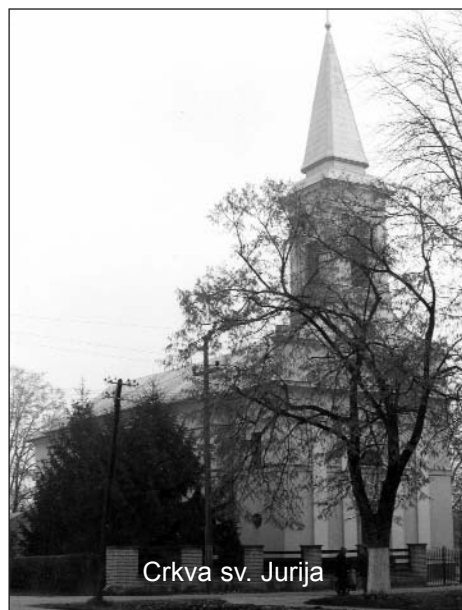
POMOĆ CRKVE: Osnovna škola »Aleksa Šantić« izgrađena je prije petnaestak godina. To je suvremena građevina, sa svim pratećim kabinetima i salom za tjelesni od-

Pavle Pejčić

Adaptacija pomoćnih prostorija Župnog doma u Vajskoj

Crkva sv. Jurija

goj. Građena je sredstvima općinskih i pokrajinskih fondova. Problematična je kadrovska popunjenost. Mladi prosvjetari neće u selo, bar dok im se ne riješi stambeni problem, a prethodni režim je namjenske stanove prodao u besćenje, tako da sela, jednostavno, ostaju bez prosvjetnih i zdravstvenih djelatnika.

Ribarska udruga »Šaran« najpoznatija je udruga iz Vajske. Aktivno sudjeluje u svim

ribičkim natjecanjima i to s puno uspjeha. U Vajskoj još djeluje Lovačka udruga »Fazan« i nogometni klub »Napredak«. Ranijih godina pri školi je djelovala i kulturno-umjetnička udruga, koja se početkom rata ugasila. *Pavle Pejčić*, predsjednik HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani, jedan je od osnivača ove udruge: »Udruga je registrirana 29. studenog 2002. godine. Za sad imamo pedesetak članova, a radimo u folklornoj,

dramskoj, literarnoj, etnografskoj i knjižničarskoj sekciji. Najveći problem nam je nedostatak prostorija za rad. Zahvaljujući i razumijevanju vlč. *Josipa Kujundžića*, radimo u prostorijama župnog doma. Župnik nam je ustupio i neke pomoćne prostorije, koje momentalno renoviramo, tako da ćemo imati gdje održavati probe, a da nikom ne smetamo«.

Zgrada OŠ »Aleksa Šantić«

Bunjevačko-šokački Hrvati (9.)

Bunjevci i Šokci u Kraljevini SHS

Kraljevina SHS nastala je kraljevskim ukazom – proglasom 1. prosinca 1918. godine. Zapravo, bolje je reći da je izvršen coup d'Etat – državni udar. Istina, ovaj državni udar nije klasični, koji ima za cilj svrgavanje nekakove vlade ili obaranje države, nego je izvršen u cilju stvaranje nove države. Ova tvrdnja se temelji na činjenici da s novom državom nitko nije bio zadovoljan, osim Srba, ali ni oni svi nisu bili zadovoljni.

I ovdje se desio isti slučaj kao i u pokušajima stvaranja svih slavenskih zajednica ili država. Naime, akteri svih tih nastojanja su se lako složili oko okvira, ali ne i sadržaja. Filozofi bi rekli oko forme, ali ne i biti. Pod istim okvirom smišljani su i traženi veoma različiti sadržaji.

KONFUZIJA NOVE DRŽAVE: Pašićeva centralistička vlada nije se pridržavala nikakvih dogovora i obećanja datih u prethodnim razgovorima i dogovorima. Odustalo se od zaključaka Hrvatskog sabora od 29. listopada 1918. godine, Narodnog vijeća od 25. studenog 1918. godine, kao i od utanačenja Krfske i Ženevske deklaracije. U općoj konfuziji nakon sloma Monarhije stvarani su privremeni organi vlasti u Zagrebu, Ljubljani, Splitu, Podgorici i Novom Sadu. To su bila operativna tijela i nisu imala onu pravnu moć kao Sabor, Ustav i zakoni. U tome je postojao prostor za manipulacije, a on je i iskorišten u svim slučajevima, gdje je to Pašiću odgovaralo. *Jaša Tomić* je izmanipulirao ujedinjenje Vojvodine s Kraljevinom Srbijom. Crnogorska omladina je uz pomoć agenata iz Srbije isto to učinila s Crnom Gorom, a protiv većine Crnogoraca. Bit nesporedna, ustvari različitih gledanja, je u tome što je Srbija htjela hegemonističku i unitarističku kraljevinu, a većina ostalih su bili za konfederaciju ili republiku. *Stjepan Radić* je prvi reagirao. Prigovorio je hrvatskim političarima u svom maniru, da su ušli u SHS kao »guske u maglu«.

Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca je označena kao kraljevina jednog naroda s tri imena. Na to je odmah reagirao i *Jaša Tomić* i rekao da će to biti trajni kamen spoticanja i nesloge u novoj državi. Crnogorci i Makedonci su »izbrisani«, a o bosanskim muslimanima nije bilo ni govora. Bunjevci i Šokci također nitko nije ni spomenuo, ali to i nije bilo potrebno, jer su se oni masovno pojavili pod svojim nacionalnim simbolom – hrvatskom trobojnicom.

Bunjevci i Šokci su budno pratili događaje tijekom Prvog svjetskog rata. Čim je bilo jasno da je Monarhija na izdisaju, počele su i njihove konkretne akcije. U svim većim gradovima, a i po selima, stvarani su narodni odbori i Narodna milicija poradi očuvanja javnog reda i mira. Sve je počelo u Subotici, a proširilo se po cijeloj Baranji i Bačkoj. U većini slučajeva nastupali su zajedno sa Srbima, bez obzira na to tko je bio u većini.

Mađarska je 8. studenog 1918. godine potpisala primirje s predstavnikom Antante na Balkanu sa zapovjednikom *Franchetom d'Esperayem* u Beogradu. Bački Bunjevci se odmah uključuju u konkretne akcije. Iz Subotice u Zagreb odlazi delegacija Bunjevaca na zasjedanje Hrvatskog sabora. U Zagreb su otišli *Blaško Rajić*, *Mirko Ivković*, *Ivandečić* i *Stipan Vojnić Tunić*. Rajić se ubrzo vraća u Subotici, a druga dvojica su ostala u Zagrebu kao članovi Narodnog vijeća.

Po povratku u Suboticu *Blaško Rajić* se sastaje sa srpskim prvacima, braćom, *Vladislavom* i *Jovanom Manojlovićem*. S njima se dogovorio da sav rad u nastalim gibanjima povjeri Pučkoj kasini. Određeno je da se za javni red brine Bunjevačko-srpska narodna garda.

BUĐENJE NARODA: Najznačajniji skup zbio se 10. studenog 1918. godine, kada se ispred hotela »Hungarija« skupila masa od deset tisuća ljudi. Svi su krenuli ulicama Subotice pod velikim hrvatskim barjakom. Hrvati su nosili hrvatske, a Srbi srpske trobojnice. Za veliki broj hrvatskih barjaka pobrinule su se Bunjevke. U kući *Jose Malagurskog* nastala je prava mala radionica barjaka. U njoj su u potaji radile *Mara Malagurski* i njezina sestra *Kata Prčić*, *Olga Stanković* i druge. Radile su danju i noću. Neovisno od njih šile su barjake, također potajno, i *Amalija Malagurski*, *Manda Malagurski* i *Lozika Vidaković*. Šile su hrvatske, srpske i savezničke barjake. Nikom nije ni palo na pamet da šije nekakove bunjevačke, šokačke ili jugoslavenske barjake. U to vrijeme u Subotici je živjelo oko pedeset tisuća Bunjevaca i oko šest tisuća Srba. Sve su radili zajednički i složno, ali svatko pod svojim nacionalnim simbolima. Bunjevci i Šokci, svstavljeni se pod hrvatski barjak, jasno su dali do znanja tko su i što su. Nisu tražili ni od vlade, ni od stranaka, ni od ministara da ih prizna. Bunjevci i Šokci su sami sašili, nosili, i s

Danas se potežu neka već odavno znanstveno razjašnjena pitanja i stvaraju nove konstrukcije. Stoga smatramo da danas nije potrebno ništa više dokazivati o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca. To jednostavno nema smisla. No, potrebno je poučavati i objašnjavati. Naime, pola stoljeća je to bila zabranjena ili neželjena tema.

Piše:
Josip
Temunović

Velika narodna skupština
u Novom Sadu

njim se ponosili, svoj hrvatski barjak. To je mnoge zateklo i iznenadilo. Stoga će »Neven« u svom broju od 17. studenog 1918. godine napisati: »Kakovo je to komešanje u srid grada Subotice? Kakav se to žagor čuje iz gomile naroda? Događa se nešto neobično, nešto nepojmljivo. Gle, tamo u sridini gomile vidi se veliki barjak. Ali kakove su to boje? Spavam li ili šta je? Crveno, bijelo, plavo. Gledam bolje, jer svojim očima ne virujem. Ta odista je tako: hrvatski barjak se vije u ruci jednog oduševljenog oficira. A narod? Narod se kupi oko tog barjaka i kreće se prema dvorani bivšeg hotela »Hungarija«. Tamo je sazvala Pučka kasina Narodnu skupštinu, koja ima da riješi sudbinu svoga naroda. Zar Pučka kasina još nije mrtva, pitaju mnogi u čudu. Ta, naši neprijatelji su za njih godinama o njoj tek tako govorili, kao o kakvom starom i bolesnom čoviku, koji još neće dugo.«

I u drugim gradovima Bačke osnovana su narodna vijeća. U Somboru je osnovano Bunjevačko narodno vijeće. U njemu su bili: *Ivan Paštrović*, *Josip Strilić*, *Ivan Parčetić* i *Josip Temunović*. Pod vodstvom *Jovana Laloševića* osnovano je i Bunjevačko-srpsko vijeće. I u Baji je osnovano Bunjevačko srpsko narodno vijeće u kojem su bili *Antun* i *Josip Lovrenčić*, *Đuka* i *Beno Trskić*, *Juraj Tomanović*, *Aleksandar Paštrović* i *Milutin Georgijević*.

Nastavit će se

Kako je umirao moj narod (5.)

Spisak prognanih iz Hrtkovaca

Ivan Akrap, tri člana obitelji, Lenjinova ulica, mjesto odlaska Republika Hrvatska, 2. Ivan Akrapović, šest članova obitelji, Lenjinova ulica, 3. Ivan Akrapović, dva člana obitelji, Ulica M. Gupca, 4. Stipo Akrapović, dva člana obitelji, Lenjinova ulica, 5. Terezija Balind, dva člana obitelji, Ulica P. Šandora, 6. Kristina Balog, dva člana obitelji, Ulica P. Šandora, 7. Ladislav Balog, četiri člana obitelji, Školska ulica, 8. Karlo Baranji, četiri člana obitelji, Ulica M. Gupca, 9. Antun Barić, dva člana obitelji, Ulica M. Pijade, 10. Ivan Barić, pet članova obitelji, Lenjinova ulica, 11. Katica Barić, dva člana obitelji, Ulica M. Gupca, 12. Pavo Barić, dva člana obitelji, Ulica M. Gupca, 13. Željko Barić, četiri člana obitelji, Ulica M. Gupca, 14. Petar Barić, dva člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 15. Đuro Barić, šest članova obitelji, Lenjinova ulica, 16. Nikola Barić, dva člana obitelji, Lenjinova ulica, 17. Tomo Barić, četiri člana obitelji, Ulica 27. oktobra, 18. Zvonko Barić, četiri člana obitelji, Ulica V. Nazora, 19. Vinko Barić, četiri člana obitelji, Bakarićeva ulica, 20. Stipan Barić, pet članova obitelji, Lenjinova ulica, 21. Franjo Barićević, četiri člana obitelji, Savska ulica, 22. Matija Barišić, dva člana obitelji, Ulica S. Radića, 23. Zdenko Barišić, četiri člana obitelji, Ulica S. Radića, 24. Gabor Bartok, jedan član obitelji, Ulica I. L. Ribara, 25. Petar Bartok, dva člana obitelji, Lenjinova ulica, 26. Ante Batista, pet članova obitelji, Ulica Sv. Markovića, 27. Stipo Batista, dva člana obitelji, Lenjinova ulica, 28. Damir Begić, dva člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 29. Nikola Begić, tri člana obitelji, Lenjinova ulica, 30. Ivan Bereš, dva člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 31. Šimun Bereš, tri člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 32. Franjo Berislavić, četiri člana obitelji, Ulica V. Nazora, 33. Marko Bilić, jedan član obitelji, Ulica S. Radića, 34. Anka Bogović, pet članova obitelji, Ulica M. Gupca, 35. Josip Bogović, tri člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 36. Ivan Bogović, dva člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 37. Lucija Bogović, jedan član obitelji, Ulica S. Radića, 38. Mile Bogović, dva člana obitelji, Ulica maršala Tita, 39. Pavo Bogović, dva člana obitelji, Bakarićeva ulica, 40. Ivica Butorac, dva člana obitelji, Ulica Moše Pijade, 41. Stipa Butorac, dva člana obitelji, Ulica Moše Pijade, 42. Brana Cakić, jedan član obitelji, Ulica S. Ra-

dića, 43. Dragan Cindrić, dva člana obitelji, Ulica V. Nazora, 44. Ivan Cindrić, dva člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 45. Mile Cindrić, šest članova obitelji, Ulica Sv. Markovića, 46. Ivo Čosić, šest članova obitelji, Lenjinova ulica, 47. Eduard Čabraić, tri člana porodice, Savska ulica, 48. Emil Čabraić, četiri člana porodice, Ulica I. L. Ribara, 49. Puba Čabraić, dva člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 50. Fabijan Čavara, dva člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 51. Ana Čorak, jedan član obitelji, Ulica S. Radića, 52. Antun Čorak, tri člana obitelji, Lenjinova ulica, 53. Josip Čorak, dva člana obitelji, Ulica S. Radića, 54. Zlata Damjanović, jedan član obitelji, Ulica V. Nazora, 55. Nikola Dobrić, četiri člana obitelji, Školska ulica, 56. Mato Dogan, šest članova obitelji, Lenjinova ulica, 57. Miroslav Dogan, dva člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 58. Nikola Dogan, četiri člana obitelji, Lenjinova ulica, 59. Petar Dogan, šest članova obitelji, Lenjinova ulica, 60. Marko Dragičević, četiri člana obitelji, Ulica V. Nazora, 61. Franjo Engert, tri člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 62. Josip Engert, dva člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 63. Pavica Engert, jedan član obitelji, Ulica P. Šandora, 64. Stjepan Fačko, tri člana obitelji, Ulica P. Šandora, 65. Tereza Fačko, jedan član obitelji, Ulica P. Šandora, 66. Klement Frajhaut, tri člana obitelji, Ulica Maršala Tita, 67. Marko Fumić, četiri člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 68. Milan Fumić, četiri člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 69. Ivan Galiot, tri člana obitelji, Savska ulica, 70. Toma Galiot, tri člana obitelji, Ulica M. Oreškovića, 71. Vinko Galiot, šest članova obitelji, Ulica V. Nazora, 72. Ivan Golek, dva člana obitelji, Ulica M. Gupca, 73. Josip Gračan, dva člana obitelji, Ulica 27. Oktobra, 74. Zlata Grahovac, jedan član obitelji, Ulica M. Gupca, 75. Mara Gračan, jedan član obitelji, Ulica Lenjinova, 76. Jure Grdić, četiri člana obitelji, Ulica Prvog maja, 77. Mato Grgić, dva člana obitelji, Ulica P. Šandora, 78. Ante Grizelj, tri člana obitelji, Ulica V. Nazora, 79. Ante Grizelj, četiri člana obitelji, Ulica P. Šandora, 80. Bara Grizelj, jedan član obitelji, Ulica Moše Pijade, 81. Cvejo Grizelj, dva člana obitelji, Ulica V. Nazora, 82. Ilija Grizelj, četiri člana obitelji, Ulica Školska, 83. Ivan Grizelj, četiri člana obitelji, Ulica Moše Pijade, 84. Marija Gri-

»Ova (moja) knjiga je slika; riječju (i mojom), fotografijom (i mojom) i dokumentom (i mojim) satkanog dramatičnog i krvavog mozaika o stradanju (i mog) Naroda (i moje) i katoličke Crkve u koju je utkana (i moja) mala ljudska i svećenička sudbina, ali istovremeno (i manje) i slika moga stradanja, koje je utkano u sudbinu mog naroda i moje Crkve.«

Piše:

Marko Kljajić

Crkva sv. Klementa, Hrtkovci

85. Stipo Grizelj, dva člana obitelji, Ulica Školska, 86. Ana Gržen, jedan član obitelji, Ulica Moše Pijade, 87. Franjo Horvat, pet članova obitelji, Ulica Bakarićeva, 88. Josip Hunjadi, dva člana obitelji, Ulica S. Radića, 89. Antun Ilić, dva člana obitelji, Ulica P. Šandora, 90. Kata Ilić, jedan član obitelji, Ulica I. L. Ribara, 91. Milan Ilić, dva člana obitelji, Ulica Maršala Tita, 92. Nikola Ilić, dva člana obitelji, Ulica Lenjinova, 93. Pavao Ilić, dva člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 94. Verica Ilić, jedan član obitelji, Ulica Grobljanska, 95. Martin Ivanić, dva člana obitelji, Ulica S. Radića, 96. Martin Ivanić, sedam članova obitelji, Ulica S. Radića, 97. Stipo Ivandić, dva člana obitelji, Ulica I. maja, 98. Stjepan Ivandić, četiri člana obitelji, Ulica I. maja, 99. Musa Jašarević, dva člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 100. Lucija Ju-kić, dva člana obitelji, Ulica P. Šandora.

Sve obitelji su se odselile u Republiku Hrvatsku, osim Terezije Balind koja se odselila u Temerin.

Nastavit će se

Starovinski svatovski adeti Bunjevaca (XX. dio)

Čardaš sa snašom

Piše: Alojzije Stantić

Posli prisvlačenja snaše stari svat sa snašom zaigra okretnu igru, najčešće čardaš, a čim se mani uzme protak (rešeto krupni okaca) i varnječu, a za okrećanje dobiven novac miša v arnječom i naglas tira (ponavlja) »ko će još...«

Okrećanje snaše je adet kojeg su Bunjevci priuzeli od Madžara, pa još i danas tušta svita ovaj adet spominje ko »elado menjasonj« (Eladó menyasszony – snaša naprodaj). Posli prisvlačenja snaše stari svat sa snašom zaigra okretnu igru, najčešće čardaš, a čim se mani uzme protak (rešeto krupni okaca) i varnječu, a za okrećanje dobiven novac miša varnječom i naglas tira (ponavlja) »ko će još...«. Gost sa snašom zaigra čardaš, okrene je nekoliko puta, a već je za njim sliedeći gost il gošća, blago ga dodirne po ramenu, na čeg pripušta snašu tom gostu i tako redom dok se ne izređaju svi željni okrećanja snaše. Kome je stalo do mladenaca mašice se budelara i okrenit snašu.

Taki je red. Ovaj adet su smislili da stari svat od gostivi za mladence skupi što više novaca, al i da gosti pripovijaju ko je kako okrenio snašu.

LAŽNA SNAŠA: S okrećanjem snaše ušlo je u modu adet da najpre uvedu lažnu snašu, najčešće to je muškarac primunduren (priobučen) u žensko, s maramom na glavi, čosav, napuderisan, nakarminisani usana, udešen tako da je što virnije nalik ženskoj. Stari svat proba da natenta koga od gostiju da zaigra s ovom snašom, paštri se da i ovako zabavi goste, a po di ko se rad komedijanja tog i lati. Ovaj adet je više rad komedijanja i da malo vremena prođe i na ovaku zabavu. Komedijanje s lažnom snašom traje onoliko vremena koliko mašte imaju snaša i kum, pa i drugi gosti koji se s tim zabavljaju. Kad njim to dosadi, odvedu lažnu i uvedu pravu snašu.

LUMPOVANJE: Svatovi se skupe da veselo obiluje vinčanje mladenaca, a kako su kadgod većina radne čeljadi imali vrlo malo vremena za zabavu, radili su često »od vidiš do ne vidiš«, pa su jedva čekali da se zabave, da malo zabore na znoj i žuljove. To je ritka prilika koja se u životu pruža čeljadetu, pa ako je tu onda je valjano triba iskoristiti.

Svatovsko veselje je uvijek počelo lipo, al kako je vrime odmicalo gosti su se sve češće mašivali čašice, pa koji su bili slabiji na čaši časkom su se i »nakresali«, a kako su svi ljudi drugačije naravi tako su drugačiji i u ponašanju kad su napiti il pijani. Naši stari su odavno iskusili da je rakija vražije piće, pili su je pomalo, a ko se na nju namrsio, posto je napadan pijanac kog su ljudi izbigavali. Baš zato je Bunjevcima vino omiljeno piće, kojeg ne brez razloga zovu još i »Lacrima Christi« (Kristova suza), a ko ga

i taki da su u tom pritirali, napravili veliku štetu gazdi svatova, a posli se dičili šta su i koliko razlupali.

Bilo je svatova da se tukadžija (čeljade koje se voli tuć) napio, druge vrido, kako su kazali »pravio se važan«. S takim je lipim ričima bilo teško izaći na kraj, pa su onda zgađali da ga odvuku dalje od šatre, il napolje iz sobe di su ga više nji »sredili« i natirali da ode iz svatova. To svakako nije volio gazda svatova, jel je on čeljad zvao da se vesele, a ne da smetaju jedni drugima.

Lumpovanje na svirku harmonikaša Bartula Vojnić Purčara

često pije, kako kažu ko je u njegov utrvan taj ga zna i mož popit. To se najbolje vidilo u svatovima.

U svatovima je adet da se pije, da jedni drugima nazdravljaju, a da ne ostane pod sramotom, red je da se odzdravi, čeljade slabije na čaši vino časkom uvati i ponaša se kako se ne bi ponašo da je trizan. A kad je dospio do sviraca da njim zapovidi pismu po adetu je zadovoljstvo pokazao razlupanom čašom il boćom, katkad i s nepopijenim vinom. Tako je zabavljenje domaćin moro »progutat«, paštrio se da se nikom ne zamiri, makar ga to koštalo.

Ostalo je u uspomini još iz XIX. vika kad su lumpovali da su razbijali čaše, boce od pića, pa i pladnjove, katkad zajedno s ranom. Bilo je

VAROŠKI SAVITNIK O LUMPOVANJU: Zanimljiv nam je podatak ostavio László Magyar u knjigi »Tovatűnő évszázadok« (Életjel 2001.) u kojoj spominje zauzimanje Josipa Mačkovića, 1830. godine varoškog savitnika, da se uvede red u svatovanje i da se stane na put neželjenom svatovskom adetu, da se spriči ponašanje konjanika i paradiiranje kočijaša, koji su neodmireno i dično pokazivali svoje konje, poistovitali se s njima. Takim ponašanjem su ugrožavali mirne prolaznike. A da se uvede red u ponašanje svatova Mačković je zahtivo da to narodu ispridiči popo (svećenik) i varoški dobošar, a da se neposlušni kazne što je i usvojeno.

Blago siromašnima duhom

Misija liječnika na kušnji

Piše: vlč. mr.
Andrija Kopilović

*U ime savjesti
se nikada i
nikako ne
smije
kažnjavati
nevinoga. Zato
liječnici,
svećenici i
učitelji nikada
ne mogu svoja
prava
ostvarivati na
način obustave
rada, jer kad
god oni iz bilo
kojih razloga
obustave svoje
služenje
ljudima, stra-
davaju nevini:
djeca, bolesni i
bogotražitelji*

Čovjek je jedincata, jedinstvena i neponovljiva osoba. Rađa se s naravnim ljudskim pravima koja su darovana od Stvoritelja. Čovjek, naime, nije samo plod ljubavi roditelja, nego baš zato što je i duhovno biće, potječe od Stvoriteljske Božje volje pa istinito može Boga priznavati svojim stvoriteljem i zvati svojim ocem. Stoga naše nastajanje daleko je prije upisano u Božjoj Providnosti, od vijeka, a nastali smo u vremenu suradnjom Boga Stvoritelja s jednim ljudskim parom kojega svatko od nas s poštovanjem naziva svojim ocem i svojom majkom. Naravno da svaka kopija »teži k svome originalu«, tako i svaki čovjek u sebi nosi božanske dimenzije i čežnje koje se ostvaruju kvalitetom življenja.

OSTAVITI SVIJETAO TRAG: O veličini čovjekovoj se, dakle, ne razmišlja u dimenziji vremena, koliko dugo traje njegov život, nego u dimenziji kvalitete, a to je kako je kvalitetan – sadržajan – njegov život. Nama nije cilj života duljina »zemaljskih dana«, nego nam je cilj života živjeti sadržajno i kvalitetno da dok smo, na zemaljskom putovanju, ostavimo svijetao trag sadržajnog življenja. Da bi taj sadržaj mogli tako živjeti da on bude kvaliteta, pobrinuo se sam Stvoritelj, dajući nam upravo ta neotuđiva božanska prava, naravna prava na život, na vlastitost, na kulturu, na pravo koje nam nitko ne može od ljudi uskratiti jer ne ovise o ljudima, nego se za njih zauzima i pomaže ih ostvariti sam Stvoritelj. Stoga su se u povijesti svi silnici i svi nasilnici morali slomiti pred tom neumoljivom Božanskom brigom za prava obespravljenih, pograženih i malenih. Kada je Isus Krist postao jednim od nas, uzeo na sebe našu ljudsku narav, onda ju je upravo u korijenu htio izliječiti, ozdraviti i postaviti čovjeka u središte Božje ljubavi koja spašava, liječi i pomaže. Zato je Isus po svom Evanđelju bio uvijek na strani malenih, obespravljenih i ugroženih. Nije bio protiv vlasti, ni protiv onih koji se raduju obilju zemaljskih dobara, ali je vrlo jasno ukazao na odgovornost onih koji su na vlasti i na

odgovornost onih kojima je više darovano, da bi tu svoju službu živjeli što kvalitetnije na opće dobro. Na žalost, u našoj povijesti rijetko susrećemo velike zajednice, pa i manje, koje su uspjele sačuvati život u zajednici po tim evanđeoskim principima. Imamo neoborivo povijesno iskustvo da je taj i takav evanđeoski život uistinu harmonija, sreća, radost i blaženstvo, ali su ti svijetli momenti povijesti samo utoliko zasjali na nebu povijesti da se nebo vidi kao osvijetljeno, a ne kao tamno.

Šteta je što nas stalno prati sjena ljudske slabosti i što trajno podliježemo napastima za koje je i sam Isus bio iskušavan, pa se iz godine u godinu, iz stoljeća u stoljeće, prenosi i ta sjena gramzljivosti za imetkom, čašću i vlašću. Nikako da se shvati, a pogotovo prihvati da je i čast, i vlast, i imetak dar s kojim se treba usrećivati druge i tako najviše »kamata« prikupiti nositelju tih darova. Tako se iz generacije u generaciju ponavlja i Adamova kušnja i Isusova kušnja, a ljudi posreću, padaju i griješe.

KAŽNJAVANJE BOLESNIH: Ako ikada, u našim vremenima su kršćani izazvani da autentično svjedoče evanđeoskim življenjem taj smisao povijesti. Ovih dana smo suočeni s nekoliko problema koji su upravo crne stranice ljudskoga lutanja i traženja. Radi se o sukobu neotuđivog Božanskoga prava i o lutanju društva koje ne može naći dovoljno snage za vlastito iscjeljenje, pa se na sceni događa takav sukob koji se ne može opravdati, a koji još više otežava ionako tešku povijest ovoga trenutka. Bog se brine za ugrožene, malene i obespravljene. To je evanđeoski jasno. Ali, ako netko to božansko pravo uskraćuje, govorimo o stradanju nevinih.

Ovih dana nas duboko zabrinjava štrajk zdravstvenih radnika. Zatvorene bolnice, neimaština lijekova... Tko je tu obeštećen? Malen čovjek u svojem najvažnijem pravu: pravu na život. Ne mislim raspravljati o pravu zdravstvenog osoblja na štrajk, niti o tome da li je društvo krivo da je prisililo zdravstveno osoblje

na tako drastične mjere, nego samo kao kršćanin i kao tumač Božje riječi moram reći da je to nespojivo s Božanskim pravom. Ne postoji niti jedan jedini razlog, ni jedna jedina okolnost koja opravdava stradanja nevinih, malenih i siromašnih. Ako su krivi zakoni, ako je krivo društvo, tada na scenu nastupa savjest, a u ime savjesti se nikada i nikako ne smije kažnjavati nevinoga. Zato liječnici, svećenici i učitelji nikada ne mogu svoja prava ostvarivati na način obustave rada, jer kad god oni iz bilo kojih razloga obustave svoje služenje ljudima, strdavaju nevini: djeca, bolesni i bogotražitelji. Kod ova tri zvanja – koja nisu zanimanja – temelj za izbor toga zvanja nije nikako drugi i drugačiji osim jedan jedini: čovjek. Služiti čovjeku. Dakle, u pitanju zvanja, a ne zanimanja, odlučuje savjest onda kada je ona izazvana životno na odgovor ili – ili. Jasno, pred poviješću i Bogom društvo koje dovodi ova zvanja na ovakav ne shvatljivi potez, ima ogromnu odgovornost, ali ta odgovornost ili neodgovornost ne može biti opravdanje da liječnik, svećenik, učitelj gazi svoju savjest. Ako ova zvanja nisu u služenju malenima i potrebima, ona nisu potrebna. A ako su u služenju malenima i potrebnima, onda se te nevine, malene i potrebne nikada ne smije kažnjavati. Stoga se naše društvo nalazi u jednom teškom stanju za koje mi kršćani ne vidimo drugog izlaza, nego da se patnički, ali puni pouzdanja, obratimo Bogu i zamolimo Njegovu »intervenciju«. Bože spasi nas, jer pogibosmo. Neka On – Bog – koji bdije nad savješću svakog odgovornog i odraslog čovjeka, probudi tu odgovornost osobito kod ova tri zvanja da shvate svoje zvanje služenjem, a ne zanimanjem, da ne bi nikada bili u situaciji susresti se s Bogom sucem koji će ih suditi, a ne spašavati. Ako u Božje ime služimo, onda se na Boga oslanjamo da naše pravo i pravdu On opravda. To je naša sigurnost i to je naša nada i to je naš put da s Bogom i po Bogu postignemo svoja prava. Blago siromasima, njihovo je kraljevstvo nebesko!

Prijedlog tjedna

Toni Fabijančić
CROATIA, Travels in
Undiscovered Country

(Edmonton, 2003.)

Pustolovno putovanje Hrvatskom, nepoznatom zemljom svojih predaka, opisao je profesor književnosti *Toni Fabijančić* (Toni Fabijancic), predavač na kanadskom Sir Wilfred Grenfell Collegeu koji pripada Memorial Universityju iz Newfoundlanda. Toni Fabijančić turističko je putovanje svoje i svoje obitelji u Hrvatsku uobličio u dojmljivi rukopis.

Fabijančić je sin hrvatskog useljenika koji je u Kanadu došao 1964. godine. Rođen je u Edmontonu i nakon redovitog školovanja sketao je doktorat iz engleskog jezika i literature na University of New Brunswick, pa je sada predavač na Memorial University of Newfoundland s Sir Wilfred Grenfell College u Corner Brooku.

Profesor Fabijančić je objavio niz eseja, priča i fotografija u čitanim kanadskim i američkim novinama i časopisima poput »The Globe and Mail«, ili »Mosaic and The Antigonish Review«. Pisan s ganućem i ljubopitljivošću »Hrvatska: Putovanja po neotkrivenom kraju« duhovit je i ućeni putopis koji nas vodi u srce ocharavajuće europske zemlje, pišu kritičari o Fabijančićevoj knjizi. U Hrvatskoj postoji malo poznati svijet sela: težaka, pastira, ribara... Taj ruralni svijet pomalo izumire i lagano se preplavljuje stvarnošću suvremene europske države. Fabijančićovo putovanje u Hrvatsku put je vlastitome neotkrivenom kraju, pa se može reći kako je njegova hrvatska korjenika bila nadahnuće za dobro pustolovno štivo. Autor je govoreći naški, no

s očima stranca, proputovao stari kraj svoga oca. Pretražio je skrivene kutke hrvatske zemlje kako bi čuo i zabilježio životne priče seljaka. Nadahnut prizorima sa seljačkim likovima, autor ispisuje osobni pogled u zamršeni svijet karaktera i identiteta ruralnoga kraja. Kraj crkve u Pagu, pisac je doživio neobično nadahnuće-svojevrsni »trenutak vječnosti«, koji je zapravo duhovni nagovještaj njegove smrtnosti. Koristeći novopronađenu snagu, snagu svoje korjenike, izvorište svoje obiteljske loze, autor je proputovao cijelu Hrvatsku, te je sam istraživao bogatstvo njezine regionalne raznolikosti.

Toni Fabijančić je, uočivši regionalnu raznovrsnost Hrvatske, iskoristio priliku paralelno komentirati složenu povijest tog duboko ukorijenjenoga europskoga kulturnoga prostora. Istančanim stilom, autor s lakoćom približava čitatelju Jadransko more za ljetnih vrućina, miris prašine, šarolikost bogatih mediteranskih vrtova, te uobičajeni ritual smokovače na otvorenim terasama.

Čitajući putopis najčešće se susrećemo s zanimljivo predstavljenim seoskim ženama i muškarcima, koji, uz svoju gostoljubivost, s došljacima otvoreno dijele gledišta o našim ljudima u novoj samostalnoj Hrvatskoj. Knjiga se može naručiti od The University Of Alberta Press iz Edmontona, koji je i na kladnik iste.

Vesna Kukavica

CD Ansambl Ravnica
ŠTA JE OSTALO

(CD, Digital Audio Subotica, 2003.)

Tamburaški orkestar Ravnica, pojačan harmonikom, što nikako nije i jedina neuobičajenost i originalnost nji-

hove glazbe i rada, nedavno je objavio svoj prvi nosač zvuka, CD s 11 skladbi, koje su mahom djela autorskog rada *Ni-kole* i *Stipana Jaramazovića*, te aranžerskog umijeća svih članova ansambla, ponajviše kreatorskog rada harmonikaša *Branka Ivankovića Radakovića* (o radu i povijesti ansambla više riječi na stranicama zabave u razgovoru s basistom orkestra *Miroslavom Kujundžićem*). Ansambl »Ravnica« djeluje u sastavu koji

je i snimio debi album, CD »Što je ostalo«: spomenuti basist Miroslav Kujundžić, kontraš *Marinko Ivanković Radaković*, spomenuti harmonikaš i skladatelj *Branko Ivanković Radaković*, *Mario Tikvicki* na basprimu i čelu, *Nikola Jaramazović* (kao gost u svim numerama) kao prvi basprimaš, te primaš i pjevač *Josip Francisković*. Od spomenutih je danaest skladbi s CD-a, autoru ovih redaka iznimno se dopadaju »Vina još vina« (*I. Bale* i *D. Isakova*), te naslovna, »Što je ostalo« (*Nikole* i *Stipana Jaramazovića*), dok je briljantna »Neven kolo« zbilja istinski biser par excellence i priča (pjesma) za sebe.

R. G. T.

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

Vijesti

Prvi roman Ede Popovića

Jedan od najistaknutijih hrvatskih pisatelja mlađe srednje generacije (tik uz *Ferića*, *Tomića* i *Jergovića*), publicist i žurnalist *Edo Popović*, početkom je tjedna objavio svoj prvi roman naslovljen »Izlaz Zagreb jug«. Knjigu je tiskao renomirani zagrebački nakladnik »Meander«, a Popović najavljuje izlazak svog drugog romana »Tango« za sredinu naredne godine. Ovaj književnik, donedavno najviše znan po svojim kratkim pričama, planira promotivna čitanja u Zagrebu, Puli, Rijeci i Bjelovaru, a skupa s kolegom *Gordanom Nuhanovićem* i miniturnju po Istočnoj Slavoniji, preciznije Osijeku, Vukovaru i Vinkovcima.

Massimo Savić i Matija Dedić u Beogradu

Na ovogodišnjim Dani-
ma Jazza koji se održava-
ju u Beogradu, a na koji-
ma je uvjerljivo najveća
zvijezda američki klavi-
jaturist, skladatelj i
aranžer austrijskog pod-
rijetla, *Joe Zawinull*, ne-
gdašnji pijanist kvinteta
braće *Adderley* (»Mercy,
Mercy, Mercy«, »Preach-
er Man«) i leader glasov-
ite fuzijske jazz-rock
skupine »Weather Re-
port, nastupit će i dvije
hrvatske glazbene vede-
te: pjevač, gitarist, skla-
datelj i tekstopisac *Massimo Savić*, te sjajni jazz
pijanist, *Matija Dedić*,
sin *Gabi Novak* i *Arsena Dedića*.

Izložba Cecilije Milanković u Subotici

Također danas, u 17 sati, Likovni odjel Matice Hrvatske Subotica u Subotici organizira samostalnu likovnu izložbu djela pok. *Cecilije Milanković*. Cecilija Milanković bila je i prva predsjednica ovoga odjela. Izložba će biti otvorena u subotičkoj Gradskoj biblioteci, od 21. studenog do 1. prosinca.

Drugi Dani Balinta Vujkova

U Subotici će se 27. i 28. studenog u organizaciji Hrvatske čitaonice-Subotica održati drugi po redu Dani Balinta Vujkova, naslovljeni Dani hrvatske knjige i riječi. Program se

održava uz potporu Skupštine općine Subotica, Pokrajinskog tajništva za kulturu i obrazovanje, Pokrajinskog tajništva za upravu, propise i nacionalne manjine, te Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Enes Kišević u Muzičkoj školi

Danas će u subotičkoj Muzičkoj školi književnu večer prirediti glasoviti hrvatski pjesnik *Enes Kišević*, široj javnosti s pro-

stora ex-Jugoslavije znan i kao suradnik dubrovačkog kantautora i trubadura, *Ibri-ce Jusića*, te po filmskoj ulozi u kultnom filmu »Štefica Cvek u raljama života«. Susret s pjesnikom upriličila je i organizirala Hrvatska čitaonica i subotička Muzička škola. Neposredan povod za ovu večer poezije je predstavljanje nove zbirke pjesama Enesa Kiševića »Svjetlost je tvoja sjenka«. Voditeljica večeri biti će *Jadranka Gros* iz Beča, a u glazbenom dijelu programa nastupiti će pijanist *Daniel Gros* (Beč), njegov kolega *Darko Varga* (glasovir), te sopranistica *Pamela Kiš* uz klavirsku pratnju *Judit Papilion*. Početak je programa najavljen za 19 sati.

HRVATSKA ČITAONICA
i
Muzička škola
Subotica

u suradnji s firmom
"GRIMEX"- International Vienna"

priređuju
susret
s pjesnikom

**Enesom
Kiševićem
iz Zagreba**

Mjesto susreta:
Muzička škola
petak, 21. XI. 2003.
u 19 sati

Lajčo Vojnić Zelić izlaže u vestibulu Gradske kuće

U utorak, 25. studenog u vestibulu Gradske kuće u Subotici u 18 sati otvara se izložba slika *Lajče Vojnić Zelića*, slikara amatera. Organizator ove izložbe je likovni odjel HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice. Izložba će biti postavljena do 1. prosinca i moći će se pogledati svakoga dana od 10 do 12, odnosno od 16 do 18 sati.

Časti nam je pozvati Vas na otvorenju izložbe

LAJČO VOJNIĆ ZELIĆ
slike

Vestibil Gradske kuće, utorak 25. 11. 2003.
u 18 sati

Izložba se može pogledati do 1. 12. 2003.
svakoga dana od 10 - 12 i od 16 - 18 sati

OBLJETNICA

Zlatko Baloković, violinist (1895. -1965.)

Umjetnik Slavenske sonate

Na današnji je dan u Veneciji 1965. godine preminuo veliki hrvatski umjetnik na violini *Zlatko Baloković*. Baloković se rodio u Zagrebu 31. travnja 1895. godine. Glazbu je učio kod *Vinka Humla* u Glazbenoj školi Hrvatskoga zemaljskog glazbenoga zavoda u Zagrebu, te kod *Oskara Ševčika* u Majstorskoj školi Muzičke akademije u Beču, gdje je na diplomskom ispitu dobio prvu nagradu. Godine 1924. nastanio se u SAD, a 1926. sklopio brak s *Joyce Borden*. Već je za vrijeme studija dobivao iznimno pohvalne kritike za koncerte s Filharmonijom u Moskvi 1912. te Berlinu 1923. godine. Njegovu prvomu samostalnom koncertu održanom u Zagrebu 4. studenog 1913. godine prisustvovala su oba spomenuta mu učitelja. Potom je koncertirao u Njemačkoj, Austriji, Italiji i Egiptu stječući sve veći međunarodni ugled. Za vrijeme Prvoga svjetskog rata održao je u Zagrebu mnogobrojne koncerte u korist međunarodnoga Crvenoga križa. Nakon rata je koncertirao po Švicarskoj, Francuskoj, Velikoj Britaniji i SAD, a od 1926. po SAD i po gotovo svim državama Europe i Turske, nastupajući s najpoznatijim orkestrima kojima su ravnali veliki umjetnici poput *R. Batona*, *G. Geor-*

gescu, *J. Halvorsena*, *O. Klemperera*, *P. Paraya*, *M. Sargenta*, *F. Schalka*, *B. Waltera* i inih. *Dora Pejačević* napisala je za njega Slavensku sonatu, koju je prvi puta izveo 1926. u Clevelandu, u SAD.

Godine 1932. gostovao je bukvalno na svim kontinentima, a u sezoni 1935/36. koncertirao je u (tadanjem) SSSR-u i brojnim europskim zemljama, postigavši najviša priznanja kritike. Na turneji po SAD 1937/38. nastupao je s vodećim američkim orkestrima klasične glazbe pod ravnanjem *S. Kusewitzkog*, *A. Rodzinskog*, *F. A. Stocka* i mnogih drugih velikih ravnatelja orkestara svoga doba. Prigodom 25-godišnjice umjetničkoga rada priredio je turneju po (tadašnjoj) Jugoslaviji, započevši koncertom 19. veljače 1938. u HNK u Zagrebu, da bi potom nastavio s koncertima po Bugarskoj, Grčkoj i Turskoj. Tom je prigodom, upravo u Turskoj, premijerno izveo njemu posvećen koncert za violinu i orkestar *Johna Aldena Carpentera*. Za Drugoga svjetskoga rata potpuno prekida koncertnu aktivnost. Bio je jedan od organizatora američke pomoći NOR-u, u svojstvu predsjednika Vijeća američkih Hrvata. Tu je djelatnost nastavio i posli-

je rata kao predsjednik Društva prijatelja nove Jugoslavije (1948. -1965.). Za taj rad primio je najveća jugoslavenska odlikovanja. Od 1948. do 1965. nastupao je pretežno na dobrotvornim koncertima. Umjetničku ostavštinu poklonila je njegova spomenuta supruga JAZU u Zagrebu, utemeljivši 1966. godine i zakladu *Zlatko and Joyce Balokovic Scholarships* iz koje je JAZU dodjeljivala stipendije za školovanje naših studenata na Harvardskom sveučilištu.

Možda najbolji poznavalac lika i djela pokojnog maestra Balokovića *K. Ko-vačević* svojevremeno je izjavio: »Kod Balokovića se duboko proživljavanje, inteligentno i ukusno predavanje, lako svladavanje i najtežih tehničkih problema stapalo s njegovim bujnim temperamentom. Njegov pun i zvučan ton odlikovao se ljepotom i pastoznošću, baršunastom mekoćom i pjevnošću.«

R. G. T.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE Domagoj Andrić (1933. -)

Dirigent i skladatelj *Domagoj Andrić* je rođen u Zagrebu, 23. travnja 1933. godine. Osnovnu je školu i gimnaziju svršio u Zagrebu, istodobno pohađajući i nižu i srednju glazbenu školu, koja se danas zove Muzička škola »Vatroslav Lisinski«. Glavni predmet bio mu je glazba, kod profesora *Ivana Mačeka* i *Zdenka Loosa*. Potom je studirao na Muzičkoj akademiji u Zagrebu (1952. -1957.), i to najprije na teoretsko-pedagoškom odjelu, a potom orgulje kod profesora *Frane Lučića*.

Na Akademiji je nakon što je diplomirao bio nastavnikom orgulja, a od 1962. živi i radi u inozemstvu.

Studij orgulja i čembala te interpretaciju djela *J. S. Bacha* usavršava Hochschule für Musik (Visokoj glazbenoj školi) u Münchenu kod *Karla Richtera*. Kao ravnatelj vlastitoga komornoga orkestra *Junge Münchener Solisten* (Mladi solisti iz Minhena) koncertirao je u (tadašnjoj Saveznoj Republici) Njemačkoj od 1967. do 1969. Potom je kazališni dirigent u Njemačkoj i Nizozemskoj, a često nastupa i u zemljama Skandinavije, posebice je rado viđen gost u Norveškoj. Domagoj Andrić bavio se i komponiranjem, te je tako skladao Sonatu za orgulje i Tri pjesme za tenor i komorni sastav.

Pripremio: R. G. T.

Dramska skupina HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora gostovala i u Mađarskoj

»Albin bircuz« izveden i u Pečuhu

Nekada je u više hrvatskih kulturno-umjetničkih društava u Vojvodini, uz uglavnom najbrojnije folklorne, živio i poneki dramski odjel koji je kroz amaterske predstave govorio o životu ovdašnjih Hrvata. Radilo se u Srijemu i Bačkoj, no u posljednje vrijeme jedina aktivna i uspješna skupina je u Somboru. Članovi Dramskog odjela Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« pod ravnanjem *Marije Šeremešić* odigrali su u posljednjih nekoliko godina više predstava, a od većih se mogu izdvojiti »Meldovanje«, »Moje tvoje« i »Albin bircuz«.

Marija Šeremešić

Predstavom pokojnog subotičkog glumca *Ivice Jakolečića* »Albin bircuz« mladi glumački ansambl je poslije nekoliko predstava odigranih na sjeveru Bačke i uspješnog sudjelovanja na IX. Danima hrvatskog pučkog teatra u Hercegovcu (Hrvatska), prošloga petka gostovao u Hrvat-

skom kazalištu u Pečuhu (Mađarska).

Ponovno su mladi amateri pokazali zavidnu kvalitetu izvedbe svojih uloga i tako ostavili dobar dojam, nagrađivan burnim pljeskom. Ispred Hrvatskog kazališta u Pečuhu gostima se na odigranoj predstavi i gostovanju zahvalio glumac *Ivan Grišnik*, a sa Somborcima su se poslije predstave na zajedničkoj večeri družila i dva člana HKUD »Vladimir Nazor«, potpredsjednik Skupštine grada Zagreba *Vladimir Velnić* i generalni konzul RH u Pečuhu *mr. Ivan Bandić*, te ispred SO Sombor potpredsjednica *Marta Horvat Odri* i vijećnik *Karlo Logo*. Domaćinima se na gostoprimstvu zahvalio predsjednik HKUD »Vladimir Nazor« *Šima Raič*, te je pozvao Hrvatsko kazalište iz Pečuha na uzvratno gostovanje.

Redateljica *Marija Šeremešić* je opet potvrdila kako njezin rad s mladim Somborcima daje vidne i vrlo zapažene rezultate, te je najavom nove predstave potvrdila jedan kontinuitet dramskog života u ovom hrvatskom društvu.

Naime, već u siječnju može se očekivati nova premijera komada »Kolaž mladoženje«, a do tada, u okviru proslave obljetnice HKUD »Vladimir Nazor«, bit će 5. i 6. prosinca organizirana svečana akademija na kojoj će nastupiti pjevačke skupine, bit će predstavljen CD i knjiga o Hrvatskom domu u Somboru, promocija knjige »Dukat ravnice« autorice *Antonije Čote* i *Marije*

Prizor s predstave

Druženje nakon igrokaza

Šeremešić o kojima će govoriti *dr. Slaven Bačić* i *Lazar Merковиć*, te će drugi dan proslave biti u znaku cjelovečernjeg koncerta na kojemu će se predstaviti svi odjeli HKUD »Vladimir Nazor«.

Dušica Dulić

U organizaciji likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo«

Slikari na Međunarodnoj likovnoj koloniji u Slovačkoj

Pored niza likovnih aktivnosti tijekom ove godine u organizaciji likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice, od 26. rujna do 5. listopada sudjelovao sam na Međunarodnoj likovnoj koloniji »Ďetva 2003.« u Slovačkoj. Na koloniji je sudjelovalo četrdesetak likovnih stvaralaca, a uvjet za sudjelovanje bio je ostaviti tri okončane slike, kao što je važno bilo i stvaranje novih poznanstava, razmjena iskustava i druženje.

Kolonija se održavala u gradiću Ďetva u središnjem dijelu Slovačke, u istoimenom hotelu, gdje smo bili i smješteni. Organiza-

tor i domaćin kolonije bio je *Milan Malček*, menadžer i umjetnik u izradi križeva raznih dimenzija. Priređivali smo drugarske večeri, obilazili okolna brda, priređena nam je i modna revija u organizaciji Slovačke Televizije, a posjetili smo i jedan samostan gdje smo u crkvi prisustvovali misi. Nakon mise, ljubazni nas je pastor ugostio u samostanskoj trpezariji. Obilazeći okolinu Ďetve, pod utjecajem prirodnih ljepota, mi, likovni stvaraoci, dobivali smo inspiraciju za rad. Tako su nastale i moje slike.

Tijekom održavanja kolonije primio nas je gradonačelnik Ďetve, što je također zabilježila i nacionalna slovačka televizija. Na koncu kolonije održana je izložba nastalih djela u Domu kulture Ďetva, a druženje je okončano razmjenama adresa uz obećanja da ćemo se još vidjeti.

L. V. Zelić

Hrvatska čitaonica u Zagrebu

Nagrada za uloženi trud

Drugu godinu zaredom na poziv Knjižnica grada Zagreba Hrvatska je čitaonica sudjelovala 15. studenog na završnoj svečanosti nacionalnog kviza za poticanje čitanja koja je održana u kongresnoj dvorani Zagrebačkog velesajma a u okviru sajma knjiga »Interliber 2003«. Na ovoj svečanosti sudjelovali su pobjednici iz 180 knjižnica u Hrvatskoj te predstavnici hrvatske dijaspore iz Pečuha i Vojvodine.

Hrvatsku čitaonicu predstavljala je *Nevena Mlinko* iz Subotice koja je ove godine sudjelovala na svim smotrama recitatora i došla do republičkog finala. Odlazak u Zagreb bio je za nju nagrada, a kako sama kaže, i drugoj bi djeći poželjela da imaju čast otići na ovakvu manifestaciju gdje ima tako puno i tako divnih knjiga.

Lutkarska scena »Ivana Brlić-Mažuranić« izvela je predstavu »KLAUNI I LUTKE – FLJUF I ŽLJUF« u izvedbi glumaca Hrvoja Zalara i Dušana Bućana koja je bila nagrada za sve.

Glavni pokrovitelj ovog kviza je nakladnik Mozaik knjiga iz Zagreba koja je darovala »FAKTOPEDIJU« – Ilustriranu enciklopediju

Katarina Čeliković i Nevena Mlinko u društvu s Davorkom Bastić, ravnateljicom Knjižnica grada Zagreba, i Rankom Javor, voditeljicom Hrvatskog centra za dječju knjigu

sretnim dobitnicima.

Na ovom je susretu Hrvatska čitaonica uspostavila suradnju sa zagrebačkom osnovnom školom »Prečko« i nastavnicom *Ksenijom Kancijan* koja će pokrenuti akciju prikupljanja knjiga za jednu od naših škola gdje djeca počinju nastavu na hrvatskom jeziku.

K. Č.

Na Zagrebačkom velesajmu Obilje eksponata

Ovogodišnji Zagrebački velesajam koji se održavao između 11. i 15. studenog sadržavao je u sebi čak tri manifestacije: Info-35. međunarodni sajam informacijske tehnologije, telekomunikacije i novih medija, Interliber-26. međunarodni sajam knjiga i učila, te Educa plus, izložbu poslovne naobrazbe i upravljanja ljudskim potencijalima. Već na ulasku na Sajam u holu na pulu informacija možete se opskrbiti listićima s propusnicama, dobiti biltene, te sajamski Informator za svaki dan održavanja Sajma. Info je ponajviše upoznao s novim tehnologijama računala, optičkih uređaja, digitalnih foto-aparata, printera i sl. Istakao se hrvatski »Končar« koji je predstavio svoje proizvode, novu tehnologiju s pratećim elementima, koja ni malo ne zaostaje za svjetskim imenima.

Komunikacije su predstavljene pod geslom »Život u pokretu«. Obilje zanimljivih eksponata plijenilo je kvalitetom: bilo je tu ponajviše stvari iz programa automatiziranosti i nje ne povezanosti s svim aspektima suvremenog života i komunikacije. Posebice valja istaći iscrpne upute za upotrebu svih eksponata. Digitalni aparati za fotografiranje također su mala čuda, posebice u kombinaciji s računalima. U VIP paviljonu je bilo najveselije pošto je tamo bilo najviše djece. Bilo je tu simulacije pod

zemne željeznice, prometne signalizacije, filmskih najava s inozemnih i domaćih top-listi, sve što najmlađe ali i starije oduševljava. U paviljonu s knjigama bila je manja gužva, što nikako ne znači da je prezentacija naklade bila manje zanimljiva. Pored najistaknutijih hrvatskih nakladnika i mnogih manjih privatnih tvrtki, kao gosti su učešća uzeli i Mađari, kao predstavnici zemlje-partnera. Pored njih predstavljena je i Francuska i Iran, kao kulturne i turističke atrakcije i sva njihova dostignuća na tom polju. Izbor knjiga zadovoljavao je sve ukuse, zanimanja i interese. Neki su se naslovi dali kupiti po vrlo pristupačnim cijenama. Primjerice, enciklopedija »Sve vjere svijeta«, koja je koštala samo 120 kuna. Veliki format, predivne ilustracije, sadržajno štivo. Najveće interesiranje vladalo je na štandu s izdanjima knjiga o Harry Potteru, gdje su posjetioce dodatno privlačili atraktivni poster, te prave pravcate »leteće« metle. Ovaj dio sajma obilovao je predstavljanjem djela, nakladnika, promocijama, monodramama, glazbenim programima komornog tipa. Održavane su i degustacije vina i jela te znanih i manje znanih turističkih destinacija. Na posljednjem spomenutom paviljonu je pored mogućnosti brze i lake naobrazbe uz pomoć suvremenih učila i elektronske tehnologije. Bila i svakodnevna prezentacija na takozvanom Trgu znanja. Sve u svemu, bogat, sadržajan, dinamičan i obrazovno djelotvoran sajam. Naša matična država jest u Europi!

Cecilija Skenderović

Iz antologije poezije
Bunjevačkih Hrvata Geze Kikića

Ivan Petreš Čudomil
OTKUD TOLKE...

Otkud tolke suze teku,
Da ih sušeć već sustadoh?
Zašto me tak vrilo peku
Kupajuć mi lice mlado?

Nit sam rika, niti more,
Kako da već ne pristanu?
I izvori bujni gore
Katkad stanu i sasahnu!

Il su se zar moje jadi
U tok suza pritvorile,
Pa im zato kus ne sladi
I zato su tako vrile?

Jao, jao onda meni!
Nema više za me slasti!
Srce moje, brzo veni,
Jer su more moje jadi!

Ivan Petreš Čudomil (1876. -1937.) rodom je iz Kačmara, a kao svećenik je službovao po mnogim hrvatskim mjestima u Bačkoj. Poslije 1918. ostao je na prostoru Bajskog trokuta i razvio znatnu kulturnu aktivnost među Bunjevcima. Iako je Petreš napisao pet kazališnih komada, on je u književnost ušao lirskim pjesmama. Do Petreša smo tu i tamo susretali po koju ljubavnu lirsku pjesmu, ali s njegovom zbirkom »Moje jadi« (Subotica, 1912.) hrvatska religiozna književnost je obilježila ozbiljniji prodor u najkompleksniju tematiku života uopće-ljubav, koju do erotskih usijanja i uzbuđenja pjesnik dočarava lakim stihovima i lijepim kao san. Premda Petreš ne ide do klasičnih skrajnosti u oblikovanju erotskih motiva, njegova senzualnost je slobodno izražena kako je samo zdrav i prirodan čovjek može doživjeti. Ta prirodnost je u čovjekovoj ljubavi, možemo reći, imala je naj snažniji odjek kod mnoštva Petreševih ljubitelja i štovalaca. Ljubavna tematika poslije »Moje jadi« više nikada neće silaziti s pjesničkoga repertoara kod hrvatskih pjesnika do danas.

Danas

Novine s m(j)erom

Poetski kutak: Vladimir Nazor

Pjesnik »pjan od ljepote svijeta«

Vladimir Nazor rođio se 30. svibnja 1876. godine u Postirama na Braču. Pohađao je sedmogodišnju pučku školu u Splitu. Jedan semestar studira prirodne nauke na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1894. godine, a zatim studije nastavlja u Grazu. Kao nastavnik radio je u srednjim školama u Splitu, Zadru, Pazinu i Koprnu, a 1909. godine imenovan je za direktora u učiteljskoj školi u Kastvu. Potkraj Prvog svjetskog rata preselio se iz Istre u Zagreb, kao profesor učiteljske škole. Za upravitelja Dječjeg doma u Crikvenici imenovan je 1920. godine, a potom je 1931. godine imenovan za upravitelja Dječjeg sirotišta u Zagrebu. Umirovljen je 1933. godine. Književno djelo Vladimira Nazora nastajalo je u vrlo burnom i promjenljivom pedesetogodišnjem rasponu vremena. Nazor se u književnosti javio krajem 19. stoljeća. Svoje prve pjesme objavio je još kao gimnazijalac, a 1894. godine ciklusom soneta »Idile« objavljenim u sarajevskoj »Nadi«, privukao je na sebe ozbiljnu pažnju kritike i ljubitelja hrvatskog pjesništva i tako obilježio svoj ulazak u hrvatsku književnost u kojoj je aktivno učestvovao sve do svoje smrti 1949. godine.

U tih pet desetljeća književnog rada Vladimira Nazora, hrvatska književnost je prolazila kroz različita književna razdoblja. Pojava moderne donijela je ne samo sadržajno europeiziranje hrvatske literature, već je pridonijela proširenju općeg horizonta, stilskom obnavljanju i bogaćenju jezičnog izraza. Izrazite književne pojave snagom svoga stvaralaštva lome su maglovite i vještačke književne okvire svoga vremena. Takvih ostvarenja možemo naći i lirici *Vidriča*, *Matoša* ili *Galoviča*. U tom razdoblju istaknuto mjesto zauzima svojim književnim djelovanjem i Vladimir Nazor. Antun Gustav Matoš napisao je u povodu njegovog književnog rada kako je Nazor »jedan od najsnažnijih pjesnika energije, hrvatske energije, koju – kao pravi pučanin, nalazi u hrvatskom vladanju, u hrvatskom seljaku i selu«.

Vladimir Nazor je bio vrlo plodan književni stvaralac. Objavio je niz zbirki pjesama, zatim pjesničke epove i spjevo-ve, putopise, pisao je i romane, a njegova proza obuhvaća i nekoliko knjiga pripovijedaka.

Osnovno književno obilježje i umjetničke oznake Nazor je zacrtao već u prvom razdoblju svog stvaralaštva, s pjesmama s građom iz grčke i slavenske mitologije. Rođenjem čakavac, Nazor je bio

zaljubljenik u štokavski. Književno djelovanje započinje zbirkom »Slavenske legende« 1900. godine i u razdoblju do 1918., objavio je svoja najpoznatija i najznačajnija djela: ep »Živana« 1902. godine, zbirku pjesama »Knjiga o kraljevima hrvatskijem« 1904. godine, zatim »Liriku« 1910., »Intimu« 1915., i »Pjesni ljubvene« također 1915. godine. Alegorijski spjev »Medvjed Brundo« objavljuje 1916., a romantički ep »Utva zlatokrila« 1916. godine.

Nazorova poetska energija iskazuje »pjanstvo od ljepote svijeta«, vrtlog sjajnih boja, žice sunčane što idu od neba do zemlje u golemu sunčevu harfu od koje bruje nebеса »i sluša zemlja sva«, da se sve, kao što je i počelo nastavi u beskraj u svijetlu i zvučnu transcendentnost. Nazor je u svojoj ranoj lirici varirao svu primljenu vizualnu i zvučnu masu u očaravajuće prelivanje zvuka i slike, iskazujući životnost i strastvenost ljudske naravi. Nazor svoj pripovjedački rad započinje povodeći se za *Šenoom* s romanom »Kravavi dani« 1908. godine, ali u Istri, gdje je službovao, otkriva teme i građu za svoju originalnu prozu stvaranu na elementima

istarske pučke priče. To rezultira u prvom redu u pripovijesti »Veli Jože« objavljene 1908. godine. Nastavljajući u prozi ono što je započeo u knjizi pjesama »Slavenske legende«, crpeći teme iz prošlosti starih Slavena i staroslavenske mitologije, Nazor piše priče objavljene u knjizi »Sto imena« 1916. godine. Nazorovo književno djelovanje u tome razdoblju imalo je uz znatan književni utjecaj i vrlo važan nacionalno-politički značaj. Koristeći motive iz života starih Slavena i njihov otpor protiv tuđinstva, zbivanjima hrvatske srednjovjekovne povijesti iz vremena hrvatske državne samostalnosti, i oslanjajući se na fantastiku narodne priče, Nazor je u vrijeme težnji za nacionalno oslobođenje utjecao na mladu generaciju.

U novim prilikama, u razdoblju između dva rata, poznati pjesnik hrvatskog i južnoslavenskog nacionalizma, povlači se u intimu i piše pjesme sumornih osobnih raspoloženja. Taj Nazorov subjektivni svijet vlastite intime kreće se tematski od zanosnih slika sjećanja na ljubavne doživljaje u knjizi »Niza od koralja« objavljene 1922., do refleksivno-lirske poezije u njegovim mističnim i religiozno-filozofskim pjesmama iz knjige »Pjesme o četiri anđela« objavljene 1927. godine. Godine 1942., s pjesnikom *Ivanom Gora-nom Kovačićem* odlazi u svoju ratno-partizansku avanturu. O tomu je izvijestio i Radio London. Njegovim imenom nazvana je najviša hrvatska državna nagrada za umjetnost koju dodjeljuje Republika Hrvatska.

Svršetak

Sanjo bor sam drevan
U plamenu od groma,
Sjaj apoteoze
Sred loma i sloma.

Opala je voda.
Presušio slap.
I život se gubi,
Bijedno – kap po kap.

Priredio: Zvonko Sarić

Mrvoje Tikvicki, glazbenik

Muziku nosim u sebi

Piše: R. G. Tilly

Hrvorje Tikvicki je za ovdašnju javnost postao nešto više od pukog imena i prezimena tek nakon netom objavljenog CD-a na kom je skladao odgovarajuću glazbenu podlogu za knjigu stihova *Tomislava Žigmanova* »Bunjevački blues«. No, ovaj iznimno zanimljivi i daroviti čovjek je umjetnik, glazbenik s biografijom na kojoj bi mu pozavidjele mnoge glasovite glazbene zvijezde iz svijeta i s pričom koju doista vrijedi čuti.

Hrvorje Tikvicki, za prijatelje znan kao

»Badža«, svoju je glazbenu avanturu počeo još kao dijete. Potječe iz ugledne familije u kojoj je glazba i umjetnost uvijek bila najpreča stvar na svijetu. Hrvorje Tikvicki je klasično obrazovan muzičar, ali, kako sam kaže, bliska mu je svaka muzika. »Ja u sebi nosim

svu muziku svijeta, svu glazbu koju sam ikada slušao i stvarao, nema kod mene kategorizacija: blues, jazz, fusion, klasična glazba, New Age, etno. Postoji dobra i loša. Dobra je ona koja mi se dopada, koja mi »legne«, loša je ona koja ne izazove nikakve emocije u meni«, veli Hrvorje.

Od malih nogu pohađao je tečajeve raznih glazbala u KUD-u »Mladost«, da bi kasnije diplomirao na Glazbenoj akademiji u Zagrebu, na odsjeku za violončelo. Sam je kasnije usavršio muziciranje na gitari, bas-gitari, glasoviru, bubnjevima, premda je, kako kaže, malo zapostavio puhaća glazbala. No, sudbina je to ispravila, tako što je Hrvorjev mlađi brat *Darko*, koji već decenij živi i radi u Hrvatskoj, vrtni flautist. »Potom slijedi Sarajevo, gdje sam svirao i u Operi, i s jazz orkestrom i u filharmoniji. A tu je i ona znana epizoda s popularnim pop/rock sastavom onoga doba, skupinom »Ambasadori«, čiji sam također bio članom«, priča ovaj glazbeni globtroter. Muzicirao je i živio i u Nizozemskoj, kao član revijalnih ansambala i jednog od najboljih tamošnjih simfonijskih orkestara. »Volio sam Nizozemsku, divna zemlja, tolerantni, gostoljubivi ljudi raznih vjera, rasa, nalik Vojvodini. Probao sam dalje, pa sam primljen u Amsterdam -sku filharmoniju. No, te, davne 1978. go-

dine u Nizozemskoj je pala vlada, te su i inače rigorozne mjere glede inozemnih glazbenika pooštrene. Svaki sam mjesec morao produžavati dozvolu za rad, te mi je to dojadilo, ta nesigurnost.« Srećom po Hrvorja, uslijedio je poziv od starog prijatelja i kolege *Tibora Levaya*, mlađeg brata glasovitog *Silvestera Levaya*, te se junak naše priče seli u München. »München je veliki grad, puno se svira, skladao sam, aranžirao, svirao s Tiborom, i Silvester je puno pomagao. Morao sam svirati s Tan-

zkapell-skupina -ma koje muziciraju po njemačkim svečanostima, razne vrste glazbe, od narodnih do pop melodija. Svirali smo puno i po bazama američkih vojnika tu stacioniranih u to vrijeme. Vremenom mi je i to dosadilo, i tu srećem jednog iznimnog čovjeka, s kojim počinjem raditi

ono što najviše volim, redatelja i spisatelja mađarskoga podrijetla *Gyorgya Tabornia*. Surađivali smo divno u mnogim kazališnim projektima.« Hrvorje se kasnije ipak vraća, radi jedno vrijeme u Novom Sadu, u Operi, potom izvjesno vrijeme u Beogradu, producira, sklada, svira. »Koncem 90-ih, kada je krenulo bombardiranje, stari me je prijatelj, s kojim nekoć radih u jednom od prvih glazbenih studija u zemlji, *Gabor Lengyel*, pozvao u Mađarsku, i tamo sam radio opet u teatru -srpskom, ali i hrvatskom, surađivao s hrvatskim glazbenicima jednako koliko i s mađarskim, primjerice.«

Glede CD-a na kome je zabilježio glazbene impresije, o knjizi Tomislava Žigmanova »Bunjevački blues« kaže: »Bio sam bolestan, dopala mi je ta knjiga do ruke, dojmila se. Prije svega me je sadržaj nagnao da skladam glazbu, ne neka pomodnost etna, folka, ili blues kao glazbena forma.« Pitamo Hrvorja gdje je blues u poprilično epski razvučenoj glazbi s CD-a, a on odgovara: »Blues je široka, otvorena forma. Kada na CD-u počne kolo, eto gdje je blues: u kolu. U dvanaest osmina ritma. Upravo u tom spoju naše igre i sinkopiranoga bluesa je bit glazbe, ali i duh knjige.«

Nove knjige:

Pisci

Književno teorijska studija *Branke Kalogjera* »Pisci između dviju domovina« pojavila se nedavno u nakladi riječkog Hrvatskog filološkog društva u Književno-jezičnoj knjižnici (41) koja obrađuje sedam književnih opusa naših pisaca iz dijaspori i to: *Vladimira Petera Gossa*, *Janka Deura*, *Josipa Novakovića*, *Ljerke Lukić*, *Franka Pervana*, *Mary Helen Stefaniak* i *Amelie Batistich*.

Profesorica engleske književnosti, američke kulture i civilizacije sa Sveučilišta u Rijeci Branka Kalogjera iznimna je osobnost naše anglistike, čiji je znanstveni interes usmjeren na proučavanje korjenike pisaca u dijaspori. Branka Kalogjera doktorirala je na Sveučilištu u Zagrebu s temom o američkom piscu *Edwardu Ifkovichu*, o čijem je – za hrvatsku javnost – nepoznatom opusu objavila prije šest godina knjigu pod naslovom *Hrvatski korijeni američkog pisca Edwarda Ifkovića* (1977.). Ukratko, profesorica anglistike Sveučilišta u Rijeci bavi se proučavanjem etničke književnosti u zemljama engleskog govornog područja kao i piscima hrvatskog podrijetla koji su danas svojim opusom dio američke, novozelandske, australske ili kanadske književnosti – o čemu je objavila niz studija.

ČETIRI ZNAČAJKE: Na svega stotinu stranica u knjizi »Pisci između dviju domovina« sažete su zanimljive, hrvatskome čitateljstvu nedovoljno poznate, iznimne književne osobnosti iz Sjedinjenih američkih država, Kanade i Novog Zelanda, te dva posve zanimljiva eseja.

Uvodni esej pod naslovom »Etničari, egzilanti, globalisti« usredotočen je na teorijsku raspravu o piscima između dviju domovina i nevidljivu vezu njihovih matičnih kultura i domicilnih kulturnih sredina. Završni esej znakovita naslova »Podizanje etniciteta na razinu punog i ravnopravnog ljudskog položaja« bavi se književno teorijskim određenjem etničke književnosti i to prema kriterijima koje zastupaju različiti autori. Etnička književnost može se odrediti, kažu, prema četiri temeljne značajke, a to su: prvo, djelo mora govoriti o iskustvima neke etničke grupe; drugo, autor mora biti član ili pripada-

Branka Kalogjera, naklada Hrvatskog filološkog društva – Rijeka 2003.

između dviju domovina

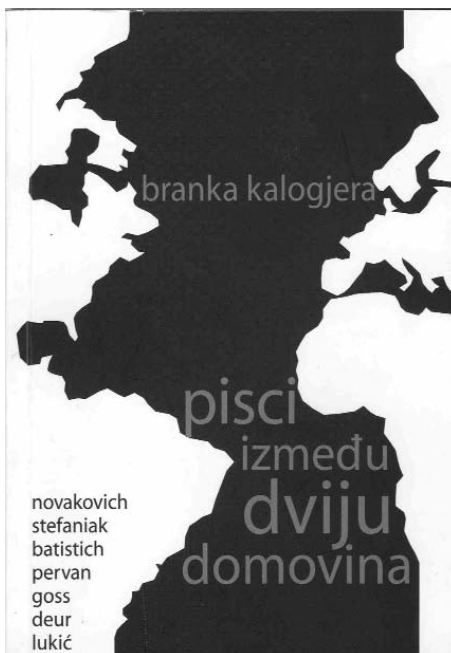
ti određenoj etničkoj zajednici; treće, dje-
lo mora biti napisano na engleskom ili je-
ziku etničke grupe; i, četvrto, čitateljstvo
mora biti uglavnom etnički obojeno.

Od imena koje možemo istaknuti kao
začetnike hrvatsko-američke književnosti,
koji inkliniraju etničkoj književnosti, dok-
torica Branka Kalogjera navodi *R. Danev-*
skog, Medu Krašića, Grgu Turkalja, Stjep-
ka Brozovića, Matiju Šojata, Viktora Voj-
vodića, Šimu Sinovčića, Antona Mazzano-
vicha, Luisa Sanjeka, Gabru Carabina,
Victora G. Veckog, Phillipsa M. Basvica,
Tomasa Rastu, Dave Kopaya.

EGZILANTI I KOZMOPOLITI:
Spomenuti hrvatsko-američki pisci pri-
družuju se brojnoj generaciji američkih et-
ničkih pisaca koji svoju inspiraciju, teme i
motive traže u svom poljskom, ruskom,
portorikanskom, kineskom, slovenskom
ili kojem drugom podrijetlu i etničkoj gru-
pi. Ako je R. Danevski pionir naše etničke
književnosti u Americi, najmlađi pred-
stavnik etničke proze, ali i poezije u kon-
tekstu američke književnosti i nadasve vr-
sni književnik je Edward Ifkovich, autor
jednog od najliterarnijih romana s et-
ničkom tematikom *Anna Marinkovich*.

Drugu, brojčano veliku grupu hrvatskih
pisaca koji su djelovali u objema Ameri-
kama i Europi i koji su se javljali na hrvat-
skom i drugim stranim jezicima, a većini
je odlazak iz domovine bio političke priro-
de, označavamo terminom egzilantski pi-
sci. Problematiku hrvatske književnosti u
egzilu, temeljito je i znalački prezentirao
dr. Vinko Grubišić. Izniman doprinos hr-
vatskoj književnosti u egzilu dali su, sma-
tra doktorica Kalogjera, sljedeći pisci:
Ivan Meštrović, Antun Bonifačić, Marijan
Mikac, Bogdan Radica, Dušan Žanko, Ivo
Lendić, Ante Kadić, Vinko Nikolić, Antun
Nizeteo, Boris Maruna i još nekolicina hr-
vatskih egzilanata čije književno djelo ni-
je za sada dobilo primjerenu recepciju u
neovisnoj Hrvatskoj.

Treću, kozmopolitsku grupu, uvjetno
rečeno globaliste, danas najbolje predsta-
vlja suvremena generacija pisaca koji pod-
jednako pripadaju američkoj i hrvatskoj
kao i svjetskoj književnosti. U ovu grupu
možemo svrstati Anthony Mlikotina, Me-

lissu Milich, Vladimira P. Gossa, Josipa
Novakovicha, ali i na desetke pisaca hi-
spanističkoga svijeta poput Antonia Skar-
mete ili Ramona Dijaza Eterovicha i dru-
gih. O kvaliteti ovih pisaca, koji danas
osvajaju i sam vrh američkog književnog
izraza te hispanističkoga svijeta, nadahnu-
to je u domaćim medijima pisao Vladimir
P. Goss. Melissa Milich, primjerice, profe-
sionalni je pisac i novinar. Objavljuje
priče u »Alfred Hitchcock's Magazineu«,
»Crocketu«, »Girlfriendsu«. Ona cijeni
svoje hrvatske korijene, dio je američkog
mainstreama, ali i kozmopolit koji na en-
gleskom može pretočiti svoje doživljaje
bilo kojeg dijela svijeta. Josip Novaković
iza sebe ima niz zapaženih djela poput
Yolk, Salvation and Other Disasters, Apri-
cots from Chernobyl te prije par mjeseci
objelodanjena knjiga putopisa po Hrvat-
skoj Plum Brandy, rođeni Daruvarčanin,
smatra se američko-hrvatskim piscem,
premda je svim potencijalima svog krea-
tivnog rada globalist. Anthony Mlikotin,
rođeni Zagrepčanin, autor romana duše
pod naslovom Journey of a Soul i Diary of
a Troubled Mind, te zapaženih studija o
odnosima književnosti i filozofije, teore-
tičar književnosti i filozof, Mlikotin je ka-
ko govori književnik i publicist Goss naj-

kozmpolitskiji član ovih četvero pisaca.
Vladimir P. Goss, univerzalni intelektua-
lac, vrsni znalac srednjovjekovne likovne
umjetnosti, akademski čovjek na relaciji
između Amerike i Hrvatske, književnik je
bogatog opusa. S obzirom na naslov ove
knjige »Pisci između dviju domovina«
možemo dodati i to da bez obzira na termi-
ne kojima mi označavali njihovu umjet-
ničku djelatnost, zaključuje dr. Branka
Kalogjera, svi su oni, uključujući staru di-
jasporu, političku dijasporu ili profesio-
nalnu dijasporu u jednom trenutku svoje
egzistencije bili ljudi između dviju domo-
vina, a neki su to još i danas.

**HRVATSKA KNJIŽEVNOST U
VOJVODINI:** Knjiga dr. Branke Kalo-
gjere pisana je stilom znanstvene naracije,
pa će čitatelje pronaći kako u stručnoj ta-
ko i najširoj čitalačkoj publici. Novako-
vicha i Gossa, kako su medijski najviše
ekspozirani, poznaje većina naših čitate-
lja, zato vam ovom prilikom preporučuje-
mo da zavirite na stranice i ostalih Kalo-
gjeričinih odabranika: Ljerke Lukić, Fran-
ka Pervana, Mary Helen Stefaniak, Ame-
lie Batistich ili pak Janka Deura.

Naša književnost u Vojvodini, ili šire
Državi Srbiji i Crnoj Gori, ima vrsnog an-
tologičara *Antu Sekulića* i još neke druge
književne erudite koji srećom – matično-
me narodu antologijama približiše hrvat-
sku književnost koja je u 20. stoljeću na-
stajala na tlu prve i druge Jugoslavije (pri-
mjerice Književnost podunavskih Hrvata
u XX. stoljeću, Zagreb, 1966. itd.) No,
druge naše zajednice u svijetu nisu imale
u uvijek tako reprezentativne antologičare.
Stoga, kad budete čitali knjigu doktorice
Branke Kalogjera zasigurno ćete se zapi-
tati, kao i mi, kako to da hrvatska naklad-
nička scena ima tek jednu ili dvije antolo-
gije hrvatske književnosti posvećene hr-
vatskoj književnosti u iseljeništvu u 20.
stoljeću, a šetajući ovih dana prestižnom
nacionalnom knjižarskom revijom Interli-
ber na Zagrebačkom velesajmu, uz sveko-
liki trud nismo našli knjigu Josipa Nova-
kovicha Plum Brandy: Croatian Journeys
(White Pine Press, Buffalo, NY) – kao da
je i danas Hrvatska na kraju svijeta.

Vesna Kukavica

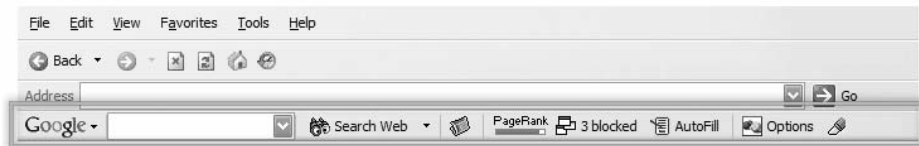

Vijesti s Mreže

Nova usluga Google-a

Popularni mrežni pretraživač Web Google ponudio je korisnicima besplatnu alatku Google Deskbar, koja omogućava pretraživanje Interneta iz Windowsa bez pokretanja čitača. Pokretanjem ikonice Deskbara smještene na Windowsovoj paleti poslova korisnici pretražuju Web, a pomoću prečica na tastaturi mogu se pretraživati pojedini Googleovi odjeljci, kao na primjer, vijesti i slike, ili koristiti kalkulator, rječnik, odnosno posjetiti lokacija za mrežnu kupovinu Froogle. Deskbar radi pod Windowsom 98, Me, 2000 ili XP i verzijom Internet Explorera 5.5, ili novijom. Nova alatka može se preuzeti s adrese <http://toolbar.google.com/deskbar/>.

Google™ Take the power of Google with you anywhere on the web.
Toolbar

Red Hat Linux više nije besplatan

Distributer Linuxa, kompanija Red Hat, prestaje razvijati besplatne aplikacije, i poziva korisnike da prijeđu na komercijalni operativni sustav Enterprise. Do kraja travnja 2004. godine bit će ukinuta podrška i nadogradnja Red Hat Linuxa za verzije 7.1, 8 i 9, ali će preuzimanje programa s Interneta i dalje biti moguće. Operativni sustav Enterprise pojaviti će se u verziji AS namijenjenoj velikim kompanijama, verziji ES namijenjenoj manjim firmama i verziji WS za osobnu uporabu. Svaka od ovih verzija dostupna je u Basic, Premium i Standard izdanju. Verzija Basic WS koštat će 179 dolara, dok će kupci najskuplje verzije Premium AS morati izdvojiti 18.000 dolara. Verzija operativnog sustava, koju pod imenom Fedora Project razvijaju korisnici, bit će i dalje besplatna.

VIRUSOLOGIJA

Prema podacima više antivirusnih kompanija najzastupljeniji virus na listopadskoj top-listi bio je Bugebear. B. Bugbear je ponovio »uspjeh« iz rujna, kada je također zauzeo prvo mjesto na top-listama više antivirusnih kompanija. Varijanta virusa Bugbear. B odgovorna je za više od sedam posto zaraza u listopadu (pet posto u rujnu), a odmah za njom se na listi nalaži virus Gibe. C uočen u sedam posto slučajeva. Ostali virusi su bili mnogo manje zastupljeni. Stručnjaci za sigurnost uočavaju da mnogi korisnici računala još

uvijek nisu instalirali sigurnosne zakrpe koje je objavio Microsoft, sudeći po tome da se osam od deset prvoplasiranih virusa s liste širi koristeći propuste u Microsoftovim programima. Jedina dva virusa, na čije širenje ne utječe instalacija sigurnosne zakrpe su četvrtoplasirani Parite. B i desetoplasirani Enerkaz.

Top-lista najraširenijih virusa u ožujku, prema podacima kompanije Panda, izgleda ovako:

1. Bugbear. B
2. Gibe. C
3. Blaster
4. Parite. B
5. Klez. I
6. Sobig. B
7. Blaster. E
8. Blaster. C
9. Nachi. A
10. EnerKaz.

KORISNI LINKOVI

► Sport Net

<http://www.sportnet.hr>

Hrvatski sportski internet dnevnik – vijesti, intervjui, slike, audio, video, rezultati, izvještaji, kolumne, članci...

► Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor 2003.

<http://www.izbori.hr/>

Na ovim stranicama moći ćete pročitati važne informacije za pripremu i provođenje izbora za Hrvatski sabor, koji će se održati 23. studenog 2003.

► GONG

<http://www.gong.hr>

GONG je nestranačka, nevladina organizacija utemeljena 1997. radi poticanja građana na aktivnije sudjelovanje u političkim procesima. GONG provodi nestranačko nadgledanje izbornog procesa, vrši edukaciju građana o njihovim pravima i dužnostima, potiče obostranu komunika-

Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor 2003.

ciju građana i njihovih izabranih predstavnika, zalaže se za transparentost rada svih javnih službi, provodi kampanje javnog zagovaranja, te potiče i pomaže samorganiziranje građana.

► Web stranice posvećene izborima

<http://www.izbori-hr.info/>

Na ovim web stranicama možete pronaći sve informacije vezane uz izbore u Republici Hrvatskoj. Ovdje se nalaze zakoni, najave izbora, rezultati izbora od 1990. do danas.

Bojan Todorov, YUFCC

Ishrana i životna dob

Zdrave navike, dug život

Sa svakim desetljećem prosječna životna dob stanovništva raste, no nije dovoljno samo produženje životnog vijeka. Vrlo su bitni i činitelji koji poboljšavaju kvalitetu života i podižu je na sasvim novu razinu.

Dvije vrlo važne komponente zdravog života svakako su pravilna prehrana i redovita tjelovježba, a u svakom desetljeću života u vezi toga možemo učiniti mnogo.

DVADESETE: U ovom periodu života najčešće se čini da problema još nema, iako je upravo tada najvažnije steći zdrave navike, kako bi kasnije problema bilo što manje. Razvoj organizma još nije u potpunosti završen, a u ranim dvadesetima odvija se i rast kostiju u širinu, pogotovo kod muškaraca, stoga je važno prehranom unositi dovoljno kalorija, vitamina i minerala, naročito kalcija. Bilo bi dobro izbjeći loše prehrabene navike, kao što su fast food i gazirana pića, koji imaju mnogo kalorija, ali minimalnu energetsku vrijednost. Redovitom tjelovježbom utječe se na razvoj mišićne mase i kondicije, što će u kasnijoj dobi usporiti njihovo opadanje, a ovaj period je i najbolji za aktivno bavljenje sportom. I na kožu je potrebno misliti na vrijeme – pravilna zaštita od UV zračenja duže će je održati mladom.

krumpir), vitamina A (mrkva, češnjak, luk, agrumi), magnezija i kalcija. Općenito, u ovom periodu se i muškarcima i ženama preporuča povećati unos željeza (leća i špinat), a smanjiti količinu masnoća u prehrani.

ČETRDESETE: U ovom razdoblju života organizam obično postaje sklon nakupljanju suvišnih kilograma, pa bi posebnu pozornost trebalo posvetiti prehrani i odgovarajućoj količini tjelovježbe. Idealno bi bilo posavjetovati se s nutricionistom koji će vam napisati potpuno individualni program prehrane, ovisno o stanju organizma i potrebama. Kalcij bi, u svakom slučaju, trebao postati

važna komponenta u prehrani (proizvodi od obranog mlijeka), a dobro je u svakodnevni je - lovnik uvrstiti i dvije porcije voća i povrća, integralne žita -

rice, nerafinirano maslinovo ulje, te omega-3 masne kiseline (plava riba). Od tjelesnih aktivnosti preporučuju se one lagane, na svježem zraku: hodanje, planinarenje, vožnja biciklom, ili pak one

navedene u prethodnom poglavlju.

PEDESETE I NAKON NJIH: U pedesetim godinama života ženama se preporučuje odlazak na denziometriju (mjerjenje

gustoće koštane mase), a osim unosa kalcija, preporučuje se i 15 minuta dnevno izlaganja suncu, uz zaštitni faktor. Unos kalorija trebalo bi neznatno smanjiti, jer su i potrebe organizma smanjene, a smanjenje količine estrogena u tijelu žena izaziva povećanje LDL kolesterola u krvi, pa se preporučuje izbjegavati zasićene masnoće, pogotovo

one životinjskog porijekla. Korisne i zdrave masnoće neophodne za organizam nalaze se, osim maslinovog ulja i morskih plodova, i u koštunjavim plodovima (lješnjaci, orasi, bademi, indijski oraščić) i sjemenkama. Oba spola bi trebala redovi -

to kontrolirati krvni tlak, kolesterol i razinu šećera u krvi, te tjelesnu težinu. U prehranu uvrstite zdrave i hranjive namirnice, izvore vitamina i minerala, s malom količinom kalorija (voće, povrće, mliječni proizvodi, riba, riža). Ukoliko ranije

niste prakticirali nikakve tjelesne aktivnosti, ovo je odlično vrijeme za šetnju na svježem zraku, a preporučuje se i stretching (istezanje) ili yoga, zbog blagog pristupa aktivnosti.

Bojana Muačević

DESET ZLATNIH PRAVILA PREHRANE

- ▶ Ne preskačite obroke
- ▶ Povećajte količinu vlakana u prehrani
- ▶ Zamijenite masnoće životinjskog, onima biljnog porijekla
- ▶ Pazite na raznolikost obroka
- ▶ Dobro prožvačite hranu i ne žurite
- ▶ Smanjite unos slatkiša
- ▶ Zamijenite prženje u ulju pečenjem u pećnici
- ▶ Ne pretjerujte s unosom crvenog mesa
- ▶ Izbjegavajte konzerviranu hranu i ne unosite više od 3g soli dnevno
- ▶ Budite umjereni s kavom i alkoholom

TRIDESETE: Počeci karijere najčešće su i počeci izlaganja stresu. Loše prehrabene navike, nedovoljno sna, pušenje, alkohol i kava u većim količinama smanjuju obrambene sposobnosti organizma. U ovom je periodu potrebno naći način za opuštanje, pravilan odmor i dovoljno sna. Opuštajući ples, meditacija, yoga ili Tai Chi vrlo su korisne tehnike za održavanje organizma u formi, ali i uklanjanje napetosti i stresa, iako su, u ovom periodu života, odlična rekreacija i fitness ili aerobik.

Kod žena se PMS javlja obično između 30. i 35. godine života, a s njim i neugodni simptomi poput glavobolja, bolova u donjem dijelu trbuha i leđa, razdražljivosti i dr. Za ublažavanje ovih simptoma preporuča se ograničiti unos soli, te povećati unos vitamina B6 (zeleno povrće, soja,

Svijet poznatih

Gdje su, što rade...

Severina tužila »Imperijal«

Severina Vučković »presavila« je tabak i tužila časopis »Nacional« zbog teksta o njezinu navodnom prijateljstvu s *Cecom Ražnatović*. Zbog pretrpljene duševne boli i brojnih uvreda, kojima je bila izložena poslije objavljivanja spornog napisa, Severina potražuje 75.000 kuna (675.000 dinara).

Stavros u Kanadi

Jasmin Stavros, popularni pjevač zabavne glazbe, zaputio se put Kanade u kojoj će tijekom ovog tjedna imati nekoliko koncerata. Poznat kao iznimni majstor dobrog ugođaja i vrlo tražen izvođač, zabavit će prekoceansko iseljeništvo svojim pjesmama.

Christina Aguilera,
voditeljica i slavodobitnica

Provokativna pjevačica Christina Aguilera našla se u dvostrukoju ulozi na dodjeli MTV Music Awards (glazbenih nagrada), gdje je obavljala dužnost najavljivačice, ali je i sama najavljena kao dobitnica nagrade za najbolju pop umjetnicu. Nastup je začinila sebi svojstvenim stilom, pojavivši se na nosiljci koju je nosilo šest snažnih i zgodnih muškaraca.

Mickey Mouse proslavio 75. rođendan

Najpoznatiji miš na svijetu, animirani lik Walta Disneya, Mickey Mouse proslavio je 18. studenog 75. rođendan. Prvi film u kojemu je oživio ovaj svima dragi i simpatični lik bio je »Parobrod Willie«, snimljen još davne 1928. godine, a glas mu je posudio njegov čuveni »otac«.

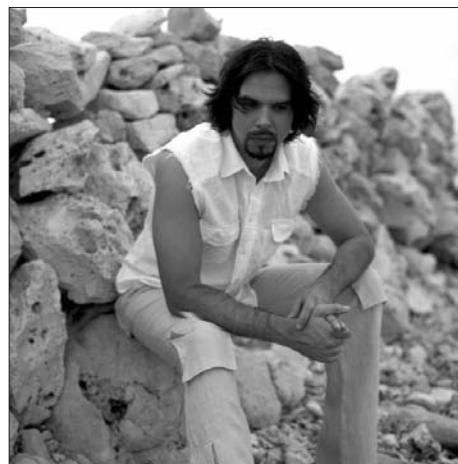
Demi Moore se opet udaje

Iako u svijetu hollywoodskih zvijezda svaka najava mogućeg vjenčanja može biti samo atraktivni propagandni trik, glumica *Demi Moore* najavila je svoje novo vjenčanje za predstojeće Valentinovo. Izabranik njezinog srca je mlađani *Ashton Kutcher*, koji je mlađi punih šesnaest godina od buduće nevjeste. Bivši suprug i otac njihovih triju kćeri glumac *Bruce Willis* pomirio se sa sudbinom, i u stilu hollywoodskog miljea, i dobrih odnosa zbog djece, pa će umjesto oca, dovesti mladenku pred oltar.

Grašin album povratka

Poslije četiri godine »mirovanja« na glazbenoj sceni splitski glazbenik *Zoran Grašo* vratio se albumom »Šporke riči«. Na duplom CD-u uz obilje dobre glazbe dalmatinskog melosa i velikog hita »Vera od suvog zlata«, na ovom uradku nalaze se i dva spota, obilje fotografija i dodatnog materijala.

Uz 75. godišnjicu izuma popularne gume za žvakanje »Double Bubble«

Sport za čeljust i zube

Piše: Dražen Prčić

Popularna »žvakaća« iliti guma za žvakanje, kako joj glasi pomalo »tehnički« oficijelni naziv, u posljednjih nekoliko desetljeća doživjela je svojevrsnu »renesansu« svoje neosporne popularnosti koja je prati od samog njezinog izuma. Iako omiljena u najširem puku, oduvijek je bila žestoko osporavana u svim profanim stališima kao nezdrava za zube, te nekulturna i neprimjerena kao socijalna pojava.

Ali danas, na pragu trećeg milenija, me-diji se utrkuju u propagiranju »zdravosti« i »nužnosti« gume za žvakanje i njezinoj »djelotvornosti« u borbi protiv zubnih bolesti. I žvake su i javno postale »in«.

POVIJEST: Zasigurno se nikada neće precizno otkriti kada je čovjek prvi puta nešto počeo žvakati, a da isto to i ne proguta. Vjerojatno se pokušavalo s mnogim materijama ali su, zbog njihove neelastičnosti i trajnije nepostojanosti naporu ostajali uzaludni. Istina – u prethistoriji »žvakanja« za-pisano je kako su još stari Grci rabili smolu od drveta mastike, Maye gusti biljni sok od drveta sapodille, dok su prvi doseljenici na američki kontinent koristili, u početku, pčelinje saće i duhan. A onda se razvitkom tehnologije i »američkog sna« rodila mogućnost izuma tvari koja će donijeti revoluciju u povijesti ljudskog žvakanja.

1848. John B. Curtis prodaje prvu komercijalnu gumu za žvakanje pod nazivom »State of Maine Pure Spruce Gum (Guma od čistog biljnog soka države Maine)

1850. Izmišljene su parafinske gume s okusom koje su imale trajnije djelovanje.

28.12.1869. William Finley Semple prvi je oficijelno patentirao izum gume za žvakanje pod rednim brojem U. S # 98.304

1871. Thomas Adams je izmislio prvi stroj za proizvodnju gume za žvakanje

1880. John Colgan je osmislio način da guma dulje zadrži okus

1914. William Wrigley Jr. i Henry Fleeer stvorili su »Wrigley Doublemint« gume za žvakanje s okusom mente i voćnih ekstrakata.

1928. uposlenik tvrtke Frank H. Fleeer Company, Walter Diemer izmislio je Double Bubble, ružičastu žvakaću gumu koja je pokrenula modernu povijest civiliziranog, humanog žvakanja.

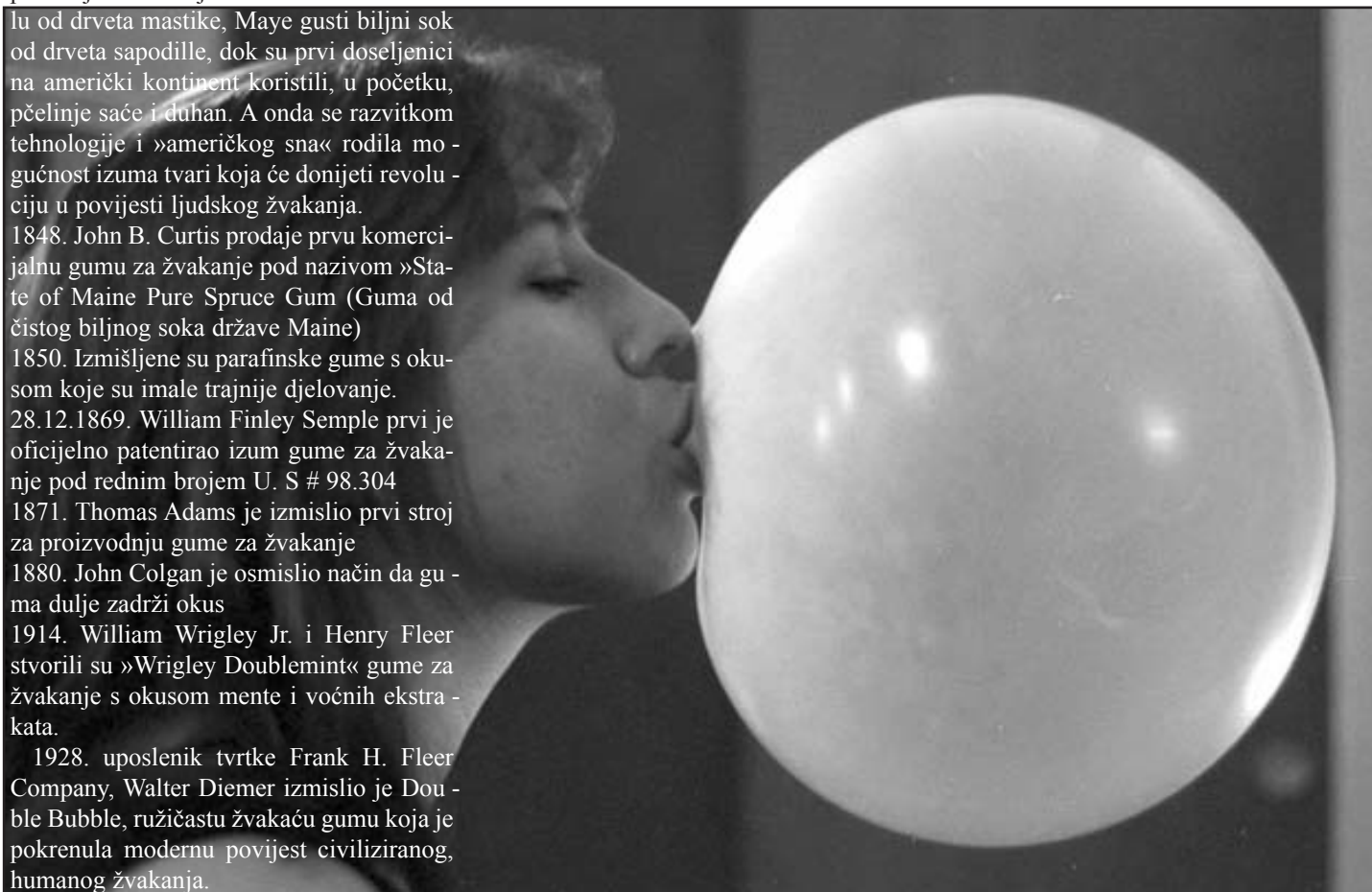
ŽVAKA KAO DIO NAS: Svatko od nas ima svoju povijest druženja sa žvakama, koja se, kako kod koga, nastavlja i poslije perioda adolescencije, »ljubavlj« koja nikad neće biti zaboravljena i koja živi neopterećena godinama zaljubljenika u žvakanje. Stariji su se prvi puta sa žvakama, u široj uporabi vjerojatno, susreli poslije 1945. godine u američkim solidarnim paketima pomoći ratnim saveznicima. Vrlo interesantno je primijetiti kako su se u vrijeme najteže gladi i neimaštine žvakale najbolje američke »marke« (Wrigleys), a onda se u vrijeme državnog preporoda i blagostanja »prešlo« na domaće brandove koji su se proizvodili po licenci, poput Bazooka na primjer, a u posljednjem desetljeću žvačemo izobilje najpoznatijih i najraznovrsnijih »gumenih« produkata (Orbit, Airwave...). Nekad osporavane i branjene djeci, danas se forsiraju tzv. žvake za djecu, kao da to već same po sebi i

nisu. Ali marketinška strategija taktikom tržišne lukavnosti forsira podjelu na dječje i odrasle, jer je potrošačka korpa punija za dva pakiranja umjesto jednog. A neće valj-da odrasli žvakati žvake za djecu?

ZAŠTO ŽVAČEMO: Odgovor na ovo pitanje najvjerojatnije dugujemo našim dalekim precima koji su nam u svojoj istraživačkoj misiji otkrivanja prirodnih materijala koji se mogu žvakati, ostavili kodnu genetsku informaciju uslijed koje i mi danas volimo uživati u »sportu za čeljust i zube«. Opet, jedni žvaču ne bi li zatomili nervozu, drugi da bi prikri-li zadrž, treći da bi manje jeli, četvrti uživaju puhati balone...

Generalno čovjek voli žvakati, jer mu je to »u biti«. Današnje zdravstvene preporuke, kojima su ispunjene brojne reklame, nemaju nikakve veze s time. Žvakalo bi se i da je nezdravo!

■

Najpoznatiji miš na svijetu 18. studenoga proslavio 75. rođendan

Mickey Mouse

Piše: Dražen Prčić

Danas već davne 1928. godine u velikom kinu »Colony« na Broadwayu (New York), 18. studenoga održana je svečana premijera dugometražnog zvučnog animiranog filma pod nazivom »Steamboat Willie« (Parobrod Willie).

Osim što je zvučni zapis ovog crtića označio početak nove ere u animiranoj kinematografiji, film će ipak zauvijek biti upamćen po rođenju najpoznatijeg animiranog junaka svih vremena Mickeya Mousa.

BIOGRAFIJA: Mali crni animirani miš nastao je posve slučajno, jer je njegov idejni tvorac Walt Disney u prvo vrijeme forsirao jednog drugog svog junaka, Oswalda, sretnog zeca. Ali zbog problema s autorskim pravima, na koja su pravo polagali njegovi distributeri iz New Yorka, Disney je oduštao od zekana. Na povratku kući u Los Angeles skicirao je tijekom puta malenog, pomalo štakorolikog miša, nazvavši ga prvotno, Mortimer. No, kako to često biva, njegovoj ženi Lillian ime se nije dopalo i ona je »predložila« jednostavnije ime – Mickey. Usljedio je studijski rad na novom crtiću, ali je manje poznato, kako je koautor najpoznatijeg miša bio Disneyev glavni crtač Ub Iwerks čijom je rukom nacrtan prvi Mickey kojeg će svijet upoznati nakon njegova debija na filmu. U prvo vrijeme napravljena su dva nijema crtića s Mickeyem u glavnoj ulozi (»Plane Crazy« i »The Gallopin Gaucho«), koja su stopirana, te se veoma mudro dočekalo predstavlja-

nje novog lika u punom koloritu zvučnih efekata. Film »Parobrod Willie« je nadmašio sva moguća očekivanja svog idejnog tvorca i velikana animiranog filma Walta Disneya. Dva tjedna je punio kino dvoranu s 1500 sjedala, što je u ono vrijeme bilo impresivan uspjeh budući da se radilo ipak o animiranom a ne igranom filmu. Uvjerivši se u čisti »bingo« koji mu je došao s Mickeyem, Disney je naknadno ozvučio pomenuta dva nijema filma i ponovno postigao ogromni uspjeh. Mickey Mouse je postao nacionalni junak.

MICKEYEVA DRUŽINA: Golema popularnost koja je sljedila simpatičnog crnog miša, posve logično, natjerala je njegove tvorce da mu pridodaju društvo, koje uz nacionalnog heroja, nikako

neće proći nezapaženo. Prvo mu je »nacrtana« ženska družica Minnie, pa pas Pluto (Pluton), prijatelj Goofy (Šiljo), prijateljica Clarabell Cow (Belka) i, na koncu, još jedan prijatelj, čiji će lik čak u pojedinim trenucima ugroziti slavu svog prethodnika, čuveni Donald Duck (Paško (Pajo) Patak). Interesantno je napomenu-ti, kako je sam Disney možda i više volio maleroznog i uvijek nesretnog patka, jer se s njime mogao šaliti do mile volje, dok je Mickey ipak predstavljao ozbiljni lik nacionalnog ponosa. Koliko je »posao« s Mickeyem bio unosan, i plodonosan najbolje oslikava

podatak kako je do kraja 1930. godine snimljeno stotinjak crtača s njim u naslovnoj ulozi.

TRANSFORMACIJA:

U prvobitnoj verziji prije Drugog svjetskog rata u filmovima, koji su utrljali put njegove slave, Mickey je bio mršav i koščat, te se doimao više poput štakora. Ali s godinama, baš kao i u stvarnom životu, animirani lik je dobijao punije obrise i u finalnoj verziji ostao znatno punačkiji i zaobljeniji profila. Shodno »nacionalnoj« reputaciji lik je doživio promjene i u mentalnom sklopu svog karaktera, postavši ozbiljnim i posve »ispravnim« junakom.

MARKETING: Lik Mickeya Mouse predstavlja jedno od najprofitabilnije iskorištenih lica u marketinškoj povijesti modernog doba. Svoje mjesto našao je na milijunima komercijalnih produkata poput satova, olovki, kišobrana, posteljine, garderobe i tko zna čega

sve ne, što u konačnom saldu današnjice iznosi impozantnih 4,5 milijarde dolara. Imperija »Disney« unovčila je svaki Mickeyev pokret, a vrhunac svoje globalne moći dostigla je otvaranjem američkog, a potom i europskog dječjeg carstva, popularnog »Disneylanda«.

SRETAN ROĐENDAN: Stara je mudrost da djeca u nama nikada posve ne odrastu, neovisno od godina koje nam život vremenom dodaje, a Mickey Mouse je najbolja potvrda onog iskrenog, nepatvorenog djetinjstva koje zauvijek ostaje trajati. Stoga, Mickey sretan ti 75. rođendan i uveseljavaj svu djecu svijeta još dugo, dugo...

Poslije dvije utakmice doigravanja za plasman na Euro 2004

Hrvatska putuje u Portugal

Piše: Dražen Prčić

Kada je u 61. minuti drugog poluvremena utakmice u Ljubljani Dado Pršo, stasiti centarfor hrvatske reprezentacije pospremio, na izvršno dodavanje debitanta Tome Šokote, loptu u slovenska vrata, otvorila su se jedna, druga, značajnija vrata.

Vrata Europskog prvenstva u Portugalu koje će se igrati sljedeće godine, a na kojem će među najboljih šesnaest momčadi starog kontinenta igrati i Hrvatska.

Utakmica prva. Zagreb, 15. studenog

HRVATSKA – SLOVENIJA 1:1: Nakon subotnje utakmice koju je obilježila teška rovovska borba i »neviđeni« bunker Slovenaca, ali i velika sreća koja već godinama prati »prve susjede«. U jednom jedinom udarcu upućenom na gol Stipe Pletikose uspjeli su postići, tada za njih zlata vrijedan gol, i svim hrvatskim navijačima »zagorčali« cijeli vikend. Pogodak Dade Prše, s kojim je Hrvatska povela već u prvim minutama susreta u Maksimiru, također je bio sve što je favorizirana domaća momčad uspjela protiv »zatvorenih« Slovenaca. Anti nogomet u kojem je jedina želja ne primiti pogodak pobijedio je te subotnje pro hladne večeri studenog, unijevši zebnju pred uzvrat u Ljubljani. Selektor Barić »razapet« je od strane novinara, prebačena mu defenzivna formacija s mnogo obrambenih igrača, kao i nedostatak kreativnost kod izabranih igrača koji nikako nisu uspjeli »probiti branu« pred golom solidnog golmana Dabanovića. Ambijent »uzavrelog« i do vrha ispunjenog gledališta (36.000 gledatelja) bodrio je svoje miljenike tijekom cijelog susreta, milijuni su to isto činili ispred svojih televizijskih prijatelja, ali više od »nepovoljnog« neodlučnog rezultata nije se moglo. Ostala je Ljubljana za »vađenje«...

Utakmica druga. Ljubljana, 19. studenog

SLOVENIJA – HRVATSKA 0:1: Iako su pripreme za predstojeće parlamentarne izbore u Republici Hrvatskoj u punome zamahu, posljednjih nekoliko dana pred »utakmicu nad utakmicama« govorilo se samo o nogometu i mogućem sastavu koji će istrčati u srijedu za Bežigradom. Najteže je biti izbornikom u zemlji u kojoj se

svi razumiju u nogomet, a koja pritom itekako »razmažena« povijesnim uspjesima besmrtnih generacija »Vatrenih«. Ali Boban, Šuker i ostali su mahom već »pospremiti« kopačke, a Hrvatska mora nastaviti dalje. Najteže je svim ovim momcima koji danas igraju »kockastim« majicama, jer breme prošlosti i vječite usporedbe pritišće u svakom novom susretu. No, danas Hrvatska ima jednog Dada Pršu, igrača Monaca,

Dado Pršo u akciji

do jučer posve nepoznatog igrača široj javnosti, koji je pogocima u Zagrebu i Ljubljani »ovjerio« portugalsku vizu. Ima i: Pletikosu, Srnu, Šimunića, braću Kovač, Živkovića, Rapaića, Rossu, Olića, Mornara, Šokotu, Šimića, Babića, Tomasa, Leku i sve pričuvne igrače, kao i cijeli stručni stožer na čelu s Ottom Barićem. Taj vre mešni hrvatski izbornik, iako osporavan i kritiziran, uspio je pokazati svima kako još uvijek nije za mirovinu i iskustvo dugogodišnjeg »zapadnog« angažmana »pretočio« u »portugalske« putovnice. Hazard po prirodi, Otto je, na opće iznenađenje, »dovukao« u Ljubljani debitanta iz Portugala, napadača lisabonske »Benfice« Tomu Šokotu, i zaigrao na svoju »sretanu« kartu. Njegov joker dodao je krucijalnu loptu strijelcu Prši i tim potezom je »uništio« svu dotadašnju sreću svog kole-

ge na susjednoj klupi, slovenskog izbornika Prašnikara. Doputovavši iz zemlje u koju je cijela momčad željela putovati iduće godine na Euro 2004, donio je potreban »svjež zrak« koji je nedostajao u zagrebačkoj utakmici, ali i kockarsku »fociku« (potez sreće) svom izborniku u presudnom ljubljanskom uzvratu. Cijela utakmica je protekla u doslovnoj prezentaciji nastavka anti nogometa koji je, još na zagrebačkoj »pressici« najavio čelni strateg slovenske momčadi. Obrana sa svim mogućim igračima, bez i jednog upućenog udarca na hrvatski gol, išla mu je, uz zagrebački rezultat, na »vodu« sve do već pomenute 61. minute drugog dijela. A onda se, na čas, inače solidna obrana koja je iznjela mnoge važne »deželine« utakmice (igrali su i na prošlom EP i SP) otvorila, uletio je Dado Pršo i »brana je pukla«. Niz »puštenu vodu« otišla su sva slovenska nadanja o putu Portugal, ali i sav anti nogomet koji su do tada prikazali u dvije utakmice. Niti igrač više kojeg su imali tijekom više od 35 prestalih minuta, Tudor je isključen zbog drugog žutog kartona, nije im bio dostatan da postignu gol i vrata se u susret. Teško je vratiti se u napadački nogomet kada si »programiran« da »zabora - viš« gdje su suparnička vrata. U preostalom dijelu hrvatska reprezentacija pokazala je čvrstinu svoje obrane, ipak su to igrači koji nastupaju u renomiranim europskim momčadima, i pokazala kako se igra kvalitetan nogomet i s igračem manje. Posljednji zvižduk švicarskog suca Meiera, osim kraja »slovenske drame« za Bežigradom, označio je polazak »vlaka« za Portugal, koji niti njegov prestrogi dupli žuto-crveni karton nije mogao zaustaviti.

Post festum

PORTUGAL EP 2004: U susretima doigravanja za plasman na EP 2004 u Portugalu između Hrvatske i Slovenije pobijedio je nogomet, onaj pravi koji su demonstrirali nogometaši koji su dokazali da su pravi nasljednici »vatrenih«. Neriješeno u Zagrebu (1:1) i pobjeda u Ljubljani (0:1) pokazali su europskom nogometnom svijetu da ovi »momci u kockastim majicama« stižu u Portugal kao preteđenti na ozbiljnoj plasman. Sreća je bitan faktor u životu, ali je u nogometu ipak potrebno nešto malo i znanja. Ima ga izbornik Barić, imaju ga i njegovi izabranici. Sretan put u Portugal!

Sportske vijesti

Nogomet

Euro baraž

Pored Hrvatske i Slovenije u doigravanju za plasman na EP 2004 u Portugalu, u prvim susretima niti jedna momčad nije osigurala znakovitiju prednost i tek nakon uzvratnih susreta bit će poznati svi učesnici završnog turnira najboljih europskih nogometnih reprezentacija. Rezultati prvih susreta:

Hrvatska – Slovenija 1:1

Letonija – Turska 1:0

Škotska – Nizozemska 1:0

Španjolska – Norveška 2:1

Rusija – Wales 0:0

Euro baraž – mladi

Uz seniorske momčadi i mlade reprezentativne vrste igraju dodatne kvalifikacije za EP 2004. i poslije uzvratna znat će se svi sudionici smotre najbolje »europske« mladosti. Rezultati prvih susreta:

Hrvatska – Škotska 2:0

SCG – Norveška 5:1

Njemačka – Turska 1:0

Danska – Italija 1:1

Bjelorusija – Poljska 1:1

Švedska – Španjolska 2:0

Švicarska – Češka 1:2

Portugal – Francuska 1:2

Tenis

Federeru Masters

Najbolji švicarski tenisač i ovogodišnji wimbledonski pobjednik, Roger Federer, pobjednik je Masters turnira osmorice najboljih tenisača svijeta. U nezaustavljivom pohodu ka prestižnoj tituli nadvisio je sve protivnike i nanizavši svih pet po-

bijeda uz samo jedan izgubljeni set. U velikom finalu potpuno je nadigrao velikog Andrea Agassija i trijumfalno zaokružio impresivnu sezonu uz pozamašni ček od 1.520.000 dolara.

Polufinale: Agassi – Schuttler 5:7, 6:0, 6:4, Federer – Roddick 7:6, 6:2

Finale: Federer – Agassi 6:3, 6:0, 6:4

Umjetničko klizanje

Bronca za Idoru Hegel

Poslije dugo vremena, još od Sande Du-bravčić, hrvatsko umjetničko klizanje na ledu nije imalo dostojnu nasljednicu velike šampionke. Ali na 36. Zlatnoj pirueti koja se klizala prošlog tjedna u Zagrebu, najbolja hrvatska klizačica Idora Hegel uspjela je osvojiti treće mjesto i brončano odličje, iza Slovačkinje Babijakove i Mađarice Poth.

1. liga Vojvodine

15. kolo, 15. studenoga

Metalac – Bačka 1901 0:1

Jugović – Krivaja 0:0

Borac – Sloga 1:1

Polet (R) – Ml. borac 1. maj 1:0

Kozara – Radnički (Š) 7:0

Radnički (S) – Vojvodina 3:3

Topola – Jedinstvo (V) 0:7

C. zvezda – Glogonj 0:0

Tablica: Glogonj 37, Bačka 1901 32, Jedinstvo (V) 30, Radnički (Sut) 29, Polet (R) 28, Ml. borac 1. maj 28, Vojvodina 27, Sloga (E) 27, Krivaja 21, Jugović 19

Goodyear liga

9. kolo, 15. studenoga

Zadar – Cibona 88:83

Laško – Lovćen 91:62

Zagreb – Krka 78:70

Split – Olimpija 92:98

Reflex – Široki 92:77

Slovan – Budućnost 101:93

Banjalučka P. – C. zvezda 89:92

Tablica: C. zvezda 16, Reflex 15, Cibona 15, Budućnost 15, Olimpija 15, Zagreb 14, Split 13

PETAK ► 21. 11. 2003.

HTV 1

Izvrstan film
»Cousin Bette«
HRT 1, 21.55

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Vitez Potepuh, serija
09.35 - Hrvatski jezik
10.25 - Engleski jezik
10.35 - Zvučnjak
11.05 - Ptice, crtana serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze, serija
14.55 - Hrvatski jezik
15.45 - Engleski jezik
16.05 - Zvučnjak
16.25 - Duhovni izazovi
16.40 - Pozivnica
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Direkt
18.00 - IZBORI 2003.: Izvješće s predizbornih skupova
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - IZBORI 2003.: Izvješće s predizbornih skupova
21.55 - Cousin Bette, film
23.45 - Meridijan 16
00.20 - Filmovi redatelja Bertrand Blier: Mon homme, francuski film
01.55 - Zaljubljena Queenie, francusko-američki film
03.40 - Seks i grad
04.10 - Oprah Show
04.55 - Vrijeme je za jazz
05.50 - Pitanje života i smrti, britanski film
07.35 - Prijatelji 2., humoristična serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.30 - Hitna služba 9., serija
11.15 - Newyorški plavci
12.05 - Reprizni program
13.15 - Brisani prostor
14.00 - Pitanje života i smrti, britanski film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica: Spajalica
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Savršeni svijet
19.05 - Prijatelji 2., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - CIA, serija
20.45 - Vijesti
21.00 - Seks i grad 6., serija
21.35 - Željka Ogresta i gosti
22.35 - Sud i kazna (5.), mini-serija
00.20 - Zvezdane staze, serija
01.05 - Pregled programa za subotu

HTV 3

07.10 - TEST
07.30 - IZBORI 2003.:

izbori

Predstavljanje izbornog programa
22.40 - Pregled programa

SUBOTA ► 22. 11. 2003.

HTV 1

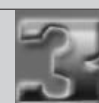
Etno ambient,
HRT 2, 20.05

08.00 - Vijesti
08.05 - Marsupilami, crtana serija
08.30 - Maska, crtana serija
08.55 - Športret
09.05 - Emisija za djecu
09.30 - Mala TV potraga (1/6)
10.00 - Vijesti
10.10 - Medicinski iskorak
10.35 - Sukobi u prirodi: Sukobi u džungli
11.30 - Pričopričalica
12.00 - Podnevni dnevnik
12.30 - Prizma - multinacionalni magazin
13.30 - Kinoteka: Legije Nila, talijanski film
15.00 - Dokumentarni film
15.40 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a: U registraturi
16.25 - Vijesti
16.40 - Kruške i jabuke - kuharski dvoboj
17.15 - Mliječni put
17.45 - Briljanteen
18.35 - Ed, serija
19.30 - Dnevnik
20.05 - Savršenstvo, film
21.55 - g'lamur:kafé
23.05 - Vijesti
23.15 - Sport danas
23.35 - Beščutni, američki film
01.10 - Policijski Python 357, francuski film
03.10 - Oprah Show (497)
03.55 - Kinoteka: Legije Nila, talijanski film
05.25 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija
06.10 - Učenica ubojica, dokumentarni film
07.00 - Cure u trendu 2., serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
11.55 - Direkt
12.30 - Koncert Zagrebačkih solista
13.30 - Cure u trendu (2.), serija
14.15 - Ciklus Perry Mason: Slučaj ubijene pjevačice, američki TV film
15.55 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija
16.50 - Oprah Show (497)
17.35 - Hit-depo
19.05 - Cosbyjev Show (7.)
19.30 - Carstvo divljine: Lavovi iz močvare Musiara
20.05 - Etno ambient Solin 2003.
21.05 - Po ure torture
21.35 - Učenica ubojica, dokumentarni film
22.30 - Sud i kazna (5.), mini-serija
00.15 - Hit-depo
01.45 - Pregled programa za nedjelju

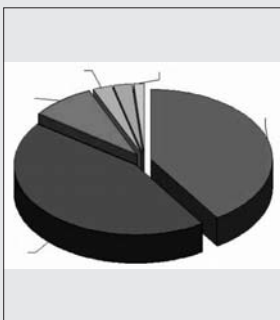
HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
20.15 - Prva HNL Ožujsko - emisija
21.25 - Sportski program
21.50 - Art-film: Divlja trska, francuski film
23.40 - Pregled programa za nedjelju

NEDJELJA ► 23. 11. 2003.

HTV 1

Izbori 2003.
Objavljivanje rezultata,
HRT 1, 20.10

07.55 - Vijesti
08.00 - Animanijaci, crtana serija
08.25 - Totally Spies, crtana serija
09.00 - Dizalica
10.00 - Vijesti
10.10 - A High Wind in Jamaica, američki film za djecu
11.40 - Otokar
12.00 - Podnevni dnevnik
12.25 - Plodovi zemlje
13.20 - Mir i dobro
14.00 - Dokumentarni film
15.05 - Vijesti
15.20 - Iz riznica hrvatskih muzeja
15.45 - Obiteljski vrtuljak
16.25 - Kruške i jabuke - kuharski dvoboj
17.00 - Od pet do sedam - nedjeljno zabavno popodne
19.01 - Cocco Bill, crtana serija
19.30 - Dnevnik
20.10 - IZBORI 2003 - OBJAVLJIVANJE REZULTATA
— — — Vijesti
— — — 100 Rifles, američki film
— — — Crna serija, francuski film
— — — Oprah Show
— — — Griješnici, irski film

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.20 - Biblija
10.35 - Putovanja na sveta mjesta:
Aquila – Celestinova vrata
11.00 - Zagreb:
Grkokatolička liturgija, prijenos
12.35 - Opera Box:
G.Verdi - Simon Boccanegra
15.10 - Griješnici, irski film
— — — Magazin Lige prvaka
— — — Prva HNL Ožujsko - emisija
— — — Rukometna Liga prvaka: Metković - Karvina, pr.
— — — Vaterpolo - Euroliga
20.05 - Tko želi biti milijunaš?
21.05 - Pogledajte semafor - sportska emisija
00.00 - Pregled programa za ponedjeljak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
12.15 - Zemlja nade, serija
16.00 - Sud i kazna (5.), mini-serija (2x105')
19.30 - Majka maslina, emisija pučke i predajne kulture
20.00 - Cosbyjev Show 7.
20.25 - Frasier 6., serija
20.50 - Brak nije mrak, humoristična serija
21.10 - Svi gradonačelnikovi ljudi 3., humoristična serija
21.35 - Na zadatku, serija
22.00 - Nedjeljom u 2
23.00 - Pregled programa za ponedjeljak

PONEDJELJAK ► 24. 11. 2003.

HTV 1

Bon Jovi Live,
HRT 3, 22.50

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Vijesti
09.05 - Djeca iz Ulice Degrassi, serija za djecu
09.35 - Predškolski odgoj
10.25 - Učilica
10.40 - Mali veliki svijet
11.05 - Zvonko, crtani film
11.30 - Leteći medvjedići, crtana serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze, serija
15.00 - Predškolski odgoj
15.25 - Razredna nastava
15.50 - Učilica
16.05 - Mali veliki svijet
16.25 - Korijeni - hrvatske manjine u Europi
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Hrvatski akademici
18.00 - Znanstveno sučeljavanje
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Hrvatsko podmorje: Mljet (1.), dokumentarna serija
20.45 - Latinica
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.15 - Frasier 6., serija
23.40 - Filmovi redatelja Bertranda Bliera: Beau Perre
01.40 - Oprah Show
02.25 - Rupa, francuski film
04.25 - Iz riznica muzeja
04.40 - Romuald i Juliette, francuski film (110')
06.30 - Prijatelji 2., serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.30 - CIA, serija
11.15 - Ed, serija
12.05 - Briljanteen
12.50 - Mir i dobro
13.20 - Željka Ogresta i gosti
14.20 - Čelični vozači, novozelandski film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica: Program iz kulture
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Refren
19.05 - Prijatelji 2., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Zapadno krilo 4., serija
20.50 - Vijesti
21.05 - Petica - europski nogomet
22.20 - Newyorški plavci 9., serija
23.05 - Pregled programa za utorak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
14.10 - Pogledajte semafor - sportska emisija (1.dio)
14.40 - Talijanska nogometna liga, snimka
16.30 - Pogledajte semafor - sportska emisija (2.dio)
18.15 - Sportski dokumentarni film
19.00 - Koncert zagrebačkih solista
20.00 - VIP kviz,
20.05 - Dodjela nagrada Hrvatskog glumišta, prijenos
21.40 - Zvezdane staze, serija
22.25 - Svijet mode
22.50 - Bon Jovi: One Last Wild Night (90')
00.20 - Pregled programa za utorak

UTORAK ► 25. 11. 2003.

HTV 1

g'lamur:kafé,
HRT 3, 23.10

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Vijesti
09.05 - Pripovjedač, serija za djecu i mlade
09.35 - Prirodoslovlje
10.25 - Učilica
10.40 - Otokar 2003.
10.55 - Športret
11.30 - Nestali svijet, serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.10 - Zvezdane staze, serija
14.55 - Prirodoslovlje
15.45 - Učilica
16.10 - Govorimo o zdravlju
17.00 - Hrvatska danas
17.15 - Živjeti zdravije, emisija pod pokroviteljstvom
17.20 - Alpe-Dunav-Jadran
18.00 - Kult., emisija iz kulture
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Forum
21.30 - Gradski ritam
22.00 - Medicinski iskorak, dokumentarna serija
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.15 - Brak nije mrak, humoristična serija
23.40 - Filmovi redatelja Bertranda Bliera: Naša priča
01.25 - Oprah Show
02.10 - Recite joj da je volim, francuski film
03.50 - Amerika - život prirode
04.20 - Dijelić mozaika, američki TV film
06.05 - Brak nije mrak, humoristična serija
06.30 - Prijatelji 2., serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.25 - Zapadno krilo 4., serija
11.10 - Newyorški plavci
12.00 - Hrvatsko podmorje: Mijet (1.), dokumentarna serija
12.30 - Latinica
14.15 - Dijelić mozaika, američki TV film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica: Normalan život, emisija o invalidima
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Crno-bijelo u boji
19.05 - Prijatelji 2., serija
19.30 - Glazbena TV
20.00 - Magazin Lige prvaka
20.35 - Nogometna Liga prvaka, 1. poluvrijeme
21.30 - Vijesti
21.40 - Nogometna Liga prvaka, 2. poluvrijeme
22.35 - Ekipa za očevid - Miami, serija
23.25 - Newyorški plavci 9., serija
00.10 - Nogometna Liga prvaka - sažeci
00.40 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

06.00 - TEST
06.15 - Zagreb: Ramazanski Bajram, prijenos
08.10 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
18.15 - Petica - europski nogomet
19.30 - Hrvatski akademici
20.00 - VIP kviz
20.05 - The Way we Live Now
20.55 - Dva oca: Pravda za nevine, američki TV film
22.25 - Zvezdane staze, serija
23.10 - g'lamur:kafé
00.10 - Vrijeme je za jazz
01.50 - Pregled programa za srijedu

SRIJEDA ► 26. 11. 2003.

HTV 1

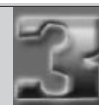
Filmovi redatelja
Jean-Pierrea Melvillea,
HRT 1, 23.40

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Vijesti
09.05 - Naši najljepši praznici, serija za djecu i mlade
09.35 - Glazbena i likovna umjetnost
10.15 - Stilske figure
10.25 - Učilica
10.40 - Kokice
11.00 - Crtani film
11.15 - Zaplešimo zajedno
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze, serija
14.55 - Glazbena umjetnost
15.35 - Stilske figure
15.45 - Učilica
16.05 - Kokice
16.25 - Iz etnoarhive
17.00 - Hrvatska danas
17.15 - Svijet poduzetništva
17.55 - Budućnost Zemlje
18.20 - Rijeka: More
18.55 - Upitnik, kviz
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Globalno sijelo
20.40 - Poslovni klub
21.05 - Zablude i istine
21.35 - Znakovi vremena
22.40 - Meridijan 16
23.15 - Svi gradonačelnikovi ljudi 3., humoristična serija
23.40 - Filmovi redatelja Jean-Pierrea Melvillea
01.20 - Oprah Show
02.05 - Luna park, rusko-francuski film
04.15 - Divlja rijeka, američki film

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.25 - The Way we Live Now, serija
11.15 - Newyorški plavci 9., serija
12.05 - Alpe-Dunav-Jadran
12.35 - Forum
14.00 - Divlja rijeka, američki film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica: Meta - emisija za branitelje
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Kućni ljubimci
19.05 - Prijatelji 2., humoristična serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Emisija uoči prijenosa
20.35 - Prijenos utakmice
22.50 - Newyorški plavci 9., serija
23.35 - Nogometna Liga prvaka - sažeci
00.05 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
17.20 - Nogometna Liga prvaka, snimka
19.10 - Kult., emisija iz kulture
20.00 - VIP kviz
20.05 - Neuhvatljiva Evelin Dick, dokumentarni film
20.55 - Bon Jovi
22.25 - Zvezdane staze, serija
23.10 - Wildlife Special: The Killer Whale
00.00 - Pregled programa za četvrtak

ČETVRTAK ► 27. 11. 2003.

HTV 1

Nogometni Kup UEFA:
Hajduk - Roma,
HRT 3, 22.45

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Vijesti
09.05 - Kamp 2000., serija za djecu i mlade
09.35 - Planet Zemlja
10.40 - Športerica
11.00 - Moja kuća
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.10 - Zvezdane staze, serija
14.55 - Planet Zemlja
15.45 - Učilica
16.05 - Športerica
16.35 - Biblija
17.00 - Hrvatska danas
17.15 - Koljemo i sviramo, dokumentarna emisija
17.55 - Trenutak spoznaje
18.25 - Internacional, vanjskopolitički magazin
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?
21.15 - Brisani prostor
22.00 - Pola ure kulture
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.15 - Na zadatku, serija
23.40 - Filmovi redatelja Jean-Pierrea Melivle
01.35 - Oprah Show
02.20 - Elisa, živote moj - španjolski film
04.25 - Murder in the Mirror, američki TV film
05.55 - Iz riznica hrvatskih muzeja
06.05 - Na zadatku, serija
06.30 - Prijatelji 2., serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.40 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija
11.25 - Newyorški plavci 9., serija
12.15 - Globalno sijelo
12.40 - Zablude i istine
13.10 - Poslovni klub
13.35 - Znakovi vremena
14.30 - Rupert Patterson želi biti superjunak
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica: Ekologija
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Automagazin
19.05 - Prijatelji 2., humoristična serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - The Lost Elephants of Timbuktu
20.55 - Vijesti
21.10 - Hitna služba 9., serija
22.00 - Newyorški plavci 9., serija
22.45 - Triler
23.45 - Pregled programa za petak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
16.30 - Nogometna Liga prvaka, snimka
18.20 - Nogometna Liga prvaka - sažeci
19.30 - Budućnost Zemlje
20.00 - VIP kviz
20.05 - Košarkaška Euroliga: Partizan - Cibona VIP, pr.
21.55 - Zvezdane staze, serija
22.45 - Nogometni Kup UEFA: Hajduk - Roma
--:-- Nogometni Kup UEFA: Dnipro Dnipropetrovsk-Dinamo
23.30 - Pregled programa za petak

FILM TJEDNA

HTV 1

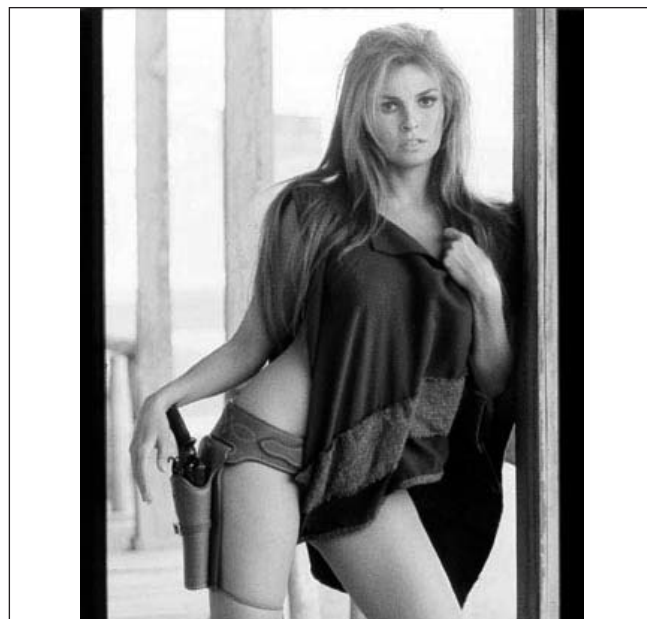
NEDJELJA, 23.11.2003.

ONE HUNDRED RIFLES

američki film

Tamnoputi šerif Lydecker (J. Brown) putuje iz Arizone u Meksiko kako bi napokon uhitio poluindijanca Yaqui Joea (B. Reynolds) zbog pljačke banke. Yaqui Joeu novac je trebao za kupovinu pušaka koje su prijeko potrebne njegovom narodu, meksičkim Indijancima, kako bi se suprotstavili okrutnom generalu Verdugu (F. Lamas) koji ih želi istrijebiti. Među revolucionarima je i lijepa Sarita (R. Welch) u koju se Lydecker zalubi i protiv svoje volje nađe se uvučen u njihov obračun. Kako bi spasio glavu, privremeno sklapa savezništvo s Joeom te postaje čak i general novoosnovane indijanske vojske....

Izvrstan akcijski vestern rađen prema romanu »The Californio« Roberta MacLeoda. Iako je često potcjenjivan, radi se o zanimljivom i vizualno atraktivnom vesternu u kojem je redatelj spretno spojio nekoliko izvrsnih akcijskih sekvenci. Dojam je upotpunjen

glazbom Oskarovca Jerryja Goldsmitha (Predskazanje, Planeta majmuna, Rio Lobo) što daje specifičan finalni »štih« ovome filmu. Film je potpomogao lansiranje Burta Reynoldsa među zvijezde, a zanimljivo je da je on zaista podrijetlom Indijanac (Cherokee), što je i jedan od glavnih razloga njegovog statusa seks simbola 70-tih godina. Ništa manji seks simbol nije bila Raquel Welch, glumica više poznata po svom skladno građenom tijelu i fantastičnom torzu nego po glumačkoj nadarenosti.

Uloge: Jim Brown, Raquel Welch (na slici), Burt Reynolds, Fernando Lamas, Dan O'Herlihy, Hans Gudegast, Michael Forest
Redatelj: Tom Gries
Trajanje: 106'

Pismo iz Požarevca

Dokle šikaniranje?

Uredništvu »Hrvatske riječi« obratio se pismom Mario Šprljan iz Požarevca. Isto pismo g. Šprljan je poslao, kako kaže, još ljetos Ministarstvu za ljudska i manjinska prava SCG i Helsinškom odboru za ljudska i manjinska prava, a zasebnim pismom, u kojem objašnjava svoje probleme, obratio se i Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu i Beogradskoj nadbiskupiji, odnosno upi sv. Ivana Krstitelja u Smederevu, kojoj pripada. U pismu Mario Šprljan kaže:

»Sva događanja proteklih godina, odnosno desetljeća, djela su moćnika koji su imali podršku većine. Solidariziranje s ov-

dašnjim ljudima nije potaklo većinu na preispitivanje savjesti. Iseljavanje Hrvata s ovih prostora traje i danas. Ja nisam previše razmišljao o ozbiljnosti situacije i nisam reagirao na to. Odrastao sam ovdje u mješovitom braku, osnovao obitelj i pošte - no radio. Imam 16 godina radnog staža, od kojih 12 u požarevačkom »Bambiju«. Živimo kao podstanari već 10 godina i počeo sam gubiti nadu da ćemo živjeti bolje. U »Bambiju« su svi znali da sam Hrvat. Do bombardiranja se preživljavalo, a nakon toga stvari su počele ići »nizbrdo«. Počeli su telefonski pozivi i prijetnje telefonom mojoj majci, zatim nagli pad mog imena na rang listi za stanove solidarnosti (s 4. na 57. mjesto) i odbijanje više molbi za kreditiranjem. Prema meni rukovodite-

lji su primjenjivali dvostruke kriterije i šikanirali me kad sam im se obraćao. Kolege su me počele vrijeđati, pa čak i prije - titi mi. Tijekom bombardiranja dežurao sam noći u pripremao strojeve za prvu smjenu, dok su ostali bili s obiteljima. Kolege su odbijale raditi sa mnom u smjeni, tako da sam često radio i za dvojicu, prekovremeno, čak i po 16 sati dnevno, što mogu potvrditi svjedoci. U rješenju o prediku ugovora o radu iznijete su neistine, a inspektori za zaštitu na radu sporo su reagirali. U mom je slučaju također preko - račen zakonski rok za rješavanje spora kod Općinskog suda.

Pitam vas zašto i dokle?»

Mario Šprljan,
Tabačka čaršija 9/9, Požarevac

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 600 dinara

☐ 1 godina – 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUYU 22

(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h
- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)
»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Na proputovanju s nama« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123
24106 Subotica
Telefon: 024/567-933, 567-984
Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa IV, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB Finišer, PSB Starter, Smješa KD, Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN – kompletna hrana za pse.

NEKRETNINE

NBA
Agencija

Subotica
Braće Radića 6
024 / 554-570
024 / 551-203

za marketing, consulting i sve vrste posredovanja između pravnih i fizičkih lica

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM UZ
SLOGAN**

99% + NBA = 200%

Najsigurnija razmjena nekretnina na teritoriju bivše Jugoslavije!

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

Hrvatska riječ

2004

SIJEČANJ

Č 1 NOVA GODINA; Marija Bogorodica
P 2 Bazilije, Grgur Nazijanski
S 3 Genoveva, Anastazija S., Cvijeta
N 4 2. PO BOŽIĆU; Dafroza, Angela F.
P 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
U 6 BOGOJAVLJENJE (Tri kralja); Gašpar
S 7 Rajmund P., Rajko, Zoran
Č 8 Severina, Teofil, Bogoljub
P 9 Bl. Alix, Julijan, Miodrag, Živko
S 10 Agaton, Dobroslav, Grgur X.
N 11 KRŠTENJE ISUSOVO; Honorat, Neven
P 12 Ernest, Tatjana Rimska
U 13 Hilarije, Veronika, Radovan
S 14 Feliks, Srećko, Veco
Č 15 Pavao pust., Mavro, Anastazija

P 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav
S 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav
N 18 2. KR. G.; Margareta ug., Priska
P 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
U 20 Fabijan, Sebastijan
S 21 Agneza, Janja, Neža
Č 22 Vinko, Anastazija, Irena R.
P 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
S 24 Franjo Saleški, Bogoslav
N 25 3. KR. G.; Obraćanje sv. Pavla ap.
P 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
U 27 Anđela Merici, Pribislav, Živko
S 28 Toma Akvinski, Tomislav
Č 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav
P 30 Martina, Gordana, Darinka
S 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela

U PRODAJI

Kalendar Hrvatske riječi »Nekad i sad« s izvornim tematskim motivima Hrvata iz Vojvodine.
Zidni kalendar veličine 35 x 40 cm, s 12 stranica. Na svakoj stranici fotografija djevojke u bunjevačkoj, šokačkoj ili sremačkoj nošnji, uz fotografiju iste djevojke u suvremenoj odjeći.

Cijena kalendara 150 dinara + porez na promet.

Uplata na žiro račun broj 355-1023208-69. Dostavite nam uplatnicu i pošaljite svoju adresu.

Broj tiskanih kalendara ograničen.